



ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

**Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών**

———— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 ————

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΜΟΥΔΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Τα Κυπριακά τσιαττιστά στον διαγωνισμό τσιαττιστών του
κατακλυσμού της Λάρνακας

Όνομα φοιτήτριας : Χαριτίνη Χαραλάμπους

A.M. : 1569201300081

Επιβλέπων καθηγητής : Λάμπρος Λιάβας

ΑΘΗΝΑ
2019

Περιεχόμενα

Εισαγωγή

1. Η δημοτική μουσική και τα μουσικά όργανα της Κύπρου.
2. Τα Κυπριακά τσιαττιστά.
 - 2.1 Η θέση της γυναίκας στους διαγωνισμούς τσιαττισμάτων.
3. Η γιορτή του Κατακλυσμού στη Λάρνακα.
 - 3.1 Επιτόπια παρατήρηση του φετινού διαγωνισμού τσιαττιστών του Κατακλυσμού της Λάρνακας 16/06/2019
 - 3.2 Απομαγνητοφώνηση-αποδελίωση τσιαττιστών από τον φετινό διαγωνισμό τσιαττιστών του Κατακλυσμού της Λάρνακας (16/06/2019).
 - 3.3 Απομαγνητοφώνηση συζητήσεων στην παρουσίαση βιβλίου «Τα τσιαττιστά του παλιωμάτου» Της Δρ. Νικολέττας Δημητρίου (12/06/2019).
4. Τα τσιαττιστά του παλιωμάτου – Θεματολογία.
 - 4.1 Τα τσιαττιστά του παλιωμάτου ως επιτελεστική πράξη και η συμμετοχή του κοινού.
5. Συνεντεύξεις
 - 5.1 Χαμπής Αχνιώτης - λαϊκός ποιητής και μέλος της κριτικής επιτροπής του διαγωνισμού τσιαττιστών του Κατακλυσμού στην Λάρνακα.
 - 5.2 Ηλίας Χατζήμιχαήλ - λαϊκός ποιητής και τσιαττιστής του διαγωνισμού τσιαττιστών του Κατακλυσμού στην Λάρνακα.

Επίλογος

Βιβλιογραφία

Εισαγωγή

Η παρούσα πτυχιακή εργασία, έχει ως τίτλο “Τα Κυπριακά τσιαττιστά στον διαγωνισμό τσιαττιστών του κατακλυσμού της Λάρνακας”. Αναφέρεται συγκεκριμένα στην περιοχή της Λάρνακας, γιατί εκεί για αρκετά χρόνια συνηθίζεται κάθε χρόνο να πραγματοποιείται ο θεσμός του διαγωνισμού κυπριακών τσιαττιστών στο πανηγύρι του κατακλυσμού στην Λάρνακα.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνονται αναφορές κυρίως στη δημοτική μουσική της Κύπρου αλλά και στα μουσικά όργανα που συναντάμε. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναπτύσσω τα κυπριακά τσιαττιστά, αλλά και τη θέση της γυναίκας στο κυπριακό τσιάττισμα. Στο τρίτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται το θέμα της πτυχιακής εργασίας δηλαδή τα κυπριακά τσιαττιστά στη γιορτή του κατακλυσμού στη Λάρνακα και την επιτόπια παρατήρηση που έκανα στον φετινό διαγωνισμό τσιαττιστών του κατακλυσμού στην Λάρνακα. Στο τέταρτο κεφάλαιο αναγράφονται οι θεματολογίες όσον αφορά τα τσιαττιστά του παλιωμάτου. Και τέλος στο πέμπτο κεφάλαιο έχω μαζέψει το υλικό απο συνεντεύξεις και συνομιλίες που είχα με ανθρώπους που συμμετέχουν στο θεσμό αυτό.

Μέσα λοιπόν, από συνεντεύξεις, συζητήσεις, επιτόπια παρατήρηση αλλά και βιβλιογραφικές πηγές με παρατηρήσεις και πληροφορίες, έγινε προσπάθεια να απαντηθούν ερωτήματα όπως:

- Πώς έχει αλλάξει το περιεχόμενο και η θεματολογία των τσιαττισμάτων από το παρελθόν μέχρι σήμερα;
- Ποιές είναι οι θεματολογίες τσιαττιστών που ξεχωρίζουν;
- Με ποιο κριτήριο κάποιος θεωρείται καλός τσιαττιστής;
- Ποιά η θέση της γυναίκας σε μια ποιητική πάλη;

Επιτόπια έρευνα / παρατήρηση

Βασικό εργαλείο κάθε εθνογραφικής μελέτης είναι η επιτόπια έρευνα. Η εθνογραφική μέθοδος καθιερώθηκε ως αναπόσπαστο κομμάτι της ανθρωπολογικής πρακτικής. Σε κάθε εθνογραφική έρευνα είναι υπαρκτά τα ερωτήματα «ποιός», «πού», «πώς», «πότε» και «γιατί», μέσω των οποίων ο ερευνητής αναζητεί, συλλέγει και δομεί το υλικό του.

Τα βασικά στάδια της διαδικασίας της πτυχιακής μου εργασίας ήταν :

- i. Αφού ορίσαμε το θέμα της πτυχιακής μου εργασίας με τον επιβλέπων καθηγητή, μου έδωσε στοιχεία επικοινωνίας ανθρώπων που θα μπορούσαν να με βοηθούσαν στην εύρεση πηγών. Έτσι επικοινωνήσα με τον κύριο Κωνσταντίνο Πρωτόπαπα¹ κανονίσαμε μια συνάντηση και μου δάνεισε βιβλία που αφορούσαν το θέμα μου.
- ii. Στη συνέχεια αφού διάβασα τις βιβλιογραφικές μου πηγές, διατύπωσα τα ερευνητικά ερωτήματα που θα ήθελα εγώ να επικεντρωθώ.
- iii. Το σημαντικότερο μέρος της εθνογραφικής μου έρευνας ήταν η επιτόπια έρευνα που έγινε στις 16 Ιουνίου 2019 στο διαγωνισμό τσιαττιστών στη γιορτή του Κατακλυσμού της Λάρνακας. Στην επιτόπια μου έρευνα μάζεψα το οπτικό και ακουστικό υλικό που χρειαζόμουν.
- iv. Στη συνέχεια άρχισα να ψάχνω ανθρώπους που θα μπορούσα να συζητήσω μαζί τους και να τους πάρω συνέντευξη.

Τα σημαντικότερα μεθοδολογικά εργαλεία παραγωγής γνώσης από το πεδίο, είναι η συμμετοχική παρατήρηση, η συνέντευξη, η έρευνα σε δευτερογενείς πηγές (δηλαδή: αρχείο, Τύπος, δημοσιευμένη βιβλιογραφία) και η χρήση οπτικοακουστικών μέσων. Η πρώτη μου επαφή με το θέμα ήταν στις 18 Απριλίου 2019 όταν ο πατέρας μου άκουσε από το ραδιόφωνο ότι το απόγευμα της ίδιας μέρας στο Ζύγι θα γινόταν η παρουσίαση του νέου βιβλίου του Κύπριου λαϊκού ποιητή Χαμπή Αχνιώτη με τίτλο *“Τα τσιαττιστά μου”*. Όταν έφτασα στο κοινοτικό συμβούλιο Ζυγιού που θα γινόταν η παρουσίαση, νωρίτερα από την έναρξη της παρουσίασης κάθισα σε μια καρέκλα σε μία γωνιά, αυτό που πραγματικά μου έκανε εντύπωση και μου άρεσε ήταν όταν ο κύριος Χαμπής Αχνιώτης με κάποιους φίλους μπαίνοντας χαιρετιόντουσαν με τσιαττισματα.

Η επόμενη μου επαφή ήταν στις 12 Ιουνίου στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών Λάρνακας, στην παρουσίαση βιβλίου της Νικολέττας Δημητρίου με τίτλο *“ Τα τσιαττιστά του παλιωμάτου στον Κατακλυσμό της Λάρνακας. Τόμος Β' 2000-2010”*. Η παρουσίαση του βιβλίου έγινε από τον Μιχάλη Τερλικκά. Αμέσως μετά την παρουσίαση του βιβλίου ακολούθησε σύντομο πρόγραμμα με τσιαττιστά του παλιωμάτου από τον Αντρέα Χριστάκο, τον Χρίστο Τσιαλλή και την Ξενή Παντελή.

¹ πρόεδρος λαογραφικού ομίλου Λεμεσού

Τέλος η τρίτη και σημαντικότερη επίσκεψη μου που στήριξα την επιτόπια έρευνα μου ήταν στις 16 Ιουνίου(2019) στη γιορτή του κατακλυσμού της Λάρνακας.

Με βασικά μου εργαλεία την συμμετοχική παρατήρηση και τις συνεντεύξεις-συζητήσεις, προσπάθησα να αντλήσω όσο το δυνατό περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το θέμα των τσιαττιστών και συγκεκριμένα για τα τσιαττιστά του παλιωμάτου στον διαγωνισμό του κατακλυσμού της Λάρνακας. Το σημαντικό μέρος του υλικού αυτής της επιτόπιας έρευνας αποτελούν οι συνεντεύξεις, το ημερολόγιο, το οπτικοακουστικό και φωτογραφικό υλικό. Το οπτικοακουστικό και φωτογραφικό υλικό, το οποίο καταγράφηκε ήταν κατά τη διάρκεια του διαγωνισμού τσιαττιστών του κατακλυσμού της Λάρνακας(16 Ιουνίου), από το σύντομο πρόγραμμα με τσιαττιστά του παλιωμάτου που ακολούθησε μετά τη παρουσίαση βιβλίου (12 Ιουνίου), από σύντομο πρόγραμμα με τσιαττιστά στην παρουσίαση βιβλίου του Χ.Αχνιώτη «Τα τσιαττίσματα μου»(19 Απριλίου) και από τη συνέντευξη-συνομιλία από το σπίτι και το γραφείο του Χαμπή Αχνιώτη.

Στόχος - Πτυχιακής Εργασίας

Στόχος, μέσα από την παρακάτω έρευνα, είναι να κατανοήσω τον τρόπο με τον οποίο τσιαττίζουν οι τσιαττιστές σε ένα ποιητικό διαγωνισμό, πώς η ανταγωνιστικότητα ενός διαγωνισμού μετατρέπεται σε ποιητική πάλη, μέσα από την γιορτή του κατακλυσμού της Λάρνακας, πώς επιτίθεται λεκτικά ο ένας αντίπαλος στον άλλο, πώς αναδεικνύεται κάποιος νικητής και καλός τσιαττιστής και τέλος η θέση της γυναίκας στην κυπριακή ποιητική πάλη.

Η εργασία επικεντρώνεται στο πανηγύρι που διοργανώνεται κάθε χρόνο στη Λάρνακα το τριήμερο του Αγίου Πνεύματος. Η γιορτή του κατακλυσμού συνηθώς διοργανώνει εκδηλώσεις για μια ολόκληρη βδομάδα. Η βδομάδα αυτή περιέχει κυπριακούς χορούς από διάφορα χορευτικά συγκροτήματα, μαγικά κόλπα από ταχυδακτυλουργό, κουκλοθέατρο από θεατρική ομάδα, τραγούδια από κυπριακά συγκροτήματα, θεατρικές παραστάσεις από θεατρικές ομάδες, αναπαράσταση παραδοσιακών κυπριακών επαγγελμάτων² κ.λ.π

Το συγκεκριμένο θέμα που θα ασχολήθω στην πτυχιακή εργασία, το επέλεξα λόγω της αγάπης που έχω για το νησί αυτό αφού είναι και ο τόπος καταγωγής μου. Ήθελα να έρθω πιο κοντά με το αντικείμενο αυτό που αφορά τα ποιητικά δίστιχα της Κύπρου δηλαδή τα τσιαττιστά αφού είναι αναπόσπαστο κομμάτι της Κυπριακής μουσικής παραδόσης. Αυτό που μου κέντρισε το ενδιαφέρον ώστε να ασχοληθώ με το θέμα αυτό είναι πως ένας καλός τσιαττιστής μπορεί να πάρει ένα θέμα απο την καθημερινότητα, ένα ιστορικό γεγονός, ένα πολιτικό γεγονός και να το αναπτύξει μέσα απο τα ποιητικά δεκαπεντασύλλαβα δίστιχα. Συγκεκριμένα πολλοί τσιαττιστές χρησιμοποιούν στα τσιαττιστά τους θέματα που αφορούν : την οικονομική κρίση, την ανεργία, την εισβολή του Τούρκικου στρατού στην Κύπρο.

² στοιχεία απο το φετινό πρόγραμμα εκδηλώσεων του Κατακλυσμού του Δήμου Λάρνακας

Κεφάλαιο πρώτο

Η δημοτική μουσική και τα μουσικά όργανα της Κύπρου

Στην Κύπρο υπάρχει ποικιλία δημοτικών τραγουδιών για παράδειγμα ακριτικά τραγούδια και παραλογές, μοιρολόγια, νανουρίσματα, ταχταρίσματα, θρησκευτικά τραγούδια, ρίμες, τραγούδια του γάμου, χορευτικές μελωδίες. Τα δημοτικά τραγούδια της Κύπρου είναι τροπικά στην δομή και μονοφωνικά.

Με τον όρο «Κυπριακή Παραδοσιακή Μουσική» εννοούμε τις δημιουργίες του λαού της Κύπρου που ακολουθούν την παράδοση, όπως τα δημοτικά τραγούδια, τη δημοτική μουσική και τους χορούς, τους εκκλησιαστικούς ύμνους και τις δημοτικές/παραδοσιακές φωνές, οι οποίες διαμορφώθηκαν πάνω σε ιστορικά γεγονότα και πολιτισμικές επιρροές. Επίσης, αναφερόμαστε και σε νεότερες δημιουργίες λαϊκών επώνυμων ή και ανώνυμων συνθετών, όπως τραγούδια, μουσική και χορούς, που αφομοιώθηκαν από την παράδοση της Κύπρου και είναι παρούσες στις εκδηλώσεις του λαού. Η Βυζαντινή περίοδος και η Φραγκοκρατία ήταν από τις πιο σημαντικές ιστορικές περιόδους για την Κύπρο, η οποία μεταξύ πολλών άλλων διαμόρφωσε ποικίλα χαρακτηριστικά της κυπριακής μουσικής. Η μεσοβυζαντινή περίοδος αλλά και η Λατινοκρατία (12ος – 16ος αιώνας), μας άφησε έναν αριθμό μουσικών οργάνων, ο οποίος απεικονίζεται σε τοιχογραφημένα σύνολα εκκλησιών της Κύπρου. Οι εικονογραφημένες εκκλησίες³ της Κύπρου υποδεικνύουν τη μουσική παράδοση του νησιού και συμβάλλουν στην κατάρτιση ενός καταλόγου μουσικών οργάνων, τα οποία μπορούν να ταξινομηθούν σε τρεις κύριες κατηγορίες: αερόφωνα, ιδιόφωνα και μεμβρανόφωνα. Τα όργανα που εντοπίζονται στις κυπριακές εκκλησίες ήταν ο ποιμενικός αυλός, ο πλαγίαυλος, ο αυλός, ο άσκαυλος, η σάλπιγξ, το κέρας ή βούκινο, τα κύμβαλα, το τύμπανο και το βαρελλόσχημο, με δύο μεμβράνες, τύμπανο.⁴

Ο Φοίβος Ανωγιανάκης στο βιβλίο του Κύπρος - Δημοτική μουσική του Πελοποννησιακού λαογραφικού ιδρύματος αναφέρει πως στην Κύπρο συναντάμε συχνά το δίσημο, τρίσημο και τετράσημο ρυθμό, όπως και του ανάλογου 7/8, 9/8 κ.λ.π. Συναντάμε επίσης ρυθμούς, όπως 15/8, ρυθμούς όπου ο τραγουδιστής τονίζει άτονες συλλαβές ή ρυθμούς με ανισόχρονα μέτρα, όπου παρατείνεται λίγο η διάρκεια του πρώτου χρόνου και συντομεύεται η διάρκεια του δεύτερου. Οι ρυθμοί αυτοί είναι προτιμότερο να θεωρούνται απλοί δίσημοι ή τρίσημοι και όχι άλογοι ρυθμοί, π.χ. 5/8 και 7/8. Αρκεί στην καταγραφή τους σε μουσική σημειογραφία να σημειώνονται οι χρόνοι που παρατείνονται.

³ Παναγία Χρυσανινιώτισσα. Είναι ορθόδοξος ναός του 15ου αιώνα που βρίσκεται στο Δήμο Λευκωσίας της Κύπρου.

⁴ Καράλης, Π. (2019) *Κύπρος, παραδοσιακά τραγούδια και μουσική*. Αθηνοδρόμιο

Η ρυθμική αυτή ποικιλία μαζί με τη ζωντανή πάντα προφορά των διπλών συμφώνων της κυπριακής διαλέκτου συμβάλλουν στην ιδιαίτερη φυσιογνωμία (ρυθμική και μελωδική) της κυπριακής φωνητικής μουσικής. Οι μελωδίες είναι περιοδικού τύπου ή ελεύθερου ρυθμικού τύπου. Οι περιοδικού τύπου χαρακτηρίζονται από την περιοδική επανάληψη ενός ορισμένου ρυθμικού σχήματος, όπως π.χ. όλες οι χορευτικές μελωδίες, ενώ οι ελεύθερου ρυθμικού τύπου χαρακτηρίζονται από την ελεύθερη (όχι περιοδική) ροή διαφόρων ρυθμικών σχημάτων, όπως τα τραγούδια της τάβλας. Βασικά χαρακτηριστικά του δημοτικού τραγουδιού της Κύπρου είναι οι κλίμακες με ημιτόνια και η πλατιά χρησιμοποίηση της ρίμας και του ποιητικού αυτοσχεδιασμού. (Τα ίδια χαρακτηριστικά συναντάμε στη νησιώτικη Ελλάδα και τα ελλαδικά παράλια, τη Μικρασία και τη Θράκη.) Σ' αυτά κυρίως οφείλει το δημοτικό της Κύπρου τη διαφορετική φυσιογνωμία και το ήθος του, σε σύγκριση με το τραγούδι της ηπειρωτικής Ελλάδας που χρησιμοποιεί ανημίτονες κλίμακες, ιδιαίτερα στις παλαιότερες μελωδίες του⁵.

Τα λαϊκά μουσικά όργανα και η φωνή αποτελούν τους φορείς της κυπριακής δημοτικής μουσικής, βασικά όργανα είναι το πιδκιαύλι⁶, το βιολί και το λαγούτο συνήθως παίζονται μαζί, και η τσαμπούνα.

Το πιδκιαύλι είναι ένα μουσικό όργανο το οποίο αποτελείται από ένα λοξό κομμένο σωλήνα, κλεισμένο με τάπα που αφήνει μια λεπτή σχισμή από όπου φυσάει ο οργανοπαίχτης, συνήθως το συναντάμε σε 6 τρύπες στο μπροστινό μέρος του οργάνου και μία στο πίσω μέρος του οργάνου για τον αντίχειρα, γίνεται από καλάμι και σπάνια από ξύλο ή κόκκαλο αρνιού, το μήκος του σωλήνα κυμαίνεται από 20 έως 35 εκατοστά. Τα διαστήματα που δίνει το πιδκιαύλι είναι της διατονικής κλίμακας. Το πιδκιαύλι ως μουσικό όργανο συνδέεται άμεσα με τους τσοπάνιδες αφού συνήθως το έφτιαχναν και το έπαιζαν οι ίδιοι στις ατέλειωτες ώρες της βοσκής. Είναι ένα όργανο που παίζεται συνήθως μόνο του χωρίς την συνοδεία άλλων οργάνων, περιστασιακά όμως μπορεί να παίξει και με άλλα όργανα για να βοηθήσει σε μια διασκέδαση όταν είναι ανάγκη. Ο τσοπάνης με ευαίσθητη ακοή που με μεράκι διαλέγει τα κουδούνια για τα ζώα του κοπαδιού του, φτιάχνει το πιθκιαύλι του σε ανάλογο μήκος, σωστή διάμετρο καλαμιού, και τρύπες ώστε να έχει την ίδια κλίμακα με αυτή των κουδουνιών. Στην Κύπρο συναντάμε να παίζουν δύο πιδκιαύλια μαζί την ίδια μελωδία, κρατημένα στο στόμα σε οξεία γωνία⁷ το παίξιμο αυτό δυναμώνει τον ήχο, ένας "άξιος" παίχτης κατορθώνει με τους κατάλληλους δαχτυλισμούς να ποικίλλει τη μελωδία του με ισοκατήματα, διάφωνες συνηχήσεις⁸ κ.α

⁵ Ανωγιαννάκης, Φ. (1999) *Για τη μουσική της Κύπρου* στο: *Κυπρος - Δημοτική μουσική*. Πελλοποννησιακό Λαογραφικό Ιδρυμα σ. 14-16

⁶ όργανο τύπου φλάουτο, κατεχοχίν ποιμενικό όργανο της Κύπρου.

⁷ γωνία μικρότερη των 90 μοιρών (<90°)

⁸ Ανωγιαννάκης, Φ. (1999) *Για τη μουσική της Κύπρου* στο: *Κυπρος - Δημοτική μουσική*. Πελλοποννησιακό Λαογραφικό Ιδρυμα σ. 14-18



ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ ΠΙΔΚΙΑΥΛΙ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ “ΚΥΠΡΟΣ - ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ” (ΠΕΛΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ). Φ. ΑΝΩΓΕΙΑΝΑΚΗΣ

Το βιολί και το λαγούτο είναι τα δύο κύρια μελωδικά όργανα του κυπριακού λαϊκού μουσικού συνόλου και δεν λείπουν ποτέ από ένα γλέντι, γάμο, διασκέδαση και πανηγύρι. Η ταμπούτσα⁹ παίζεται με τα δύο χέρια (παλάμη και δάχτυλα) ή με δύο βίτσουδες¹⁰ ακουμπισμένη όρθια στο αριστερό συνήθως μηρό του καθισμένου οργανοπαίχτη. Η διάμετρος της δερμάτινης επιφάνειας κυμαίνεται συνήθως από 40 έως 60 εκατοστά. Τον ταμπούτσα τον αντικαθιστά σιγά σιγά το λαγούτο. Είχαμε δηλαδή αρχικά βιολί και ταμπούτσα μετά βιολί, ταμπούτσα και λαγούτο και τελικά βιολί και λαγούτο. Σήμερα πολύ σπάνια θα δούμε να παίζεται ταμπούτσα μόνο σε σπάνιες περιπτώσεις.

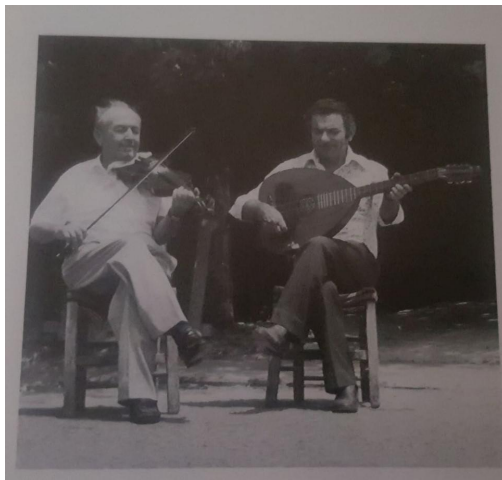
Εκτός από τα παραπάνω όργανα που αναφέραμε (πιδικιαύλιν, βιολί, λαγούτο, ταμπουτσα) στην Κύπρο παιζόταν και ο ταμπουράς (μελωδικό μουσικό όργανο) που παίζεται με πένα (πλήκτρο) και συνήθως χωρίς την συνοδεία άλλου οργάνου. Ο ταμπουράς είναι ένα μουσικό όργανο με μικρό ηχείο μακρύ χέρι, με πολλούς μπερντέδες, δύο ή τρεις χορδές και λεπτό αδύνατο ήχο. Ο ταμπουράς αποτελούσε κατάλληλο μουσικό όργανο για συνοδεία τραγουδιού ή χορού, σήμερα στην Κύπρο δεν συναντούμε να παίζεται ο ταμπουράς.

Ιδιαίτερα τα χρόνια του μεσοπολέμου στις μεγάλες πόλεις όπως Λευκωσία, Λάρνακα κ.ά. σημειώνουμε επίσης την “κομπανία” σαντούρι και κλαρίνο σε κέντρα και σε καφε-σανταν με παλκοσένικο και τραγουδίστρια ή χορεύτρια. Η κομπανία αυτή δεν είχε άμεση επίδραση στην κυπριακή δημοτική μουσική, απευθυνόταν κυρίως στον ακροατή που ζητούσε νεότερη λαϊκοφανή τραγούδια. Καθώς και μουσική από τη γειτονική Ανατολή¹¹.

⁹ μεμβρανόφωνο μουσικό όργανο αποτελείται από ένα στεφάνι σαν κόσκινο και μεμβράνη από δέρμα ζώου

¹⁰ μικρά λεπτά ξύλα

¹¹ Ανωγιανάκης, Φ. (1999) *Για τη μουσική της Κύπρου στο: Κύπρος - Δημοτική μουσική*. Πελλοποννησιακό Λαογραφικό ίδρυμα σ.16-18



ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΠΑΙΖΟΥΝ ΒΙΟΛΙ ΚΑΙ ΛΑΓΟΥΤΟ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ “ΚΥΠΡΟΣ - ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ” (ΠΕΛΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ). Φ. ΑΝΩΓΕΙΑΝΑΚΗΣ



ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΟΡΓΑΝΟΠΑΙΧΤΗ ΤΑΜΠΟΥΤΣΑΣ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ “ΚΥΠΡΟΣ - ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ” (ΠΕΛΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ). Φ. ΑΝΩΓΕΙΑΝΑΚΗΣ



ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ ΤΑΜΠΟΥΡΑ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ “ΚΥΠΡΟΣ - ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ” (ΠΕΛΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ). Φ. ΑΝΩΓΕΙΑΝΑΚΗΣ

Κεφάλαιο δεύτερο

Τα Κυπριακά Τσιαττιστά

Οι ρίμες είναι πολύστιχα συνήθως αφηγηματικά στιχουργήματα σε ομοιοκατάληκτο δεκαπεντασύλλαβο στίχο, τα συναντούμε κυρίως στην Κύπρο, στην Κρήτη και στα νησιά του Αιγαίου. Οι ρίμες αφηγούνται τραγικά ή αστεία, επίκαιρα γεγονότα, διασώζοντας έτσι στη συλλογική μνήμη και εκφράζοντας τα θέματα στα οποία επιλέγει να εστιάσει η κοινότητα. Έχουν χρονογραφικό χαρακτήρα, λειτουργούν ως λαϊκές προφορικές εφημερίδες, ενώ σε ορισμένες περιοχές στα νεότερα χρόνια οι στιχουργοί τους τις τύπωναν και τις πουλούσαν. Στην παραδοσιακή προφορική τους μορφή τραγουδιούνται με έναν μονότονο, αφηγηματικό τρόπο. Οι ρίμες εμπίπτουν σε έναν αυθεντικό λαϊκό χώρο που δεν είναι όμως ο ίδιος με τον χώρο του δημοτικού τραγουδιού¹². Το κύριο μορφολογικό χαρακτηριστικό της ρίμας είναι η ομοιοκαταληξία κάθε ζεύγους στίχων. Εμείς εδώ θα ασχοληθούμε με τις ρίμες που απαγγέλλονται τραγουδιστά, σε ρετσιτατίβο¹³, έμμετρες αφηγήσεις, προφορικά συνθεμένες, προφορικά μεταδιδόμενες, τραγουδισμένες και διαφορετικές όμως από δημοτικά τραγούδια. Όσο τα τραγούδια είναι σύντομα λιτά, δραματικά τόσο οι ρίμες είναι πολύλογες και λεπτομερειακές. Η ρήμα εμποδίζει την καλλιέργεια του είδους στους χώρους της καθαρεύουσας, στους συγγραφείς οι οποίοι ακολουθούν πιστά τα κλασικά λογοτεχνικά πρότυπα - η ομοιοκαταληξία θεωρήθηκε ένα βάρβαρο και πρόστυχο καλλώπισμα της ποίησης. Η παρουσία ομοιοκαταληξίας φανερώνει πως ο συγγραφέας απευθύνεται σε ευρύτερα στρώματα, ή πάντως όχι στην καθαυτό λογιοσύνη. Από την άλλη, καθώς η ομοιοκαταληξία δεν εισχώρησε σχεδόν καθόλου στην αγροτική ποίηση, η παρουσία της δήλωνε συνάμα ένα είδος αστικής πολυτέλειας στον λόγο : έτσι, ένα κείμενο με ομοιοκαταληξία έχει δηλώσει τα όρια του κοινού του. Φυσικά άλλο το κοινό, άλλο τα κοινωνικά στρώματα, αφού και ο λόγιος και ο χωρικός μετέχουν στο διάβασμα είτε στο άκουσμα της ρίμας, αλλά έχουν δεχθεί από την παρουσία της ομοιοκαταληξίας ένα μήνυμα : για τον πρώτο αποτελεί ένα λαϊκότερο και για το δεύτερο ένα αστικότερο από τις συνήθειές του κείμενο.¹⁴ Τα δεκαπεντασύλλαβα διστιχα τραγούδια της Κύπρου ονομάζονται «Τσιαττιστά».

¹² Χρυσανθπούλου, Β. (2017) *Τόποι μνήμης στην Καστελλιριζιακή Μετανάστευση και διασπορά*. Εκδ. Παπαζήσης. Αθήνα. Σελ.244-245

¹³ απαγγελτικό τραγούδι του οποίου η μελωδία και ο ρυθμός ακολουθούν τις διακυμάνσεις του προφορικού λόγου

¹⁴ Πολίτης, Α. (1980) *Οι «ρίμες» : Οι έμμετρες αφηγήσεις περιστατικών* σελ 79-80 (<https://helios-eie.ekt.gr/EIE/bitstream/10442/7649/2/N02.015.06.pdf>)

Τα τσιαττιστά προέρχονται από το κυπριακό ρήμα τσαττίζω (ταιριάζω). Συνήθως χωρίζονται σε κατηγορίες ανάλογα με τη θεματολογία τους για παράδειγμα ερωτικά κ.λ.π.

«Τσιάττισμα είναι ποιητικός διαγωνισμός. Που θα πρέπει ο ένας να τραγουδήσει ένα δίστιχο και ο άλλος να απαντήσει στο θέμα, και να γίνεται αυτό συνέχεια, κι αν δεν μπορεί να απαντήσει στο θέμα ή χάνει ή πρέπει να βρει κάποιον έξυπνο τρόπο και αυτό είναι ακόμα πιο ωραίο να βρει τον τρόπο να αλλάξει το θέμα και να το πάρει αλλού. Το τσιάττισμα λοιπόν οι χώροι του ήταν κυρίως τα μεγάλα πανηγύρια τζαι κυρίως του κατακλυσμού πριν ακόμα αρχίσουν να γίνονται οι οργανωμένες γιορτές του κατακλυσμού, το πανηγύρι της Δευτέρας του Αγίου πνεύματος. Έφερναν ορχήστρα δηλαδή βιολί τζαι λαούτο και κάποιους τσιαττιστές, οι οποίοι στην δεδομένη στιγμή αφού επίναν τζαι τις κάμποσες τους ζιβανίες τζαι κρασί αρχίζαν το τσιάττισμα αυτον τον διαγωνισμό, τον ποιητικό τραγουδιστικό διαγωνισμό, και έτσι οι καλύφες που είχαν τους καλύτερους μαζεύαν και την καλύτερη πελατεία, την πιο πολλή πελατεία. Στις πιο παλιές εποχές δεν υπήρχαν οι κριτικές επιτροπές από ότι έχω μελετήσει τζαι εγώ, ήταν ο κόσμος που έκρινε από την αντίδραση ποιος κέρδιζε. Έχουν ορισμένους άγραφους κανόνες, πρέπει να εν στον δεκαπεντασύλλαβο, πρέπει να είναι άμεσο. Τούτο το φαινόμενο του τσιαττισμάτου υπήρχε σε όλη την Κύπρο αλλά σε κάποιες περιοχές ευδοκίμησε περισσότερο όπως στα κοκκινοχώρια, στην Αραδίππου¹⁵.»

(απόσπασμα από την τηλεοπτική εκπομπής αλάτι της γης επεισόδιο χρυσοπράσινο φύλλο λόγια του κ.Μιχάλη Τερλικκά - 20/07/2014)

Τσιαττιστά στην Κύπρο ονομάζονται ομοιοκατάληκτα δίστιχα σε δεκαπεντασύλλαβο στίχο, τα οποία απαγγέλλονται ή τραγουδιούνται με την συνοδεία μουσικής. Τα τσιαττιστά αποτελούνται από δύο στίχους των δεκαπέντε συλλαβών, από τους οποίους ο καθένας αποτελείται από δύο ημιστίχια. Το πρώτο ημιστίχιο έχει οκτώ συλλαβές, ενώ το δεύτερο έχει επτά επομένως ένα ολοκληρωμένο τσιαττιστό έχει συνολικά τριάντα συλλαβές (8+7 / 8+7). Υπάρχουν όμως διάφορες παραλλαγές σε αυτό το σχήμα. Η συνηθέστερη από αυτές διπλασιάζει το πρώτο ημιστίχιο του ενός ή και των δύο στίχων, προσθέτοντας με τον τρόπο αυτό ακόμα οκτώ συλλαβές στο στίχο που επηρεάζεται.

Ο διπλασιασμός μπορεί να γίνει :

(α) Μόνο στον πρώτο στίχο (δηλαδή 8+8+7 / 8+7), όπως στο εξής :

Εμείναμεντε τελικόν,
μα' λειψεν σε το υλικόν, πόλεμον εν θ'αντέξεις
Τζ' έννα σε κάνω θάλασσα τζαι σίουρα 'ννα ρέξεις
(Αρτέμης Κκαίλης έναντι Κώστα Κατσαντώνη, 1990)

¹⁵ Τερλικκάς, Μιχάλης (2014) Χρυσοπράσινο φύλλο. Αλάτι της γης / https://www.youtube.com/watch?v=q1SquOVg_vs (55:48)

(β)Μόνο στο δεύτερο στίχο (δηλαδή 8+7 / 8+8+7) όπως στο εξής :
Θεέ μου, τζαι συγχώρα μου τζαι σώσε την ψυσίην μου
Γιατί εν θέλω να κολαστώ,
αφού μ'έβαλαν να πιαστώ πόψε με το παιδίν μου
(Βασίλης Χαπέσιης ενάνι Πανίκκου Χαπέσιη, 1987)

(γ)Και στους δύο στίχους (δηλαδή 8+8+7 / 8+8+7) όπως στο εξής :
Μ'αν ήρτες που τα Λεύκαρα,
εν τζαι διώ σου'γιώ χαράν, γιατί είσαι παραπάνω
Ούτε θωρώ να'χεις καρκιάν
Θκυο να σου 'ώκω μες τα φκια,τζαι κάτω που δαπάνω
(Δημήτρης Ττάκκας έναντι Γαβριήλ Κωνσταντίνου, 1985)¹⁶

Η παραλλαγή αυτή - σε όλες τις μορφές της - συχνά αποκαλείται “ανάμιση”, όρο που προτιμούν οι παλαιότεροι ποιητές - τραγουδιστές.

Μία από τις παραλλαγές που διπλασιάζουν ένα από τα εσωτερικά ημιστίχια του στίχου είναι γνωστή ως “λιπέρτικο” ή “λιπέρτικο τετράστιχο”¹⁷, λόγω του ότι χρησιμοποιήθηκε από τον λόγιο Κύπριο ποιητή Δημήτρη Λιπέρτη (1866-1937). Η λέξη τετράστιχο είναι μάλλον παραπλανητική, αφού προκύπτει όταν κανείς μετρήσει το πρώτο δίστιχο ως ένα στίχο και τα υπόλοιπα τρία ημιστίχια που απομένουν ως ξεχωριστούς στίχους. Ο όρος αυτός φαίνεται να προέκυψε από το ότι στα δημοσιευμένα ποιήματα του Λιπέρτη ο στίχος εμφανίζεται, τυπογραφικά, ως τετράστιχο (15/8/8/7), όπως στο εξής παράδειγμα από το ποίημα “Η Αππωμένη”¹⁸ :

Που τ'άππωμαν εκάμαν σε καβάτζιν οι γονιοί σου
Τζ'εσού χαμαί πιόν εν πατάς
Ίντα 'ν που μου φτεροπετάς?
Εν τζ' είσαι μανισιή σου

Παρ'όλ' αυτά, τα πέντε ημιστίχια που η μορφή αυτή χρησιμοποιεί φτιάχνουν και πάλι ένα δίστιχο, της μορφής 8+7 / 8+8+7. Με άλλα λόγια το λεγόμενο “λιπέρτικο τετράστιχο” δεν είναι τίποτε άλλο παρά μία από τις παραλλαγές της μορφής “ανάμιση” που περιεγράφηκαν πιο πάνω, η οποία, όμως χρησιμοποιεί ημιστίχια που την αποτελούν πάντα σε αυτή τη σειρά.

¹⁶ Δημητρίου, Ν.(2018) *Τα τσιαττιστά του παλιωμάτου στον Κατακλυσμό Λάρνακας Παλιωμάτου 1980-1999*. Εκδ. Ίδρυμα Φοίβου Σταυρίδη - Αρχαία Λάρνακας. Σελ. x

¹⁷ ο όρος προέκυψε επειδή πρώτος ο Λυπέρτης χρησιμοποίησε τον ποιητικό αυτό τύπο, η άποψη αυτή βασίζεται σε εικασία και όχι σε εμπεριστατωμένη έρευνα των πηγών

¹⁸ Δημητρίου, Ν.(2018) *Τα τσιαττιστα του παλιωμάτου στον Κατακλυσμό Λάρνακας Παλιωμάτου 1980-1999*. Εκδ. Ίδρυμα Φοίβου Σταυρίδη - Αρχαία Λάρνακας. Σελ. xi

Πλέον ο όρος τσιαττιστό στην Κύπρο χρησιμοποιείται κατά κόρον για ν' αναφερθεί σε κάθε είδους ομοιοκατάληκτο δίστιχο σε δεκαπεντασύλλαβο, αυτό δεν ίσχυε πάντα. Παλαιότερα ο όρος τσιαττιστό χρησιμοποιείτο αποκλειστικά για να αναφερθεί σε όποια τραγουδιούνταν ή απαγγέλλονταν μεταξύ δύο ή περισσότερων συμμετεχόντων. Αυτά τα δίστιχα ανταγωνιστικού περιεχομένου είναι που ονομάζονται "τσιαττιστά του παλιώματου", τσιαττιστά δηλαδή που εμπεριέχουν την έννοια του παλιώματος, της πάλης, του ανταγωνισμού. Άλλωστε, η ετυμολογία της λέξης "τσιαττιστό" αυτό δείχνει : η λέξη προέρχεται από το τούρκικο ρήμα catmak που θα πει είμαι εναντίον κάποιου, επιτίθεμαι, διαπληκτίζομαι. Ο όρος "τσιαττιστό" καθαυτός εμπεριέχει την έννοια της αντιπαράθεσης. Το ρήμα "τσιαττίζω" χρησιμοποιείται στην κυπριακή διάλεκτο της Ελληνικής ως συνώνυμο της λέξης ταιριάζω.

Τα ομοιοκατάληκτα δίστιχα που πραγματεύονται συγκεκριμένα τον έρωτα ονομάζονται ερωτικά, η διάκριση μεταξύ ερωτικών και τσιαττιστών παραμένει και αντικατοπτρίζεται στους διαγωνισμούς του Κατακλυσμού μέχρι σήμερα. Παλαιότερα αλλά και σήμερα σε ορισμένες περιοχές της Κύπρου, ιδιαίτερα στα ανατολικά παράλια του νησιού - τα ομοιοκατάληκτα δίστιχα μη ανταγωνιστικού χαρακτήρα ονομάζονται "κοφτά".

Πρωτεύων ρόλο στα δίστιχα και ιδιαίτερα στα αυτοσχέδια δίστιχα έχει ο λόγος και όχι η μουσική, επομένως είναι σημαντικό η μελωδία που τα συνοδεύει να είναι απλή, ώστε να μην απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή ούτε από μέρους των ερμηνευτών, αλλά ούτε και από μέρους των ακροατών, οι οποίοι καλούνται να καταλάβουν το δίστιχο με μία μόνο φορά που θα το ακούσουν. Ο πρωταγωνιστικός χαρακτήρας του λόγου εξηγεί και το γιατί οι μελωδίες στις οποίες τραγουδιούνται τα τσιαττιστά είναι κατά βάση συλλαβικές με άλλα λόγια κάθε συλλαβή του στίχου αντιστοιχεί σε μία νότα. Εκτός από συλλαβικές, οι μελωδίες που συνοδεύουν τα δίστιχα είναι συγκεκριμένου μέτρου και μικρής μελωδικής έκτασης, η εκφορά της φωνής γίνεται με τρόπο στομφώδη και δημηγορικό.

Οι τσιαττιστές συνηθίζουν να ξεκινούν το δίστιχο τους με ένα παρατεταμένο "Ε", το οποίο σκοπός έχει τόσο να τους βοηθήσει να τραγουδήσουν στον τόνο του τραγουδιού, όσο και να δηλώσει στους ακροατές την παρουσία τους, αλλά και την ετοιμότητα τους να τσιαττίσουν. Ο πρωταγωνιστικός χαρακτήρας του λόγου εξηγεί και το γιατί ως καλύτερος τσιαττιστής κρίνεται αυτός που είναι γρηγορότερος στο να απαντήσει, αλλά και κυρίως αυτός που δίνει ως απάντηση τον πιο ευρηματικό και ευφυέστατο στίχο. Αν και η καλλιφωνία είναι πλεονέκτημα, δεν μπορεί από μόνη της να καθορίσει τον καλύτερο τσιαττιστή. Ένας καλός τσιαττιστής ιδανικά πρέπει να έχει όλα αυτά τα χαρακτηριστικά : να είναι γρήγορος στις απαντήσεις του, να έχει φαντασία και ευστροφία, να μένει στο θέμα που του δίνει ο αντίπαλος του και να ερμηνεύει τα δίστιχα τονικά και ρυθμικά σωστά.

Παλαιότερα θα μπορούσε κανείς να διακρίνει τον Παφίτη τραγουδιστή από τον Παραλιμνίτη λόγω της γλώσσας δηλαδή από την προφορά αλλά και το λεξιλόγιο που χρησιμοποιούσε, στις μέρες μας η διάκριση αυτή είναι σχεδόν αδύνατη.

Τσιαττιστά και τσιαττιστές υπάρχουν λίγο-πολύ σε όλες τις περιοχές της Κύπρου, όμως όπως είναι γνωστό τα αυτοσχέδια δίστιχα ιδιαίτερα υπάρχουν στα Κοκκινοχώρια. Αυτός είναι και ο λόγος που σε ορισμένα χωριά τα ομοιοκατάληκτα δίστιχα ήταν γνωστά και με την ονομασία “κοτσινοήτικα”¹⁹ και η φωνή στην οποία τραγουδιούνταν ήταν γνωστή ως “Κοντσινοήτισσα”. Στον Κατακλυσμό της Λάρνακας, μέσα από τα αρχεία φαίνεται να λαμβάναν μέρος πολλοί κοκκινοχωριάτες τσιαττιστές. Στα Κοκκινοχώρια της επαρχίας Αμμοχώστου, συγκεκριμένα όπως στ’ Αυγόρου, Φρέναρος, Λιοπέτρι, Δερύνεια και Παραλίμνι, χωριά με πλούσια ποιητική παράδοση, όσοι ασχολούνται με το τσάττισμα και τα ερωτικά δίστιχα δεν ονομάζονται ποιητάρηδες αλλά τρα(γ)ουδιστές.

Ο διαχωρισμός μεταξύ ποιητάρη - τραγουδιστή συναντάται κυρίως στα Κοκκινοχώρια αφού στις υπόλοιπες περιοχές της Κύπρου τόσο τους στιχουργούς μακροσκελών ποιημάτων, όσο και τους τσιαττιστές, που στην κοινή συνείδηση δεν παύουν να είναι ποιητάρηδες²⁰.

Τα τσιαττιστά θα μπορούσαμε να τα κατατάξουμε σε τέσσερις μεγάλες κατηγορίες²¹ :

1. Τα μεμονωμένα τσιαττιστά, που έχουν λεχθεί και λέγονται κατά καιρούς με πλούσιο περιεχόμενο και θεματολογία όπως : ερωτικά, της ξενιτιάς, της κούνιας, έμμετρες παροιμίες, άσεμνα κ.α.

2. Τα τσιαττιστά που ανταλλάσσονται αυθόρμητα μεταξύ ατόμων γνωστών για την ετοιμότητα τους στην άμεση δημιουργία τσιαττιστών. Αυτό γίνεται πολλές φορές με το πρώτο συναπάντημα αντί χαιρετισμού.

3. Τσιαττιστά με διαγνωστικό χαρακτήρα πάνω σε συγκεκριμένο θέμα. Τέτοιου είδους διαγωνισμούς γίνονται συνήθως σε πανηγύρια και άλλες μεγάλες συγκεντρώσεις. Τίθεται ένα θέμα, λέει ο κάθε ένας απο ένα τσιαττιστό και στο τέλος κερδίζει αυτός που κατα την γνώμη του κοινού ή της κριτικής επιτροπής είπε το καλύτερο.

4. Τσιαττιστά με διαγωνιστικό χαρακτήρα μεταξύ δύο ατόμων. Οι διαγωνισμοί αυτοί γίνονται στους χώρους που αναφέραμε πιο πάνω. Αν οι διαγωνιζόμενοι είναι πολλοί, τότε κληρώνονται ζευγάρια, από το κάθε ζευγάρι βγαίνει ένας νικητής, ξαναγίνεται κλήρωση, συνεχίζεται ο αγώνας μέχρι να μείνει το τελευταίο ζευγάρι και να βγει ο νικητής.

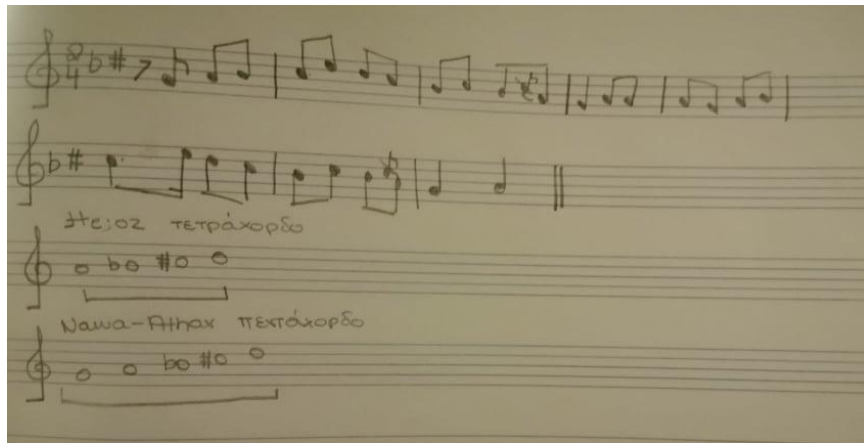
Βασικός κανόνας για ένα ποιοτικό-καλό τσιαττισμα είναι ο δεύτερος ποιητής με το τσιαττιστό του να απαντήσει στο θέμα του πρώτου. Εάν θέλει να αλλάξει θέμα μπορεί αλλά πρέπει να δημιουργήσει μια έξυπνη σύνδεση με το προηγούμενο και να το γυρίσει μετά σε άλλο θέμα. Αν ο παίκτης που έχει σειρά αδυνατεί να απαντήσει τότε χάνει αμέσως, και ο προηγούμενος έχει το δικαίωμα να πει και δεύτερο τσιαττιστό. Συνήθως οι διαγωνισμοί αυτοί εξελίσσονται σε έντονες λογομαχίες μεταξύ των παικτών αφού ανταλλάζουν βαριές κουβέντες. Η κριτική επιτροπή λαμβάνει υπ’όψιν τα εξής :

¹⁹ με καταγωγή δηλαδή απο τα Κοκκινοχώρια

²⁰ τα πιο πάνω στοιχεία προκύπτουν από τις συνομιλίες μου με τον Ηλία Χατζήμιχαηλ και Χαμπή Αχινιώτη

²¹ Τερλικκάς. Μιχάλης(2016) *Τσιαττιστά*. Κυπραία φωνή

Η σωστή ομοιοκαταληξία, το σωστό μέτρο, η μορφή του στίχου που πρέπει να είναι δεκαπεντασύλλαβος, η ετοιμότητα, οι πετυχημένες και έξυπνες απαντήσεις και τέλος η πρωτοτυπία που μπορεί να δείξει ένας διαγωνιζόμενος²².



Η πιο πάνω μελωδία είναι του βιολιού. Η εισαγωγή αυτή παίζετε στο ενδιάμεσο από το τσιαττιστό του ενός παίκτη όσο ο αντίπαλος ετοιμάζεται για να απαντήσει (χειρόγραφη μελωδία του Κύπριου βιολιστή Θεόδωρου Λαζάρου)

Μία από τις σημαντικότερες μορφές της Κύπρου ήταν ο λαϊκός ποιητής Ανδρέας Μαππούρας. Ο Ανδρέας Μαππούρας γεννήθηκε στην Αραδίππου της επαρχίας Λάρνακας το 1918 και έφυγε από τη ζωή το 1997. Θεωρείται ένας από τους πιο σημαντικούς Κύπριους λαϊκούς ποιητές, ενώ άφησε τη σφραγίδα του και ως τσιαττιστής και ερμηνευτής των κυπριακών παραδοσιακών τραγουδιών. Συμμετείχε ανελλιπώς στους ποιητικούς διαγωνισμούς του κατακλυσμού της Λάρνακας και εξακολουθεί να είναι μέχρι σήμερα ο πιο πολυβραβευμένος λαϊκός ποιητής (στην ποίηση, τα τσιαττιστά και τα ερωτικά δίστιχα). Το 1948 κυκλοφόρησε την πρώτη του ποιητική φυλλάδα. Το 1978 εξέδωσε την ποιητική συλλογή Οι γεροπλάτανοι, ενώ οι ποιητάρικες φυλλάδες του εκδόθηκαν το 2015 από το Ίδρυμα «Ανδρέας Μαππούρας», σε έναν μνημειώδη τόμο 976 σελίδων, με επιμέλεια του φιλόλογου Κώστα Κατσώνη²³.

«ο Μαππούρας διαπαιδαγώγησε θρησκευτικά τον λαό, τον φρονιμάτιζε εθνικά, τον συμβούλεψε και τον ψυχαγωγούσε, έλλειψε άλλων μέσων ψυχαγωγίας. Αξία όμως έχουν και οι ίδιες οι καθαυτές φυλλάδες του, γιατί αποτελούν μνημεία της ζωντανής και προφορικής μας ιστορίας, είναι άριστα μνημεία για τη μελέτη της διαχρονίας της και μέσω' από τη μελέτη τους παρέχουν υλικό για την ανασυγκρότηση της κοινωνικής μας ιστορίας»²⁴

Ο Ανδρέας Μαππούρας το 1967 συμμετείχε ως αφηγητής - ποιητάρης, στην κυπριακή ηθογραφική ταινία του Γιώργου Φιλή «Αγάπες τζιαι καμοί», που άφησε εποχή όταν προβλήθηκε στους κινηματογράφους και τον έκανε γνωστό σε ολόκληρη την Κύπρο. Επίσης μεγάλη ήταν η προσφορά του Μαππούρα ως ιεροψάλτη, για πολλά χρόνια έψαλλε στον Ιερό Ναό του Αποστόλου Λουκά στην Λευκωσία.

Το 1989 είναι η πρώτη χρονιά από την οποία υπάρχει οπτικογραφημένο υλικό

από το Δήμο Λάρνακας με τον Ανδρέα Ματπούρα να τσιαπτίζει στον Κατακλυσμό. Ο Ματπούρας ήταν γνωστός ποιητής, ποιητάρης και τσιαπτιστής, λάμβανε μέρος στον Κατακλυσμό ήδη από το 1940 συνήθως με επιτυχία αφού όπως μας δείχνει το αρχείο βραβευθέντων του Κατακλυσμού που επιβιώνει στον Δήμο Λάρνακας.

²² από συνομιλία μου με τον λαϊκό ποιητή Χαμπή Αχνιώτη (06/2019)

²³ Απο online ιστότοπο «Το σπίτι της Κύπρου» - Πρεσβεία της Κύπρου στην Αθήνα_ http://www.mfa.gov.cy/mfa/Embassies/Embassy_Athens.nsf/All/07A67E19DD998A22C225812400369DB9?OpenDocument (16 Μαΐου 2017)

²⁴ λόγια Κωνσταντίνος Γιαγκουλλή για τον Ανδρέα Ματπούρα

Ο Μαππούρας ήταν γνωστότερος ως ποιητάρης, ως δημιουργός, δηλαδή, ή ερμηνευτής μακροσκελών ομοιοκατάληκτων ποιημάτων που εξιστορούσαν θέματα της επικαιρότητας ή ιστορικά και θρησκευτικά γεγονότα. Με αυτή του την ιδιότητα ο Μαππούρας ταξίδευε ανά το παγκύπριο για να απαγγείλει τα ποιητάρικα τραγούδια του σε πανηγύρια και γιορτές και να πουλήσει τις φυλλάδες στις οποίες τύπωνε τα τραγούδια του.²⁵

Ο πρώτος ποιητικός διάλογος ο οποίος σώζεται από τον διαγωνισμό τσατιστών του Κατακλυσμού της Λάρνακας είναι με τον Χριστάκη Ζήνωνος :

•Ανδρέας Μαππούρας έναντι Χριστάκη Ζήνωνος(1986)•

Ανδρέας Μαππούρας:

Ε, Γρίστο, Κόπιασε κοντά θκυο-τρία για να πούμεν
Τζαι πόψε που τους φίλους εννά επαινεθούμε

Ο Ανδρέας Μαππούρας λέει στον αντίπαλο του Χριστάκη Ζήνωνου να κοπιάσει να τα πουν γιατί απόψε απο τους φίλους τους θα επαινεθούν

Χριστάκης Ζήνωνος:

Εφόσον μ'επροσκάλεσες, εύθυμα'ννα κοπιάσω
Αμμά λυπούμαι άπραχτον που 'ννα σε πολογιάσω

Ο Χριστάκης Ζήνωνος απαντά στον αντίπαλο του ότι αφού με προσκαλεί με χαρά θα έρθω αλλά λυπάται γιατί θα τον διώξει άπραχτος.

Ανδρέας Μαππούρας:

Για να με πέψεις άπραχτον γυρεύεις τον τζαιρόν σου
Αμμά φιλάς το σέριν μου, που μαι μιαλλύτερος σου

Ο Ανδρέας Μαππούρας λέει στον αντίπαλο του να μην ψάχνει πότε θα καταφέρει να τον διώξει άπραχτων αφού το χέρι μου φιλάς που είμαι μεγαλύτερος σου.

Χριστάκης Ζήνωνος:

Μα για να βκώ την τραουδικιάν δαμέ στο μειτάνιν
Κάτι περνά μου τζαι λαλώ
το σέριν σου εν το φιλώ, Μαππούρα, να ξεράνει

Ο Χριστάκης Ζήνωνος απαντά στον αντίπαλο του για να ανέβω εδώ στην σκηνή για να τραγουδήσω είμαι καλός, το χέρι δεν σου το φιλώ Μάππουρα να μουδιάσει.

²⁵ Δημητρίου, Ν.(2018) «Τα τσιατιστά του παλιωμάτου στον Κατακλυσμό Λάρνακας 1980-1999». εκδ. Ίδρυμα Φοίβου Σταυρίδη - Αρχεία Λάρνακας. Λάρνακα. Σελ.27

Ανδρέας Ματπούρας:
Φαίνεται που την τραουθκιάν κόμα εν τζαι σκαμπάζει
Τζ' αρκίνησες ποθκιάντραπα για να με ξιτιμάζεις

Ο Ανδρέας Ματπούρας λέει στον αντίπαλο του φαίνεται ότι απο τραγούδιμα ακόμα δεν ξέρει αφού άρχισες τις προσβολές και τις βρισιές.

Χριστάκης Ζήνωνος:
Εγίω που 'ρτα στην τραουθκιάν, ήρτα να κάμω χάζιν
Η γλώσσα μο' 'ν αυθαίρετη,
την καλοσύνη ξέρε την, όμως που τον Τζιαμπάζην

Ο Χριστάκης Ζήνωνος απαντά στον αντίπαλο του έγω ήρθα για να τραγουδήσω και να διασκεδάσω, η γλώσσα μου είναι αυθόρμητη και την καλοσύνη μου ξέρεις την απο τον Τσιαμπάζην²⁶.

Ανδρέας Ματπούρας:
Ενγιατο χάζιν που λαλεις πο' 'νη χαρά σου μόνη
Τζ' αν θα γελάσεις, φίλε μου έφκαρ' το πανταλόνι

Ο Ανδρέας Ματπούρας λέει στον αντίπαλο του λείεις για διασκέδαση και για χαρά ήρθες, αν θα γελάσεις όπως λες βγάλω παντελόνι.

Χριστάκη Ζήνωνος:
Να φκάλω τσιάτταλλιν μου εγίω 'ν θέννα μπορήσω
Γιατ' ήρτα για την τραουθκιάν δαμαί να τραουήσω

Ο Χριστάκης Ζήνωνος απαντά στον αντίπαλο του να βγάλω τα παπούτσια μου εγώ δεν θα μπορέσω γιατί ήρθα για το τραγούδιμα και θα τραγουδήσω

Το 1986 ο Ανδρέας Ματπούρας πήρε το πρώτο βραβείο στον διαγωνισμό τσιαπιτών του Κατακλυσμού της Λάρνακας.²⁷

²⁶ Ηλίας Τζιαμπάζης Αραδιππιώτης ποιητής. Στην ίδια ηλικία του Ανδρέα Ματπούρα (1918-1988)

²⁷ Δημητρίου, Ν. (2018) «Τα τσιαπιστά του παλιωμάτου στον Κατακλυσμό Λάρνακας 1980-1999». εκδ. Ίδρυμα Φοίβου Σταυρίδη-Αρχαία Λάρνακας. Λάρνακα. Σελ32

2.1 Η θέση της γυναίκας στους διαγωνισμούς τσιαττίστών

Στους διαγωνισμούς τσιαττίστών του Κατακλυσμού όπως και σε άλλους παρόμοιους διαγωνισμούς λαμβάνουν μέρος αποκλειστικά και μόνο οι άντρες. Αυτό δεν οφείλεται σε απαγόρευση της επιτροπής του διαγωνισμού, αλλά στην κοινωνική ιστορία της Κύπρου, που επέβαλλε σαφή διαχωρισμό μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού χώρου και του τι ήταν επιτρεπτό να κάνουν οι γυναίκες στον καθένα από τους χώρους αυτούς. Στον ιδιωτικό χώρο, για παράδειγμα στα σπίτια, οι γυναίκες μπορούσαν να τραγουδήσουν και να τσιαττίσουν με σχετική άνεση. Το πόση άνεση υπήρχε εξαρτιόταν πάντα από τον πατέρα, τον άνδρα ή τον αδερφό της κάθε γυναίκας, με άλλα λόγια τον άνδρα στον οποίο ήταν υπόλογη. Στα σπίτια ή στην καθημερινότητα τους είτε σε οικογενειακές γιορτές οι γυναίκες μπορούσαν να τσιαττίσουν μεταξύ τους ή και με άντρες της οικογένειάς τους. Στον δημόσιο χώρο όμως τα πράγματα ήταν διαφορετικά. Για μια γυναίκα δεν ήταν αποδεκτό όχι μόνο να τσιαττίσει, αλλά ούτε και να τραγουδήσει στα χωριά, σε κάποιες περιπτώσεις ακόμα και μέχρι τις δεκαετίες του 1960. Αυτές που τσιάττιζαν, έστω και ιδιωτικά, δεν έκαναν τσιάττισμα του παλιωμάτου ή αν έκαναν το πάλιωμά τους ήταν πολύ πιο ήπιο από αυτό των ανδρών. Ο λόγος ήταν ότι οι γυναίκες δεν θεωρούσαν πρότερον να προσβάλλουν η μία την άλλη, έστω και αν αυτό γινόταν ως μέρος του τσιάττισματος. Αυτό που δεν γινόταν σχεδόν ποτέ ήταν να τσιαττίσει άντρας με γυναίκα δημόσια, γιατί οι προσβολές προς μια γυναίκα δεν ήταν κοινωνικά αποδεχτές.

Υπήρχαν φυσικά και εξαιρέσεις. Προφορικές μαρτυρίες αναφέρουν ονόματα της Αννεζούς από το Αυγόρου και της Γιωρκάτσας από τη Λύση, οι οποίες τσιάττισαν δημόσια με άντρες, χωρίς να υπάρχει η πιθανότητα παρεξήγησής τους. Γενικά οι γυναίκες που μπορούσαν να τσιαττίσουν ή να τραγουδήσουν δημόσια ήταν αυτές που για κάποιο λόγο διέφεραν από το στερεοτυπικό γυναικείο πρότυπο της εποχής, είτε λόγω αναπηρίας, είτε λόγω ηλικίας, είτε λόγω οικογενειακής κατάστασης (για παράδειγμα δεν ήταν παντρεμένες, ήταν τυφλές ή ήταν μεγάλης ηλικίας). Αν και στις τελευταίες δεκαετίες αυτό έχει αλλάξει και δεν υπάρχει καμία απαγόρευση ως προς τη δημόσια παρουσία των γυναικών στο τσιάττισμα, εντούτοις ελάχιστες είναι οι γυναίκες οι οποίες τσιαττίζουν δημόσια και ακόμα όχι στον Κατακλυσμό.²⁸

Τόσο ο Χαμπής Αχινιώτης όσο και ο αρκετά νεότερος Ηλίας Χατζήμιχαηλ είναι υπέρ της παράδοσης, ότι η γυναίκα δεν πρέπει να τσιαττίσει σε δημόσιους χώρους αλλά ούτε να συμμετέχει σε ποιητικούς διαγωνισμούς τσιαττίσματος, γιατί πρώτα απ' όλα δεν της το επιτρέπει το ήθος της και η αξιοπρέπεια της να χρησιμοποιεί λεξιλόγιο και εκφράσεις που χρησιμοποιεί ένας άντρας. Έτσι την γυναίκα την τοποθετούν μόνο στο ρόλο του κοινού όσον αφορά τουλάχιστον ένα ποιητικό διαγωνισμό και ειδικά τους

²⁸ οι πληροφορίες προέρχονται από συνεντεύξεις και συνομιλίες της εθνομουσικολόγου Νικολέττας Δημητρίου με γυναίκες που τσιάττιζαν ή τσιάττιζαν στο παρελθόν όπως για παράδειγμα, η Κυριακού Πελαγία, η Κυριακού Μουαίμη και η Αντρούλα Μενοίκου, όλες είχαν καταγωγή από το Παραλίμνι. Όπως επίσης και από δικές μου συνεντεύξεις-συνομιλίες με τον Κύπριο λαϊκό ποιητή Χαμπή Αχινιώτη και τον τον Κύπριο λαϊκό ποιητή Ηλία Χατζήμιχαήλ

διαγωνισμούς τσιαππιστών του Κατακλυσμού. Και οι δύο μέσα από τις συζητήσεις μας τόνισαν το γεγονός ότι την παράδοση δεν πρέπει να την παραποιούμε παρά μόνο να την βελτιώνουμε και να την εξελίσσουμε.

Κεφάλαιο τρίτο

Η γιορτή του Κατακλυσμού στη Λάρνακα

Η Δευτέρα του Κατακλυσμού, δηλαδή η γιορτή της Πεντηκοστής ή του Αγίου Πνεύματος, γιορτάζεται με ιδιάζων τρόπο στην Κύπρο σε σχέση με τα υπόλοιπα Ορθόδοξα μέρη όπου τελείται η ίδια γιορτή. Το όνομα κατακλυσμός προέρχεται μάλλον από το έθιμο των Κυπρίων να κατακλύζουν ο ένας τον άλλον με νερό την ημέρα εκείνη. Παλαιότερα πίστευαν ότι όλοι ανεξαιρέτως έπρεπε να βραχούν την ημέρα του Κατακλυσμού σε αντίθετη περίπτωση υποστήριζαν ότι εννιά ψωρκάσουν (θα κολλούσαν ψωρίαση). Το έθιμο ήταν ότι με την βοήθεια νερόφουσκων (μπαλόνια που ήταν γεμισμένα με νερό) ή με ένα ποτήρι ή ακόμα και με το λάστιχο ποτίσματος θα έπρεπε ο ένας να μπουγελώσει τον άλλο²⁹.

Η γιορτή του Κατακλυσμού γιορτάζεται την Κυριακή της Πεντηκοστής και τη Δευτέρα του Αγίου Πνεύματος και έλκει τις ρίζες της από τη «Γένεση» της Παλαιάς Διαθήκης, από την Ελληνική Μυθολογία και την Κυπριακή Λαογραφία, που είναι συνδεδεμένη με τη Θεά Αφροδίτη, την θεά του έρωτα. Χριστιανικά, την Κυριακή της Πεντηκοστής γιορτάζουμε την εμφάνιση του Αγίου Πνεύματος στους μαθητές του Χριστού, πενήντα μέρες μετά την ανάστασή Του και δέκα μέρες μετά την ανάληψή Του. Την Δευτέρα γιορτάζουμε την Αγία Τριάδα αφού δεν μπορεί να απομονωθεί ένα Πρόσωπο από τα άλλα Πρόσωπα της Αγίας Τριάδος, αλλά για να τιμηθεί το Άγιο Πνεύμα, όριστηκε να εορτάζεται και κατά την Πεντηκοστή, αλλά και ξεχωριστά την Δευτέρα. Το έθιμο του Κατακλυσμού κατά κανόνα έχει ρίζες στην ειδωλολατρεία και στη λατρεία της Θεάς Αφροδίτης και του Άδωνη που γιόρταζαν οι αρχαίοι Κύπριοι σε βωμούς τους με τελετές τις οποίες συνόδευαν λουτρά καθαρμού, αθλητικοί αγώνες, τραγούδια και χοροί, ποιητικοί και μουσικοί αγώνες³⁰.

Όσο αφορά την Λάρνακα και συγκεκριμένα τον ποιητικό διαγωνισμό των τσιαττιστών τα πρώτα τεκμήρια είναι το 1918³¹ με βάση τις αποδελτιώσεις που υπάρχουν στο αρχείο του Δήμου Λάρνακας

²⁹ τις πληροφορίες αυτές τις έχω πάρει από συζήτηση που είχα για τον θεσμό του Κατακλυσμού με την γιαγιά Ελενίκα (84 ετών, με βασικό της επάγγελμα την κτηνοτροφία) στις 17 Ιουλίου (2019) στο σπίτι της στο χωριό Αραδίππου μου μετέφερε λόγια και ιστορίες που της έλεγε ο παππούς της για το θεσμό του

³⁰ Σταύρου, Κατερίνα (17 Ιουνίου 2019) *Η πανάρχαια ιστορία του Κατακλυσμού και οι ρίζες της παράδοσης*. Offsite. Η Κατερίνα Σταύρου είναι δημοσιογράφος - φιλόλογος

³¹ πρώτη αποδελτίωση ποιητικού διαγωνισμού του Κατακλυσμού Λάρνακας από τα Αρχεία του Δήμου Λάρνακας από ακουστικό υλικό

Στις παράλιες πόλεις, κωμοπόλεις και χωριά, οι κάτοικοι ξεχύνονταν στις ακρογιαλιές παίζοντας, βουτώντας στη θάλασσα ή ρίχνοντας θαλασσινό νερό, που καθαρίζει τους ρύπους, σωματικούς και ψυχικούς. Σε πολλές περιοχές οι κάτοικοι επιβιβάζονταν σε βάρκες και ανοίγονταν στο πέλαγος με τη συνοδεία βιολιών και τραγουδιών. Αλλού περνούσαν τη μέρα στο ακροθαλάσσι και ύστερα επέστρεφαν στην κοντινή κωμόπολη μέσα σε ατμόσφαιρα πανηγυριού, για να καθίσουν στα καφενεία, να διασκεδάσουν με φαγητό, ποτό, χορό και τραγούδι. Το έθιμο του Κατακλυσμού θεωρείται στη ρίζα του ειδωλολατρικό, δηλαδή πηγάζει από τη λατρεία της Θεάς Αφροδίτης και του Άδωνη που γιόρταζαν οι αρχαίοι Κύπριοι στην Πάφο, την Αμαθούνα και όπου υπήρχαν βωμοί της Αφροδίτης και του Άδωνη. Προσκυνητές κατέβαιναν από τα διάφορα χωριά της περιοχής. Τη λατρεία της θεάς συνόδευαν λουτρά καθαρμού και αθλητικοί αγώνες, τραγούδια και χοροί, ποιητικοί και μουσικοί αγώνες. Κρίνοντας από το περιεχόμενο των τελετών του Κατακλυσμού σήμερα διαπιστώνουμε την ομοιότητα με τις εκδηλώσεις της αρχαίας λατρείας της Αφροδίτης και του Άδωνη. Ο καθαρμός διά του ζώντος ύδατος σήμερα, το φως του Αγίου Πνεύματος που κατακλύζει την ψυχή του ανθρώπου. Παρόμοιες οι τελετές στις άλλες πόλεις, στη Λάρνακα, στη Λεμεσό, στην Πάφο, στη Λάμπουσα, στον Καραβά, στην Αμμόχωστο [στην περιοχή Γλώσσα], στην Κώμα του Γιαλού, στην Πεντάγυια, στην περιοχή Μόρφου. Από τις γύρω κοινότητες συνέρρεαν πλήθος άνθρωποι, που έρχονταν για να θαυμάσουν τους αθλητές, να θαυμάσουν τα ινδάλματά τους, που στήριζαν τη νίκη τους στην προσωπική τους αξία, την εντατική προετοιμασία, την αγάπη τους για το άθλημα και μόνο. Η σχέση του ανθρώπου με το νερό συμβολίζει μέσα από τους αιώνες την αναγέννηση της γης, τη γονιμότητα, την καρποφορία. Τα έθιμα είναι πανάρχαια στη ρίζα τους, που όμως μεταλλάχθηκαν μέσα στο πέρασμα του χρόνου με τις διαφορετικές συνθήκες ζωής, με τις καινούργιες εμπειρίες των ανθρώπων του τόπου μας³².



ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΟΙ ΜΟΥΣΙΚΟΙ ΣΕ ΜΑΟΥΝΑ ΚΑΤΑ
ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΩΝ ΕΟΡΤΑΣΜΩΝ ΤΟΥ
ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΥ ΤΟΥ 1936.
ΠΑΙΖΟΥΝ ΖΟΥΡΝΑ ΚΑΙ ΝΤΑΟΥΛΙ.
(ΙΔΡΥΜΑ ΦΟΙΒΟΥ ΣΤΑΥΡΙΔΗ-ΑΡΧΕΙΑ
ΛΑΡΝΑΚΑΣ)

³² Νεοφύτου, Άννα (2014) *Ημέρα Αγίου Πνεύματος: Τα κυπριακά έθιμα και ο νεροπόλεμος*. Η σημερινή. Η Άννα Νεοφύτο είναι φιλόλογος και ερευνήτρια

3.1 Επιτόπια παρατήρηση του Φετινού διαγωνισμού τσιαττιστών του Κατακλυσμού της Λάρνακας 16/06/2019

Ο φετινός διαγωνισμός του κατακλυσμού της Λάρνακας έγινε στις 16 Ιουνίου στην κεντρική εξέδρα της παραλίας του πανηγυριού. Ο διαγωνισμός ξεκίνησε στις 7 το απόγευμα αρχικά με διαγωνισμό στα κυπριακά ποιήματα. Ο παρουσιαστής (Κωστάκης Κωνσταντίνου) φώναζε τους ποιητές κάθε έναν με την σειρά. Κάθε ποιητής ανέβαινε στην σκηνή και διάβαζε ένα κυπριακό μακροσκελές ποίημα. Αφού ολοκληρώθηκε το πρώτο μέρος διαγωνισμού και δόθηκαν τα βραβεία έγινε ένα μικρό διάλειμμα για να αρχίσει το δεύτερο μέρος του διαγωνισμού που τώρα σειρά είχαν τα κυπριακά τσιαττιστά. Κατά την διάρκεια του διαλείμματος άνθρωποι από το προσωπικό της διοργάνωσής γέμισαν το τραπέζι των κριτών με διάφορα κυπριακά εδέσματα όπως χαλούμι, λούτζα και τσαμαρέλλα, όπως επίσης και το διαδεδομένο κυπριακό ποτό ζιβανία.

Αρχισε το δεύτερο μέρος του διαγωνισμού όπου ο παρουσιαστής (Κωστάκης Κωνσταντίνου³³) μας ανέφερε και πάλι τα ονόματα της κριτικής επιτροπής που αποτελείτο από τέσσερις άντρες και μια γυναίκα. Πρόεδρος της κριτικής επιτροπής ο Κώστας Κατσώνης³⁴ τα υπόλοιπα μέλη της επιτροπής ήταν ο Χαμπής Αχνιώτης, ο Ανδρόνικος Κατσαντώνης³⁵, ο Γιώργος Σοφοκλέους³⁶, ο Αντώνης Κατσαντώνης³⁷ και η Δώρα Σωτηρίου³⁸. Όπως επίσης και τα ονόματα των μουσικών που συνόδευαν τα τσιαττιστά στο δεύτερο μέρος του διαγωνισμού στο βιολί ο Σπύρος Δημητρίου και στο λαούτο ο Γιώργος Λειβαδιώτης. Λίγο πριν αρχίσει ο διαγωνισμός έγινε η κλήρωση για τα ζευγάρια που θα διαγωνίζονταν. Όλοι οι διαγωνιζόμενοι την συγκεκριμένη στιγμή μαθαίνουν ποιος θα είναι ο αντίπαλος τους στην ποιητική "πάλη". Ο παρουσιαστής ανάγγελλε τα πρώτα δύο ονόματα και ο διαγωνισμός τσιαττιστών άρχισε.

Οι δύο αντίπαλοι στάθηκαν ο ένας απέναντι από τον άλλο κρατώντας ένα μικρόφωνο ο κάθε ένας. Σε όλα τα ζευγάρια αυτό που είχα παρατηρήσει ήταν ότι η διαμάχη τους άρχιζε με ηρεμία και "φούντωνε" σιγά σιγά. Δηλαδή έβγαιναν στην σκηνή για να διαγωνιστούν σε χαμηλούς τόνους αλλά σε πολύ μικρό διάστημα οι τόνοι ολοένα και ανέβαιναν με γρήγορους ρυθμούς στο τέλος μιας "διαμάχης". Τις περισσότερες φορές οι δύο παίχτες αγκαλιάζονταν αλλά σε άλλες περιπτώσεις όχι μόνο δεν αγκαλιάζονταν αλλά ούτε καν πλησίαζε ο ένας τον άλλο μετά το τέλος της διαμάχης τους, αφήνοντας την αίσθηση ότι η επιθετική τους διάθεση δεν ήταν για τις ανάγκες της ποιητικής πάλης αλλά για προσωπική διαμάχη που ίσως υπήρχε στην καθημερινή τους ζωή.

³³ Παρουσιαστής του ποιητικού διαγωνισμού τσιαττιστών του Κατακλυσμού της Λάρνακας 2019. Βασικό του επάγγελμα ηθοποιός

³⁴ Κύπριος λαϊκός ποιητής από την Αραδίππου. Απόφοιτος του Παιδαγωγικού Τμήματος Κύπρου με master και διδακτορικό στο Παιδαγωγικό Τμήματος του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Βασικό του επάγγελμα δάσκαλος

³⁵ Κύπριος λαϊκός ποιητής από την Αμμόχωστο.

³⁶ Δημοσιογράφος, ερευνητής λαογραφίας και θεατρικός συγγραφέας. Εργάστηκε στην Κύπρο και την Ελλάδα στο ραδιόφωνο, τηλεόραση, εφημερίδες και περιοδικά.

³⁷ Κύπριος λαϊκός ποιητής από την Αμμόχωστο

³⁸ Η μοναδική γυναίκα της κριτικής επιτροπής. Απόφοιτος της φιλοσοφικής σχολής του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Βασικό της επάγγελμα φιλόλογος.

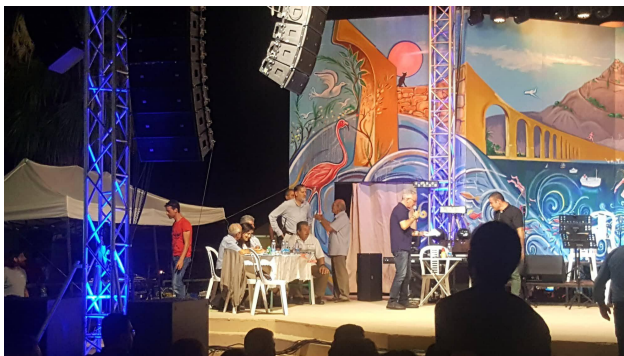
Οι διαγωνιζόμενοι που είχαν περάσει στον ημιτελικό του διαγωνισμού ήταν :

1. Κώστας Ξενή³⁹
2. Σταύρος Κυριάκου⁴⁰
3. Ηλίας Χατζημιχαήλ⁴¹
4. Αδάμος Περαιτικός⁴²
5. Κωνσταντίνος Γρίλιας⁴³
6. Σάββας Δημητρίου⁴⁴
7. Αντρέας Λάτσης⁴⁵
8. Στέλιος Βιολάρης⁴⁶

Και στον τελικό :

1. Ηλίας Χατζημιχαήλ
2. Κωνσταντίνος Γρίλιας

Για πρώτη φορά φέτος η κριτική επιτροπή δεν μπορούσε να δώσει το Α' βραβείο αφού και οι δύο διαγωνιζόμενοι ήταν σωστοί στο μέτρημα και στους κανόνες του διαγωνισμού. Έτσι αποφάσισαν να αναδείξουν για μεγάλους νικητές και τους δύο παίκτες του τελικού, τον Ηλία Χατζημιχαήλ και τον Κωνσταντίνο Γρίλια.



ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΑΠΟ ΤΟ
ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΤΗΣ
ΕΠΙΤΟΠΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΜΟΥ ΣΤΟΝ
ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ ΤΣΙΑΤΤΙΣΤΩΝ ΤΟΥ
ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΥ
ΤΗΣ ΛΑΡΝΑΚΑΣ 06/2019
(ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ)

³⁹ Ο μεγαλύτερος ηλικιακά διαγωνιζόμενος (83 ετών) στον διαγωνισμό τσιαττιστών του Κατακλυσμού στη Λάρνακα. Το βασικό του επάγγελμα ήταν βοσκός.

⁴⁰ Παίκτης του διαγωνισμού τσιαττιστών του Κατακλυσμού της Λάρνακας. 36 ετών και το βασικό του επάγγελμα είναι πυροσβέστης.

⁴¹ Παίκτης του διαγωνισμού τσιαττιστών του Κατακλυσμού της Λάρνακας. 32 ετών και το βασικό του επάγγελμα είναι νοσηλεύτης.

⁴² Παίκτης του διαγωνισμού τσιαττιστών του Κατακλυσμού της Λάρνακας. 40 ετών και το βασικό του επάγγελμα είναι αστυνομικός.

⁴³ Παίκτης του διαγωνισμού τσιαττιστών του Κατακλυσμού της Λάρνακας. 38 ετών και το βασικό του επάγγελμα είναι νοσηλεύτης.

⁴⁴ Εύσωμος σωματικά παίκτης του διαγωνισμού τσιαττιστών του Κατακλυσμού της Λάρνακας. 62 ετών και το βασικό του επάγγελμα είναι ιδιοκτήτης φρουταρίας.

⁴⁵ Ο μικρότερος ηλικιακά διαγωνιζόμενος (24 ετών) στον διαγωνισμό τσιαττιστών του Κατακλυσμού στη Λάρνακα. Φοιτητής.

⁴⁶ Παίκτης του διαγωνισμού τσιαττιστών του Κατακλυσμού της Λάρνακας. 64 ετών και το βασικό του επάγγελμα είναι αγρότης.

3.2 Απομαγνητοφώνηση - αποδελτίωση τσιαττιστών από τον φετινό
διαγωνισμό τσιαττιστών του Κατακλυσμού της Λάρνακας 16/06/2019

• Αδάμος Περατικός εναντί Ηλία Χατζίμηχαηλ

(2019)• Αδάμος:

Εεεε μεν κάμνεις τον πρωταθλητή τζαι εν λάθος σου που γράφκεις
Εεεε αφού είσαι του πεζικού τζαι εγινώ ένας πεζοναύτης, τζαι εγινώ ένας πεζοναύτης

(Όταν ο Αδάμος Περατικός έλεγε το πιο πάνω τσιαττιστό, ο παρουσιαστής καθόταν στην
άκρη της σκηνής και έκανε χειρονομίες με τα χέρια του ώστε να διώξει τα κουνούπια
που είχαν μαζευτεί κοντά στα φώτα, έτσι ο Ηλίας Χατζίμηχαηλ που είδε αυτή την
κίνηση κατευθείαν τσιάττισε το παρακάτω τσιαττιστό, σκνίπες=κουνούπια)

Ηλίας :

Εεεε πάντα εγινώ φκαίννω πρωταθλητής όποτε τραουδήσω, όποτε
τραουδήσω Εεε τζαι τούντες σκνίπες που πετούν τώρα εννά σου ταΐσω, τώρα
εννά σου ταΐσω

Αδάμος:

Εεε τες σκνίπες παραμέρκας τες τζαι εν θα φκάλεις πάσιην, τζαι εν θα φκάλεις πάσιην
Εεε θα κάμνω καταδρομικές πας την δική σου ράσιην, πας την δική σου ράσιην

(Ο Κωστάκης Κωνσταντίνου, ο παρουσιαστής της γιορτής του Κατακλυσμού κρατούσε
στα χέρια του ένα σπρέι κουνουπιών και πλησίασε για πλάκα
τον Αδάμο Περατικό έτσι αμέσως ο Ηλίας Χατζίμηχαηλ είπε το ακόλουθο τσιαττιστό)

Ηλίας:

Εεε ετο τζαι ήρτες ο Κωστής σπρέι να σου πητήσει, σπρέι να σου πητήσει
Εεε μα μεν του βάλλεις κάμποσο γιατί εννα ψοφήσει, γιατί εννα ψοφήσει

Αδάμος:

Εεεε εν η ψοφήζω φίλε μου ατε δαμέ τζαι τσιει, ατε δαμέ τζαι τσιει
Εεεεμένα εν των κουνουπιών μασένα εν λανειτ, μασένα εν
λανειτ

Ηλίας:

Εεεε λανείτ να μουβάλουσιν πάλε εν θα ψοφήσω, πάλε εν θα ψοφήσω
Εεεε την ζιεφαλή σου την ξερή τωρά εννά την λύσω τωρά εννά την λύσω

Αδάμος:

Εεεε την κελλέ μου άιστα τζαι πήρεστα της άλλης
Εεεε η γλώσσα μου εν η ψατζιή τζαι σου αφρούς θα φκάλεις

Ηλίας:

Εεεε θέλω να σκέφτεσαι καλά τους λογισμούς που πιάννεις, του λογισμούς που πιάννεις
Εεε τζαι κόφκω σου την γλώσσα σου να μεν μου σιντηχάννεις

Αδάμος:

Εεεε δαμέ επολογήθηκασιν πόψε καμπόσοι μπάλλοι, πόψε καμπόσοι μπάλλοι
Εεεε θα μου κόψει την γλώσσα μου μα 'ννα βλαστήσει άλλη

Ο Αδάμος Περατικός ξέροντας ότι ο Ηλίας Χατζήμιχαηλ έχει πάρει αρκετά βραβεία αρχίζει το τσιαττιστό του με το να λέει στον Ηλία πως σε αυτόν δεν χρειάζεται να παίζει τον πρωταθλητή. Στη συνέχεια όταν το θέμα γύρισε στο περιστατικό με τα κουνούπια και στο σπρέι, ο Ηλίας είπε στον Αδάμο πως αν αναπνεύσει το σπρέι να προσέχει να μην πεθάνει τότε ο Αδάμος είπε στον Ηλία πως αν δεν τον νικήσει δεν θα πεθάνει.

•Κωνσταντίνος Γρήλιας έναντι Σάββα Δημητρίου⁴⁷(2019)•

Κωνσταντίνος Γρήλιας:

Εεεε πάμε στο πάρκο ρε Κωστή να παίξουμε τραμπάλα, να παίξουμε τραμπάλα
Εεεε για να παλατζάρουμε θκιο τόνους θα μου βάλλαν θκιο τόνους θα μου βάλλαν

Σάββας Δημητρίου:

Εεεε αντάκοσες τες προσβολές είδες που ειμαί γομάρι
Εεεε τζαι ίντα κάμνεις δάχαμε τον νούρο σου κοντάρι, τον νούρο σου κοντάρι

Κωνσταντίνος Γρήλιας:

Εεεε τζαι ρτεις τζαμέ που
σου λαλώ τζαι εννα σου φκει το λάδιν, τζαι εννα σου φκει το λάδιν
Εεεε τζαι το γομάρι θα χαθεί δίχα τα bodyline, δίχα τα bodyline⁴⁸

Σάββας Δημητρίου:

Εεεε ετσι πας τούντες προσβολές τα λόγια να μινίσκουν, τα λόγια να μινίσκουν
Εεεε πετάσσουμε τζαι τραμπουλό Κωστή μου εν σε βρίσκουν, Κωστή μου εν σε βρίσκουν

Ο Κωνσταντίνος Γρήλιας ξεκίνησε πρώτος με το τσιάττισμα και είπε στον Σάββα Δημητρίου ότι θα ήθελε να παίξουν στην τραμπάλα αλλά δεν μπορούν γιατί δεν θα ισορροπά αφού θα χρειαστεί να του βάλουν δύο τόνους για να ισορροπήσουν. Έτσι κατευθείαν βλέπουμε ότι ο Κωνσταντίνος Γρήλιας θα επιτεθεί στον αντίπαλο του με προσβολές που αφορούν τον σωματότυπο του. Ένα τεχνικό πρόβλημα με τον ήχο σταμάτησε για λίγο τον διαγωνισμό, έτσι η κλήρωση για τους δύο αυτούς παίκτες έγινε ξανά.

⁴⁸ κέντρο αδυνατίσματος στην Κύπρο

•Σάββας Δημητρίου έναντι Σταύρου Κυριάκου⁴⁹(2019)•

Σάββας Δημητρίου:

Εεε...εν έππεσε το κκισμετίν μου, τώρα με το Σταβρούιν, τώρα με το Σταβρούιν
Εεε...τζαι εννά τον κάμω να χαθεί πριχού να πει τραούδιν, πριχού να πει τραούδιν

Σταύρος Κυριάκος:

Εεεε ταχουι φκέννει πένω δα, μετά σου να παλιώσει, μετά σου να παλιώσει
Εεεε τζαι ο θεός να κατεβεί εντζαι να σε γλιτώσει, εντζαι να σε γλιτώσει

Σάββας Δημητρίου:

Εεεε εγιω εν θέλω τον Θεό να δέρω εναν Παφίτη, να δέρω εναν Παφίτη
Εεεε τζαι εννά σε πάρουν έσσω σου που πόψε μακαρίτης, που πόψε μακαρίτης

Σταύρος Κυριάκος:

Εεεε εν με σκοτώνεις ρε Ηλιά εγιώ τα καταφέρνω, εγιώ τα καταφέρνω
Εεεε εδώ πόψε στην Λάρνακα εσένα εννά σε δέρνω, εσένα εννά σε δέρνω

Σάββας Δημητρίου:

Εεεε εν καταφέρνει τίποτε τζαι πάτσο αμαν φάει, τζαι πάτσο αμαν φάει
Εεεε δέκα χρόνια εννά φαίνεται στην βούκκα του σημάιν, στην βούκκα του σημάιν

Σταύρος Κυριάκος:

Εεεε με τούτον που είπες γελούντζικάτω η παρέα, τζικάτω η παρέα
Εεεε αν σου φυσησω εννά βρεθείς Απόστολο Αντρέα, Απόστολο Αντρέα

Ο Σάββας Δημητρίου σε αυτό το τσιάττισμα ασχολήθηκε με τη θεματική της διαφοράς ηλικίας αφού ο Σταύρος Κυριάκου είναι μικρότερος του. Τον αποκαλεί με το υποκοριστικό Σταυρούιν πως ότι κι αν πει δεν θα καταφέρει να βγει ζωντανός από τα χέρια του και να γυρίσει πίσω στην Πάφο.

• Κώστας Ξενή έναντι Αντρέα Λάτζιη(2019)•

Κώστας Ξενή:

Εεεε...τζαι φέρτε τούντον τσιαττιστή μιτά του να τσιαττίσω
Εεεε..να ρτω εγιώ τωρα δαμέ λατζί να σε λατζίσω, λατζή να σε λατζίσω

Αντρέας Λάτζιης:

Εεεε..ακόμα εν εβρέθηκεν πλάσμα να μη λατζίσει
Εεεε.. παρακαλώ τον Στέλιο μου τωρά να παρετήσει, τωρά να παρετήσει

⁴⁹ Παφίτης νεαρός τσιαττιστής

Κώστας Ξενή:

Εεε...μα εγίω εν παρετώ είμ' έναν παλλικάρι

Εεε...ολάν ωρά ελα σήκωσμε με κούσπο τζαι με φκιάρι, με κούσπο τζαι με φκιάρι

Αντρέας Λάτζιης:

Εεεε...να μεν χουμίζεσε πολλά τζαι πόψε εννα σε σάσω τζαι πόψε εννα σε σάσω

Εεεε... τον κούσπο τζαι το φκιάρι σου Στέλιο εννα τα σπάσω, Στέλιο εννα τα σπάσω

Κώστας Ξενή:

Εεεε...εννα βρωτζαιτησιεράνμουμαζίμουνα

τσιαττίσει Εεεε άλλη δουλειάν εν πόκαμες τζαι σιήρους

να ταΐσεις

Αντρέας Λάτζιης:

Εεεε..να μεν τα βάλλεις ρε Στελιό με έναν Αραδιππιώτη, με έναν Αραδιππιώτη

Εεεε..γιατι μέσα στο τσιάττισμα εις την γραμμήν την πρώτη εις την γραμμή την πρώτη

Κώστας Ξενή:

Εεεε..εγιώνι εσειε χρόνια που τσιαττώ λαλώ σας το εγιώνι

Εεεε..Αραδιππιώτες τζαι εσου εκάμετετα σιόνι εκάμετε τα σιόνι

Ο Αντρέας Λάτζιης αρκετά νεότερος απο τον αντίπαλό του Κώστα Ξενή.
Ο Κώστας Ξενή απο το πρώτο κιόλας τσιαττιστό αρχίζει με απειλές ότι θα τον
ρίξει απο τον γκρεμό, και ο Αντρέας Λάτζιης του είπε καλύτερα να τα παρατήσει απο
τώρα που είναι ακόμα αρχή γιατί δεν μπορεί να τα βάλει με κάποιον που είναι από
την Αραδίππου, δεν θα καταφέρει τίποτα.

•Κωνσταντίνος Γρίλιας έναντι Στέλιου Βιολάρι (2019)•

Κωνσταντίνος Γρίλιας :

Εεεε..ραφτήν να πω ποιητικό σάστου να φας να σπάσεις, σάστου να φας να σπάσεις

Εεεε..Εντζαι να γιάνει ώσπου ζεις μήτε εννα το ξιάσεις

Στέλιο Βιολάρης :

Εεεε..Όσο για τούτον το ραφτήν να μεν το δοκιμάσεις

Εεεε..τζαι τούτον εγίω λαλώ σου το πόψε εννα κουρνιάσεις, πόψε εννα κουρνιάσεις

Κωνσταντίνος Γρίλιας :

Εεεε..πάντα δοκιμάζω το γιατί εντζαι δειλιώσε, γιατί έντζαι δειλιώσε

Εεεε..τζαι μόνον με τα σιέρκα μου πόψε ποτζιεφαλιώσε ποψέ ποτζιεφαλιώσε

Στέλιος Βιολάρης :

Εεεε..ακρώστου μου παρέτατες τούντες παλλικαρκίες σου, τούντες παλλικαρκίες σου

Εεεε..μεν πάχεις υπερκόπωση που τες πολλές ψεφκιές σου, που τες

πολλές ψεφκιές σου

Κωνσταντίνος Γρίλιας :

Εεεε...εν τες αλήθειες που λαλώ για τες παλλικαρκίες μου, για τες παλλικαρκίες μου

Εεεε...Στο Λιοπέτριν θεννα

ακούν τωρά τες μουγκαρκίες σου, τωρά τες μουγκαρκίες σου

Στέλιος Βιολάρης :

Εεεε...εσούνι πας το τσιάττισμαν κόμα είσαι κοπελούν, κόμα είσαι κοπελούν

Εεεε... της τραουθιάς τσιγγούναρος φτωχός εις το τραούδιν, φτωχός εις το τραούδιν

Κωνσταντίνος Γρίλιας :

Εεεε...εγιώνι πας την τραουθιάν είμαι ωραίος νέος, είμαι ωραίος νέος

Εεεε..παρά με σύγκριση με εσέ είμαι πολλά σπουδαίος

Ο Κωνσταντίνος Γρίλιας έναντι του Στέλιου Βιολάρι κοντά ηλικιακά και οι δύο παίκτης. Πιο πάνω βλέπουμε ένα τυπικό ποιητικό πάλιωμα από την αρχή μέχρι το τέλος. Και οι δύο αντίπαλοί προσέβαλαν ο ένας τον άλλο. Ξεκινώντας ο Κωνσταντίνος Γρίλιας λέει στον αντίπαλο του να ετοιμαστεί γιατί θα τον δείρει μέχρι να μην αντέχει άλλο και ο Στέλιος Βιολάρης του λέει να σταματήσει να το παίζει παλικάρι γιατί θα γελάσουν όλοι στο τέλος, όπως επίσης ότι για το τσιάττισμαν σε σχέση με τον ίδιο είναι βρέφος και δεν μπορεί να τον φθάσει.

Μετά την ολοκλήρωση του διαγωνισμού η κριτική επιτροπή για λίγα λεπτά μιλούν μεταξύ τους ώστε να αποφασίσουν ποιοι θα είναι οι δύο παίκτες που θα περάσουν στον τελικό και να διαγωνιστούν για το μεγάλο βραβείο της πρώτης θέσης. Στο τελικό είναι οι Ηλίας Χατζημιχαήλ και Κωνσταντίνος Γρίλιας.

•Ηλίας Χατζημιχαήλ έναντι Κωνσταντίνου Γρίλια(2019) ΤΕΛΙΚΟΣ•

Κωνσταντίνος Γρίλιας

Εεεε...να στρώσεις πέφτιζιν κότζινο τζαι θρόνο να μου στήσεις, τζαι θρόνο να μου στήσεις

Εεεε..την περσυνή σου την πρωτιά να την ποσισαιρετήσεις, να την ποσισαιρετήσεις

Ηλίας Χατζημιχαήλ:

Εεεε..εγιώνι εν την ποσισαιρετώ κρόστου μου τζαι ποσιάτα, κρόστου μου τζαι ποσιάτα

Εεεε..εν θα γλυτώσει τζαι εννα φείς εν που ποδά η στράτα εν που ποδά η στράτα

Κωνσταντίνος Γρίλιας:

Εεεε...να ξέρεις πας την τραουθιάν εν παρπατά το κρόστου, εν παρπατά το κρόστου

Εεεε..τον άλλον μεν τον λυπηθείς πως εν σηκώνει δώστου, πως εν σηκώνει δώστου

(σε αυτό το σημείο ο Γρίλιας μπέρδεψε λίγο την τελευταία συλλαβή και είπε “δώστων” και το διόρθωσε σε “δώστου”

Ηλίας Χατζημιχαήλ:

Εεεε...να μεν μου σαντανόννεσε σωστά τα λόγια πέτα, σωστά τα λόγια πέτα
Εεεε..Είπα σου το που την αρχή Κωστάντине παρέτα, Κωστάντине παρέτα

Κωνσταντίνος Γρίλιας:

Εεεε..να παρετήσεις να χαρείς τουντό λαφαζανίκκι
Που είδες πας την τραουθικιά που είπα τζαι εν εξίκκην, που είπα τζαι εν εξίκκην

Ηλίας Χατζημιχαήλ:

Εεεε...Λαφαζανίκια εν λαλώ τζαι άκουμου κουμπάρε, τζαι άκουμου κουμπάρε
Εεεε..οι πάτσι σου θέλουν μερκά τζαι θκιάλεξε τζαι πάρε, τζαι θκιάλεξε τζαι πάρε

Κωνσταντίνος Γρίλιας:

Εεεε..Θέλω την γη να την πατάς τζαι πάνω σου μεν παίρνεις
Εεεε..τζαι ξέρεις το κουμπάρε μου εσούνι εν με δέρνεις, εσούνι εν με δέρνεις

Ηλίας Χατζημιχαήλ:

Εεεε..πατώ καλά πας τούντην γή μα φκαίννω τζαι τ'άέρα, μα φκαίννω τζαι τ'άέρα
Εεεε..μα είμαι πας την τραουθικιάν της Κύπρου η Μανιέρα, της Κύπρου η Μανιέρα

Κωνσταντίνος Γρίλιας:

Εεεε..πάς τον αέρα αμα φκεις πουκάτω εννα ρέξω, πουκάτω εννα ρέξω
Εεεε..τζαι εν θα σιει τζαι ο γιος τατα αφούς εννα σε παίζω, αφούς εννα σε παίζω

Ηλίας Χατζημιχαήλ:

Εεεε..που βάφτησα τον γιόκκα σου θέλω να σαειτήσεις, θέλω να σαειτήσεις
Εεεε..το όπλο κάτσε το δαμέ πάλε εν θα με κουτσίσεις, πάλε εν θα με κουτσίσεις

Κωνσταντίνος Γρίλιας:

Εεεε..το γιο μου που εβάφτισες σαμπου καταρριψά τον, σαμπου καταρριψά τον

Ηλίας Χατζημιχαήλ:

Εεεε..για ζηθκιανιών εις τον Κωστή τωρά εν που επίε τωρα εν που επίε
Εεεε..παίξε ρε Στέλιο το φκιολίν να φάει άλλο λίες, να φάει άλλο λίες

Οι δύο αυτοί παίκτες είναι κολλητοί φίλοι και κουμπάροι αφού ο Ηλίας Χατζημιχαήλ βάφτισε τον γιό του Κωνσταντίνου Γρίλια. Ο Κωνσταντίνος Γρίλιας ξεκινά λέγοντας στον Ηλίας Χατζημιχαήλ πως ήρθε η στιγμή να του στρώσει κόκκινο χαλί αφού αυτός θα γίνει ο φετινός νικητής και να αποχαιρετήσει την περσινή του νίκη. Ενώ ο Ηλίας Χατζημιχαήλ του λέει ότι όπως πέρσι έτσι και φέτος η πρωτιά θα γίνει δικιά του. Στην συνέχεια ο Κωνσταντίνος Γρίλιας λέει "το γιο μου που εβάφτισες σαμπου καταρριψά τον, σαμπου καταρριψά τον" δηλαδή το γεγονός ότι ο Γρίλιας του έδωσε τον γιό του για να τον βαφτίσει είναι λες και τον χαράμισε. Μετά το δίστιχο

αυτό από το κοινό ακούγονταν μια αναστάτωση, χειροκροτήματα κ.λπ. από την αντίδραση του κοινού δεν περίμεναν να του πει κάτι τέτοιο τόσο βαρύ. Αμέσως μετά το τέλος της ποιητικής τους πάλης ο Κωνσταντίνος Γρίλιας λέει από το μικρόφωνο πως όλα αυτά που ακούστηκαν για την κουμπαριά είναι για αστείο και ότι καλύτερο κουμπάρο και να ήθελαν δεν έβρισκαν.

Όπως έχω προαναφέρει η κριτική επιτροπή δεν αποφάσιζε σε ποιόν από τους δύο να δώσει το Α' βραβείο αφού και οι δύο διαγωνιζόμενοι ήταν σωστοί στο μέτρημα και στους κανόνες του διαγωνισμού. Έτσι αποφάσισαν να αναδείξουν για μεγάλους νικητές και τους δύο παίκτες του τελικού τον Ηλία Χατζημιχαήλ και τον Κωνσταντίνο Γρίλια (δύο νεαροί ηλικιακά παίκτες).

Η γιορτή του Κατακλυσμού διοργανώνεται κάθε χρόνο από τον Δήμο Λάρνακας και είναι όλα πολύ οργανωμένα. Το πρόγραμμα της γιορτής ανακοινώνεται δύο εβδομάδες πριν την έναρξη της γιορτής αφού δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του Δήμου, όπου εκεί ανακοινώνονται συνέδρια, εκδηλώσεις κ.λ.π. Για το πρόγραμμα γίνεται σύσκεψη με τα μέλη του κοινοτικού συμβουλίου Λάρνακας ώστε κάθε χρόνο το πρόγραμμα να εξελίσσεται και να εντάσσονται νέα πράγματα που κάνουν την γιορτή καλύτερη και πιο ενδιαφέρουσα. Αυτό βλέπουμε να λειτουργεί θετικά αφού οι νέοι άρχισαν να συμμετέχουν ενεργά στον θεσμό αυτό. Σημαντικός είναι ο ρόλος τις νέα γενιάς στον θέσμο του Κατακλυσμού της Λάρνακας και συγκεκριμένα στον ποιητικό διαγωνισμό τσιαττιστών αφού τα πέντε τελευταία χρόνια βλέπουμε να αυξάνονται οι συμμετοχές των νέων στον ποιητικό διαγωνισμό, πλέον το 50% των συμμετοχών είναι από ηλικίες 24 (ο μικρότερος ηλικιακά παίκτη του φετινού διαγωνισμού τσιαττιστών του Κατακλυσμού (2019) είναι ο Αντρέας Λάτζιης) μέχρι 40 ετών ενώ το υπόλοιπο 50% είναι από 40 μέχρι 83 ετών (ο μεγαλύτερος ηλικιακά παίκτης του φετινού διαγωνισμού τσιαττιστών του Κατακλυσμού είναι ο



Κώστας Ξενή)⁵⁰

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗΣ ΓΙΟΡΤΗΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ
ΑΡΧΕΙΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΛΑΡΝΑΚΑΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ
(<http://www.larnaka.org.cy/el/page/home#redirect>)

⁵⁰ τα πιο πάνω στοιχεία προκύπτουν από τη συζήτηση που είχα με τον λαϊκό ποιητή και μέλος της κριτικής επιτροπής στον διαγωνισμό τσιαττιστών του Κατακλυσμού Χαμπή Αχνιώτη στο σπίτι του στο Ζύγι στις 22 Ιουλίου(2019)

Απομαγνητοφώνηση συζητήσεις στην παρουσίαση βιβλίου
«Τα τσιαττιστά του παλιωμάτου»
Της Δρ. Νικολέττας Δημητρίου
12/06/2019

Η παρουσίαση του βιβλίου έγινε στις 12 Ιουνίου 2019 στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών Λάρνακας. Το βιβλίο παρουσίασε και μίλησε για αυτό ο κύριος Μιχάλης Τερλικκός. Η έκδοση του βιβλίου έγινε από το Ίδρυμα Φοίβου Σταυρίδη-Αρχαία Λάρνακας.

Σύντομο βιογραφικό Νικολέττα Δημητρίου

Η Νικολέττα Δημητρίου (Λευκωσία, 1979) είναι εθνομουσικολόγος. Σπούδασε μουσική στη Θεσσαλονίκη, τη Βιέννη και το Λονδίνο. Κατέχει διδακτορικό τίτλο στην εθνομουσικολογία από το SOAS, Πανεπιστήμιο του Λονδίνου (2008). Είναι επίσης κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου στις βιογραφικές σπουδές (MA in Life Writing) από το Πανεπιστήμιο του East Anglia (2012). Έχει υπάρξει ερευνητική εταίρος στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης (2011–19), επισκέπτρια ερευνήτρια και λέκτορας του ιδρύματος Fulbright στο Πανεπιστήμιο Stockton του New Jersey (2017) και επισκέπτρια ερευνήτρια στο Κέντρο Ελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Πρίνστον (2019). Έχει ασχοληθεί με την ιστορία και την ιστοριογραφία της κυπριακής παραδοσιακής μουσικής, καθώς επίσης με θέματα φύλου και αναβίωσης της παράδοσης. Είναι συνεπιμελήτρια του συλλογικού τόμου *Music in Cyprus* (Routledge 2015) και δημιουργός του εθνογραφικού ντοκιμαντέρ *Ο Κύπριος Βιολάρης* (2016), το οποίο είναι μέρος ενός μεγαλύτερου ερευνητικού προγράμματος που είχε χρηματοδοτηθεί από τη Βρετανική Ακαδημία. Σε συνεργασία με το Ίδρυμα Φοίβου Σταυρίδη – Αρχαία Λάρνακας (και με χρηματοδότηση του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού Κύπρου), ασχολείται με τη δημιουργία ενός corpus των τσιαττιστών που έχουν ερμηνευτεί στον Κατακλυσμό Λάρνακας. Οι πρώτοι δύο τόμοι εκδόθηκαν το 2018 και το 2019 αντίστοιχα, ενώ ο τρίτος τόμος θα εκδοθεί το 2020. Στο παρόν στάδιο, εργάζεται ως ερευνήτρια στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, σε πρόγραμμα χρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (EU Widening Fellow, Horizon 2020). Η τωρινή της έρευνα καταπιάνεται με θέματα αυτοσχέδιας προφορικής ποίησης στη Μεσόγειο.

Σύντομο βιογραφικό Μιχάλη Τερλικκά

Ο Μιχάλης Τερλικκός γεννήθηκε στο - κατεχόμενο χωριό Καπούτι της περιοχής Μόρφου το 1955. Αποφοίτησε από το Α΄ Γυμνάσιο Μόρφου και στη συνέχεια σπούδασε ηλεκτρονικά στην Αθήνα, κατά την περίοδο 1976 - 1980. Τραγουδούσε από την παιδική του ηλικία. Το 1979, ενώ ήταν ακόμα φοιτητής, γνώρισε τον αείμνηστο Αντρέα Μαππούρα και ηχογράφησε μαζί του τρεις κασέττες με τσιαττίσματα, παραγωγή της εταιρείας Lambrophone. Μεταξύ 1981 και 1983, παρακολούθησε μαθήματα

βυζαντινής μουσικής με δάσκαλο τον Άρχοντα Πρωτοψάλτη, ερευνητή και ερμηνευτή της παραδοσιακής μουσικής της Κύπρου, Θεόδουλο Καλλίνικο. Το 1983 εντάχθηκε στον λαογραφικό όμιλο “Οι Αδούλωτοι” - Σιακαλλή και τραγούδησε για αρκετά χρόνια, συνοδευόμενος από γνωστούς λαϊκούς οργανοπαίχτες, όπως ο Γεώργιος Αβέρωφ, ο Μιχάλης Πούλλος, ο Δημήτρης Κατσαρής, ο Χριστόδουλος Πίπης και άλλοι. Γύρω στο 1985, άρχισε να δίνει συναυλίες παραδοσιακής μουσικής της Κύπρου. Από το 1991 ηγείται της μουσικής παρέας «Μούσα», η οποία χρησιμοποιεί μόνο παραδοσιακά όργανα του τόπου και δίνει συναυλίες εντός και εκτός Κύπρου. Έλαβε μέρος σε αρκετά ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά προγράμματα στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Συμμετείχε επίσης σε πολλά φεστιβάλ παραδοσιακής μουσικής, καθώς και σε άλλες διεθνείς διοργανώσεις. Έχει συμμετάσχει σε διάφορα συνέδρια, στην Κύπρο και στο εξωτερικό.

Μιχάλης Τερλικκός :

«...Ένα που τα σημαντικά στοιχεία που εντόπισα ήταν η αποσαφήνιση παλιών τζαι τοπικών λέξεων και εκφράσεων. Το οποίο δεν είναι κτήμα ούλου του λαού κάποιες λέξεις ακόμα τζαι εγώ που λαλώ ότι ξέρω αρκετά την Κυπριακή διάλεκτον χρειάστηκε να ρωτήσω τζαι να το ψάξω τι σημαίνει, παλιές λέξεις που ξεχαστήκαν ή ακόμα τζαι τοπικές λέξεις τζαι εκφράσεις. Τούτο εν ένα σημαντικό στοιχείο που κάμνει τούτη η καταγραφή το οποίο θα μπορούμε μετά που χρόνια να το έχουμε στο σιέρι μας τζαι να μπορούμε να δούμεν ειπεν το τάδε τζαι εννόαν τούτο. Επίσης τούτον το βιβλίο εν ένα σημαντικό εργαλείο για φοιτητές, ακαδημαϊκούς και μελετητές. Επίσης είναι σημαντικό εργαλείο για τον δήμο για να δει ότι τουτο που εκάμναν τόσα χρόνια άξιζε τον κόπο να καταγράφεται πιο λεπτομερώς γιατί όπως θα δούμεν τζαι μέσα στο βιβλίο υπάρχουν χρονιά που εν υπάρχουν καμιά καταγραφή τουλάχιστον μέχρι σήμερα. »

Δρ. Νικολέττα :

«Σήμερα μπορεί να μην χρειάζεται τόσα πολλά γιατί σχεδόν ο κάθε τσιαττιστής ηχογραφεί τζίνα που λαλεί. Τες δεκαετίες που μελετούμε δαμέ αλλά τζαι στο προηγούμενο τόμο δεν είχαν την ευχέρεια να ηχογραφούν τον εαυτό τους. Το 1980 όταν έφκεννε ο Πριγκόπουλος⁵¹ να τσιαττίσει ετζαι εμπορούσε να εσει γραμμένα ή καταγεγραμμένα σε ήχο ή εικόνα τζίνα που είπε. »

Μιχάλης Τερλικκός :

«Επειδή τυγχάνει να εμελέτησα τζαι εγώ το αρχείο του δήμου του κατακλυσμού ίσιεν κατι δεκάλεπτα ποτζί ποδα. Διαβάζοντας ο δήμος θα καταλάβει τι έλειψε που δαμέσα που εν το είχαμε τζαι θα ήταν πολλά πιο συμπληρωμένο εργαλείο για τους ανθρώπους του δήμου που ασχολούνται με τον πολιτισμό τούτον το πράμα πρέπει να το καταγράψουμε με επαγγελματικό τρόπο

⁵¹ Τσιαττιστής ο οποίος λάμβανε μέρος στον διαγωνισμό τσιαττιστών του Κατακλυσμού της Λάρνακας για αρκετά χρόνια

λεπτομερώς για να μπορέσει να αποτελέσει εργαλείο μετά που κάμποσα χρόνια για τους ανθρώπους που τυχόν θα θέλουν να το μελετήσουν, τζαι να δει ο δήμος τις ελλείψεις που είσιεν στην καταγραφή. Επίσης είναι ένα πολλά σημαντικό εργαλείο για τους τσιαττιστάδες γιατί εν άλλο να φκαίνεις να λαλεις σήμερα τζαι να κάμεις μια πάλη ένα πάλιωμα στο κατακλυσμό τζαι μετά να λαλεις είπα έτσι είπα έτσι δαμέ εν ούλλα γραμμένα τζαι συνάμενα(μαζεμένα) άρα μπορεί να πάει πίσω τζαι να δει ήμουν καλός? Είπατα καλά? Προετοιμάστηκα κατάλληλα? Είναι ένα εργαλείο για να κάνει ο κάθε ένας την αυτοκριτική του .

Επίσης ένα άλλο στοιχείο τζαι να με συγχωράτε, οχτώ στους δέκα τσιαττιστάδες λαλούν “εγώ εν είπα ποττέ τσιαττιστό το ίδιο”, “εγώ ποττέ δεν είπα τσιαττιστό άλλου”, “εγώ...εγώ...εγώ...” δαμεσα εν ούλλα γραμμένα. Αυτό είναι το σπάσιμο του μύθου, οχτώ στους δέκα με εγκυρότητα το λέω “εγώ εν είπα ποττέ τσιαττιστό που το εξανα είπα”, “εγώ εν είπα τσιαττιστό που το είπε άλλος” “εγώ λαλώ τα ούλλα της ώρας” δαμέ σε ένα σημείο του βιβλίου γράφει η δόκτορας μας “τουτο το τσιαττιστό που λαλεί δαμέ ο τάδε εξανα είπε το την τάδε χρονιά, την τάδε χρονιά τζαι την τάδε χρονιά, τούτο το τσιαττιστό που είπε το είπε το τζαι ο άλλος την τάδε χρονιά” έτσι εγώ εννα το έχω μαζί μου τούτο το βιβλίο τζαι όταν ανοίγω κουβέντα με τσιαττιστάδες τζαι αρκέφκουν μου τα “εγώ εγώ εγώ” να του λαλώ έλα να δούμεν εσούνι ιντα που είπες. Ως τωρά εμπορούσαν να λαλούν κουβέντες του αέρα τωρά εν ούλλα καταγεγραμμένα. Θέλουν να δείξουν ότι είναι αυθόρμητοι τζαι ούλλα σκέφτονται τα τζίνη την ώρα μα για όνομα του θεού κανέννας εν μπορεί να κάμει έτσι πράμα να λαλούμεν κουβέντες να τα σκεφτείς ούλλα τζίνη την ώρα τζαι να εν τζαι καλά εν γίνεται. Στα τσιαττίσματα που λαλούμεν αυθόρμητα υπάρχει ένας μύθος το να έσιεις μιαν προετοιμασία στην καθημερινή σου ζωή δεν παύει να είναι αυθόρμητο τζίνιο που κάμνεις αλλά χτίζεις κάτι για να έσιεις την ικανότητα να το κάμνεις. Το αυθόρμητο εντζαι σημαίνει κατέβηκαν που την σκαλωσιά που τα πέρσι ως τα φέτος εν εσκέφτηκα το θέμαν τζαι είμαι ο θεός τζαι ξαπολώ τα ούλλα όμορφα. Αυθόρμητος σημαίνει ναι δουλέφκω το μέσα μου συνέχεια τζαι προσπαθώ να βελτιώνομαι τούτο θέλω να πώ. Μέσα που το περιεχόμενο των τσιαττισμάτων η Νικολέττα διαπίστωσε τζαι εγώ μετά εκατάλαβα το ότι η θεματολογία των τσιαττισμάτων, τζίνα τα λία που ξέρω που τους παλιούς αντί να πολινίσκει φτωσινίσκει, μεγάλη φτώσια “εννα σε δέρω, εννα σε κουπανίσω, να τρέχουν τα γιέματα” εν τα καταλάβεις την νύχτα που τα ακούεις τζαμέ γιατί επέρασε ένας χρόνος αλλά δαμέ τωρά στο βιβλίο εν μόνο δέκα σελίδες να πάεις παρακάτω τζαι να θκιαβάζεις την ίδια ιστορία πάλε εννά τον δείρει...έχουμε τόσα πράματα στο περιβάλλον μας που ένας άνθρωπος θέλει να συνεχίσει τούτην την παράδοση του τσιαττισματος μπορεί να έβρει πολλά θέματα για να μπορεί να πεί επήρα τουτην την παράδοση ένα βήμα παραπάνω, γιατί αν θα την παίρνεις πίσω πίσω εν αξίζει τον κόπο. Επίσης είναι εργαλείο για το κοινό που κάποιος μπορεί να πιεννει κάθε 4 χρόνια στον κατακλυσμό μέσα που το βιβλίο μπορεί να δημιουργήσει μιαν εικόνα για ένα τσιαττιστό αφού εννά τα εσει ούλλα συνάμενα στα χέρια του “τούτος διά έξυπνες απαντήσεις”. Τώρα πάμε τζαι στην χρησιμότητα πιάνεις τούτο το

βιβλίο πάεις πίσω τζαι βλέπεις το 2005 συναφέρνει (αναφέρει) ο τάδε τούτο το πολιτικό θέμα θυμίζει σου ότι το 2005 συμβαίνουν τούτα τα πολιτικά γεγονότα επίσης διασώζονται τα ονόματα οί μόνο των τσιαττιστών αλλά τζαι του περίγυρου, για τα ονόματα που επικρατήσαν ποιος είναι ο τάδε ποιος ήταν ο ρόλος του. Τέλος θα τελειώσω με ένα σχόλιο που για μένα είναι μεγάλος προβληματισμός ότι η πίεση του χρόνου να απαντήσεις αμέσως δημιουργεί σοβαρό πρόβλημα στην γλώσσα ούτε γραμματική τηρείται, ούτε συντακτικό τηρείται, οίεπειδή εν το κατέχουν οι άνθρωποι που τσιαττίζουν αλλά λόγω της πίεσης ξεφουρνίζουν ότι να είναι απλά για να κάμουν ομοιοκαταληξία, τούτο εγώ δεν ηξέρω αν υπάρχει λύση αλλά εγώ έχω το σαν προβληματισμό, ένα που έννα κάτσει να θκιαβάσει τα τσιαττίσματα τζαι εννά πει ότι τούτο θεωρώ το σαν οδηγό της κυπριακή διαλέκτου κατίσει του τζαι μάυρη η τύση του. Δεν αδικώ κανέναν απλά λέω το σαν προβληματισμό εν οι ίδιοι οι συμμετέχοντες που πρέπει να έβρουν την λύση, πως αφού πιέζει με ο χρόνος τζαι θέλω να κάμω ομοιοκαταληξία τζαι μέτρο όλα τα σφάζω τζαι όλα τα μασιερόννω»

Ηλίας Χατζήμηχαηλ:

«Καταρχάς καλησπέρα σας πολλά ωραία η αποψινή παρουσίαση υπάρχουν διάφορα πράγματα τα οποία λεχθήκαν. Ακούμε διάφορες απόψεις τζαι είμαστε λογικά σκεφτούμενοι γιατί όσο ζούμε μαθαίνουμε τζαι κάθε άποψη εν ευπρόσδεκτη όσο αφορά την θεματολογία τζαι ειδικά για την νέα γενιά εεεε εννά πω κάτι προσωπικά που έζησα τζαι ζούμε το ούλλοι την δεδομένη στιγμή όταν ετέλειωσα τες σπουδές μου το 2010 τζαι ήρτα Κύπρο εκατάλαβα ότι πολλά πράματα που έβλεπα εφύαν, που έβλεπα τον Ττακκα τζαι ετραούδαν που ήμουν μιτσής, ιντα μπου γίνεται που δαμε τζαι δα τι έχει, το 2012 επήρα μιαν απόφαση για να καταλήξω. Τζίνο που θέλω να πω, χωρίς να έχω καμιάν επαφή τζαι εμπειρία εφκήκα πας την πίστα τζαμε με έναν άλλο τσιαττιστή το αποτέλεσμα δεν μετρά, λαλώ που μέσα μου ρε κουμπάρε τι γίνεται είσαι μόνος σου εν εσει άλλους νέους τι εννά γίνει που δαμέ τζαι δα που εν η γενιά μου λαλώ τζαι γω 2013 πιάννω τηλέφωνο το κουμπάρο μου τον Κωνσταντίνο τζαι λαλεί μου είδασε του χρόνου εννα έρτω τζαι εγω, λαλώ του ναι κουμπάρε να έρτεις να κοπιάσεις να πιούμε τζαι τον καφέ μας, το 2013 ήρτε τζαι ο Κωνσταντίνος, εγινήκαμεν θκιο οι μιτσιοί το 2012 ο πιο μιτσής ήταν 25 χρονών τζαι ο επόμενος πιο μιτσής 60 χρονών αντιλαμβάνεσαι το χάσμα μετα που τζαμά τζαι τζι ήρταν τζιάλλα παιθκιά ξενοχωρίτικα ο Αντρέας που το Λιοπέτρι με αποτέλεσμα τούτη τη δεδομένη στιγμή έχουμε μιαν ομάδα από...εχει τζιάλλα παιθκιά που ασχολούνται με το τσιάττισμα αλλά εν έρκουνται κατακλυσμό..γιατί κόμα έν έχουν τον αερα να φκούσιν...μεταξυ μας εκαμαμε μιαν παρέα τζαι λαλούμε ρε κουμπάρε εννα φκεις στο τσιάττισμα έγλεπε τουντο πράμα...ούλλοι που κάποθεν εξεκινήσαμεν το θέμα είναι ο κάθε ποιητής που εννα πεθάνει τζαι ύστερα ιντα που αφήνει. Εγίω τωρά σαν Ηλίας τα ποιήματα που έγγραφα στα τριάντα μου με τζείνα που έγγραφα στα εικοσιτέσσερα μου θορώ τα τζαι γελώ, γιατί λαλώ ρε

κουμπάρε ινταμπου κάμνω έφκαιννα εκτός του μέτρου η ουσία εν ήταν πολλά καλή με την πάροδο του χρόνου ακούω μελετώ θκιαβάζω του παλιούς ακούω μιαν παρατζιελιά που έναν πιο μυαλό μου, τούτο πράμα δαμέ μεν το κάμνεις, που εννα απαγγέλεις κάμε τούτο, τωρά που εννα μετράς τους στίχους σου βάλ τούντο πράμα μέσα εν καλό να ακούεις...τουτο τωρα εν μια νέα γενιά που πρέπει να στηριχτεί τζαι να αποδώσει ένεν τωρά εν πιο μετά...τωρά για την θεματολογία η θεματολογία σιγά σιγά τζαι με τα παιθκια που μιλούμε τζαι βρεθούμασεν θωρούμεν ότι τωρά εσχι ανταγωνισμό τζαι σιέρουμε δηλα δή την πρώτη χρονιά το 2013 που ήταν εγώ τζαι ο Κωσταντίνος τζαι εμάσιεσουν να απαντήσεις τοτες ίσχιες τα φκια σου δεκατέσσερα να ακούσεις τζαι να απαντήσεις σήμερα έσειε εκατό τέσσερα γιατί οι αντίπαλοι εν δεκαπέντε σχεδόν τζαι εν ούλλοι ισάξιοι τζαι εσού πρέπει να ακούσεις για να απαντήσεις, τζαι τούτο σιγά σίγα κάθε χρόνο τζαι καλύτερα. Όταν ξεκινάς να κάμνεις κάτι η θεματολογία σου εν περιορισμένη αλλά με την πάροδο του χρόνου σιγά σιγά εννά προοδεύκεις τζαι εσυ τζαι να αγνοείς θεματολογίες να παραθέσω δυο δίστιχα που τον περσινό τον κατακλυσμό:

Ήμουν εγίω τζαι ο Αντρέας Αντζουρίδης, εξεκίνησε μου ένα δίστιχο τζίνος τζαι είπε μου ότι “εν αντίπαλος καλός τζαι εν εχω τσανς γιατι εν αντίπαλος καλός” τζαι λαλώ του εγώ γιατί ήταν για τες ψεφκιές “εντζαι να πω καμιάν ψεφκιαν εγίω είμαι πας την τραουθκιάν το γνήσιο προζύμι τζαι εν την αλήθκιαν που λαλώ εφέραν μου αντίπαλο που εν για περιπεξίμι” ολοισια έπιαν το ο Αντρέας τζαι είπε “πας τες ψεφκιες εν που κρατείς εν πράμα δεδομένο λαλείς πως είσαι το ψωμί αμα εν μουλιασμένο” λαλώ του τζαι εγίω “που πας ρε κακομάζαλε θέλεις να σου το πούσιν εγίω είμαι το πρόσφορο που παν τζαι τζινονούσιν” το πρόσφορο συμβολίζει το χριστό που εν τέλειος αρα τζαι γιω πας το τσιάττισμα είμαι τέλειος τούτη η θεματολογία δώστε χρόνο στους νέους μεν του περιορίζεται, σίουρα το να σε δέρω να με δέρεις υπάρχει εν του παλιώματος, παλιωμάτου είναι καφκάς του ένα με τον άλλο όπως εν θκιο πυγμάχοι μες το μποξ έτσιεν τζαι το τσιάττισμα, τζαι της νεολαίας δώστε της χρόνο πιστέφκω εννά έχουμε μια πολλά καλή ποιότητα τσιαττιστών. Ευχαριστώ απλά έθελα να πω τούτα για την νεολαία τζαι τους παλιούς γιατί πρέπει να συνεχιστεί τουντο πράμα, τζαι αν δεν ήταν η νεολαία ήταν να λαλούμε τοτε τζίνοι δεν υπάρχει μέτρο σύγκρισης ο κάθε ένας τσιαττιστής είτε ποιητής εν διαφορετικός χαρακτήρας διαφορετική προσωπικότητα, εζήσαν άλλες εποχές τζαι εμείς ζούμε άλλες εποχές, τωρά είμαστε σε μια εποχή που παλιά εδουλέφκαν για να ζουν τωρά ζούμε για να δουλέφκουμεν αντιλαμβάνεστε όταν ο Τάκκας ήταν μες το χωράφι του τζαι είσιεν το κοπάδι τζαι έβοσσιε εκάθετουν έγυρνε πίσω τζαι εσκέφτετουν τα ερωτικά εγίω άμαν έχω τον άλλο μες την άμπουλα τζαι ψυχομασιει. Αντιλαμβάνεστε τη διαφορά της σημερινής νεολαίας με τζίνη την εποχή διαφορετικό τρόπο ζωής τζαι το λεξιλόγιο ακόμα εν πιο ωραίο να ακούεις ένα τσιαττιστή με καθαρά κυπριακές λέξεις τζαι άλλο με νεοελληνικές. Εγώ προσπαθώ όσο γίνεται να τες χρησιμοποιώ τζαι στην καθημερινή μου βάση»

Μ. Τερλικκάς:

«Για να μην αφήσουμε κακές εντυπώσεις εγώ αναφερόμουν σε τούτον τον τόμο που το 2000 ως το 2019 άρα δεν στόχευεν στο σήμερα, τζαι να ξεκαθαρίσω στον κόσμο ότι η θεματολογία είναι ως το 2010 τούτα που είπες εν πολλά σωστά τζαι ως το 2010 που εν τούτος ο τόμος που μιλώ εγώ σήμερα η θεματολογία εφτώσιγενεν που τότε ενεν τωρά...»

Ηλίας Χατζήμιχαηλ:

«Εμείς σαν νέα γενιά να φέρουμε κοντά τζαι νέους δεκαπέντε δεκαέξι χρονών που έσει κάποιους τζαι να σιναούμασταν σε ένα περβόλιν όπως κάμνουμε γιατί τζαμέ σμιλέφκουνται τα πράματα να κάτσει ο ένας να πει τραούθκια να ακούσει τραούθκια να ποφοηθεί τζαι σιγά σιγά να έρτουν πάνω να μεν ξανά δούμεν τα ίδια πράματα που έννα δούμεν να χάνουνται οι νέοι που τούντα πράματα είδαμεν τα που μας, εμείς σαν τσιαττιστές, σαν τραουδιστές, σαν μουσικοί, σαν ερευνητές να κάμουμε κάτι οι γενιές οι επόμενες να κρατήσουν τούτο πράμα γιατί αν χαθούν σινρε παιθικά χαθήκαμε τζαι εμείς οι ίδιοι, τούτα εν πράματα του λαϊκού πολιτισμού τα οποία χάνουνται τζαι πολλά λίος κόσμος ενδιαφέρεται να τα κρατήσει ζωντανά»

Ο Μιχάλης Τερλικκάς στην παρούσα ομιλία του έκανε αναφορές σε κυπριακές τοπικές λέξεις και εκφράσεις που σήμερα έχουν ξεχαστεί και δεν χρησιμοποιούνται και οι οποίες υπάρχουν στο βιβλίο. Επίσης αναφέρει πόσο σημαντικό είναι το βιβλίο αυτό για τον δήμο Λάρνακας για να δει αν αυτή η προσπάθεια που γίνεται τόσα χρόνια άξιζε τον κόπο. Επίσης ο Μιχάλης Τερλικκάς αναφέρει ότι ο κάθε τσιαττιστής μετά το τέλος μιας ποιητικής πάλης εάν όλα αυτά που έχει πει έχουν καταγραφεί θα έχει την δυνατότητα να τα ακούσει και να αναλογιστεί εάν αυτά που είπε τα είπε “καλά”, αν ήταν σωστές οι συλλαβές του κ.λ.π. Επίσης κάτι που πολύ συχνά λένε οι τσιαττιστές είναι ότι ο κάθε του τσιαττιστό το είπαν μόνο μία φορά και ότι ποτέ δεν έχουν πει τσιαττιστό άλλου. Όταν όλο αυτό το υλικό καταγράφεται και πλέον υπάρχει αποδελτιωμένο ανά έτος είναι δύσκολο να λένε “μεγάλα” λόγια γιατί όλα υπάρχουν γραμμένα.

Ο Μιχάλης Τερλικκάς όσο αφορά τα αυθόρμητα τσιαττιστά και τα τσιαττιστά της ώρας υποστηρίζει ότι είναι σχεδόν αδύνατον κάποιος να σκεφτεί εκείνη την ώρα τα τσιαττιστά του και να είναι και “καλά”, όσο αφορά τα αυθόρμητα τσιαττιστά υπάρχει ένας μύθος, το να κάνει κάποιος μια προετοιμασία πριν τσιαττίσει δεν παύει να είναι αυθόρμητα αυτά που λέει. Αυθόρμητος είναι αυτός που το δουλεύει μέσα του και προσπαθεί να δημιουργεί έναν οδηγό στο τσιαττισμά του. Ο Μιχάλης Τερλικκάς έκανε αναφορές σχετικά με έναν προβληματισμό που του δημιουργήθηκε διαβάζοντας το βιβλίο, ο προβληματισμός αυτό σχετίζεται με τη θεματολογία των τσιαττιστών που οι τσιαττιστές σήμερα ασχολούνται μόνο με θέματα που αφορούν τον τσακωμό, χρησιμοποιώντας πολύ έντονα τις βρισιές και τις προσβολές για τον αντίπαλο και δεν

συμπεριλαμβάνουν διάφορες θεματολογίες.

Τέλος ένας μεγάλος προβληματισμός του Μιχάλη Τερλικκά ήταν, ότι η πίεση του χρόνου να απαντήσεις αμέσως του αντιπάλου με τσιαττιστό δημιουργεί σοβαρό πρόβλημα στην γλώσσα αφού δεν τηρείται γραμματική αλλά ούτε συντακτικό. Μετά την ολοκλήρωση της παρουσίασης από τον Μιχάλη Τερλικκά το λόγο ζήτησε να πάρει ο ένας από τους δύο φετινούς νικητές του διαγωνισμού τσιαττιστών ο Ηλίας Χατζημιχαήλ. Ο Ηλίας μας είπε πως ξεκίνησε η επαφή του με το τσιάττισμα όταν πριν περίπου 5 χρόνια που επέστρεψε από τις σπουδές του και παρακολούθησε τον διαγωνισμό τσιαττιστών της Λάρνακας του έκανε εντύπωση το ότι ο μικρότερος που διαγωνιζόταν ήταν 60 χρονών έτσι αποφάσισε την επόμενη χρονιά να αρχίσει και αυτός να συμμετέχει. Αμέσως την επόμενη χρονιά ήρθαν κι άλλοι νεαροί ένας από αυτούς ο κουμπάρος του. Σιγά σιγά χρόνο με τον χρόνο οι νέοι αυξάνονται, έτσι ζήτησε από τους πιο παλιούς να δώσουν χώρο και χρόνο στους νέους.



ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΤΟΥ ΣΥΝΤΟΜΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕ
ΤΣΙΑΤΤΙΣΤΑ ΤΟΥ ΠΑΛΙΩΜΑΤΟΥ
12 ΙΟΥΝΙΟΥ 2019
ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΠΑΛΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΑΝΤΡΕΑ ΧΡΙΣΤΑΚΟ ΚΑΙ ΞΕΝΗ ΠΑΝΤΕΛΗ ΒΙΟΛΙ :
ΧΡΙΣΤΟΣ ΤΣΙΑΛΛΗΣ



ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΑΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΑ ΤΣΙΑΤΤΙΣΤΑ ΤΟΥ
ΠΑΛΙΩΜΑΤΟΥ ΣΤΟΝ ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟ ΤΗΣ ΛΑΡΝΑΚΑΣ 2000-2010
ΙΩΣΗΦ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΣ⁵² - ΜΙΧΑΛΗΣ ΤΤΕΡΛΙΚΚΑΣ - ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

⁵² Πρόεδρος του Ίδρύματος Φοίβου Σταυρίδη - Αρχαία Λάρνακας

Κεφάλαιο τέταρτο

Τα τσιαττιστά του παλιωμάτου - Θεματολογία

Τα θέματα πάνω στα οποία περιστρέφεται η ποιητική πάλη στην περίπτωση των κυπριακών τσιαττιστών ποικίλουν. Ανάλογα με την περίπτωση, θέματα μπορεί να δοθούν στους δύο αντίπαλους τσιαττιστές από το κοινό, την κριτική επιτροπή ή συνηθέστερα μπορεί οι δύο τσιαττιστές να επιλέξουν από μόνοι τους την ώρα του παλιώματος. Τα θέματα αυτά προκύπτουν από καταγραφές του διαγωνισμού τσιαττισμάτων στον Κατακλυσμό της Λάρνακας από τα δίστιχα των συμμετεχόντων :

1. Σωματική βλάβη/απειλές περίσωματικής ακεραιότητας: Το πως ο ένας αντίπαλος θα προκαλέσει σωματική βλάβη στον άλλο είναι ίσως το συνηθέστερο ποιητικό θέμα που προκύπτει στα τσιαττιστά που καταγράφονται του τύπου «Έννα σε κουπανίσω», «Εννά σε δέρω», «Έννα σε σύρω κάτω», «Να σε βουννήσω στο γιαλόν». Οι απειλές αυτές για σωματική βλάβη δεν είναι κυριολεκτικές αλλά λειτουργούν μεταφορικά για την ποιητική βλάβη που ο ένας αντίπαλος πρόκειται να προκαλέσει στον άλλον. Παραδείγματα αυτού του τύπου :

-Άκουε ίντα' ννα σου πω , κουμπάρε Γαβριήλη
Τζαι μάθε το τζαι γιατί
εν θέλω να σου θικω ραφτίν, που'μασταν νάκκον φίλοι
(Δημήτρης Τσιάκκας έναντι Γαβριήλ Κωνσταντίνου, 1985)

-Εχάρηκα που' γιούτησεν μιτά σου να τσιαττίσω
Τζ' αφού η κκελλέ σου εν ξερή,
εν τζαι γλιτώννεις, ρε Πιερή, έννα σε κουπανίσω
(Κώστας Ξενή έναντι Πιερή Πιερέττη, 1995)⁵³

2. Θάνατος: Συχνά οι απειλές που εκτοξεύονται αφορούν συγκεκριμένα την ολική εξουδετέρωση, τον θάνατο δηλαδή του ενός αντιπάλου από τον άλλον. Οι απειλές αυτές παίρνουν τη μορφή στίχων όπως «Εγιά' ννα σε σκοτώσω», «Έννα σε δω μες το νεκροταφείον», «Το μνήμαν σο' νν' αννοίξω», «Τέσσερις θα σε πάρουν» κ.λ.π. Παραδείγματα αυτού του τύπου:

-Έχω μεγάλην δύναμην τζαι πόψ' έννα την δείξω
Εν ιγλιτώννεις, Κακουππή, τ μνήμαν σο' νν' αννοίξω
(Αρτέμης Κκαίλης έναντι Κυριάκου Κακουππή, 1994)⁵⁴

⁵³ Δημητρίου, Ν.(2018) *Τα τσιαττιστα του παλιωματος στον Κατακλυσμό Λάρνακας Παλιωμάτου 1980-1999*. Εκδ. Ίδρυμα Φοίβου Σταυρίδη - Αρχαία Λάρνακας. Σελ.xix

⁵⁴ Δημητρίου, Ν.(2018) *Τα τσιαττιστα του παλιωμάτου στον Κατακλυσμό Λάρνακας Παλιωμάτου 1980-1999*. Εκδ. Ίδρυμα Φοίβου Σταυρίδη - Αρχαία Λάρνακας. Σελ.xx

-Ε, ετοιμάσαν τον σταυρόν τζαι γνώμην εν θ' αλλάξουν
Αφού εσούθασ' ο νεκρός, για σέναν έννα γράψουν
(Χαμπής Αχινιώτης έναντι Στέλιου Βιολάρη, 1998)⁵⁵

3. Ηλικιακή διαφορά: Το θέμα της ηλικίας και του τι σημαίνει προκύπτει συχνά, όταν τσιαττίζουν άτομα με ηλικιακή διαφορά. Τόσο ο μεγαλύτερος όσο και ο μικρότερος τσιαττιστής προσπαθούν να χρησιμοποιήσουν το θέμα της ηλικιακής τους διαφοράς με τον αντίπαλό του προς όφελός τους. Ο μεγαλύτερος σε ηλικία τσιαττιστής συνήθως προβάλλει το επιχείρημα της εμπειρίας που του προσδίδουν τα χρόνια του, ενώ ο μικρότερος σε ηλικία αντίπαλος χρησιμοποιεί τη νεότητα του ως κάτι που τον κάνει πιο ικανό να δεχτεί τα χτυπήματα της ποιητικής πάλης. Παραδείγματα αυτού του τύπου:

-Όπως εσέναν εκατόν ακό να μου φέρουν
Κανέναν εν τζ' αξίζετε για μιαν παθκιάν του γέρου
(Ανδρέας Μαππούρας έναντι Πσνίκκου Χαπέσιη, 1986)

-Ο κόσμος που σου κρώννεται σαν που να κάμνει χάζιν
Ο νου σου πιον εγέρασεν, καλά εν ισκαμπάζει
(Αρτέμης Κκαιλής έναντι Ανδρέα Μαππούρα, 1987)⁵⁶

4. Διδασκαλία: Συχνά, ένας τσιαττιστής προσπαθεί να δείξει ότι είναι καλύτερος από τον άλλον, προσβάλλοντας το με το επιχείρημα ότι μπορεί να διδάξει τον αντίπαλό του, που χρειάζεται "μαθήματα". Εκφράσει όπως «Εγώ εννα σε μάθω», «Μαθήματα να πάρεις», κ.λπ. προκύπτουν συχνά σε τσιαττιστά αυτού του τύπου. Παραδείγματα αυτού του τύπου:

-Έλα κοντά μου ρε μωρόν, τζ' άνοιξε το βιβλίον
Να' ούμεν αν εθκιάβασες τζ'ήρτες εις το σχολείον
(Γιαννάκης Τίικκης έναντι Ξενή Πάτσαλου, 1989)⁵⁷

-Ω, το σκολείον ετέλειωσα, τον δάσκαλον σου κάμνω
Τζ'αν δεν μάθεις το μάθημαν, εγιώ εννά σε λάμνω
(Ξενή Πάτσαλου έναντι Γιαννάκης Τίικκης, 1989)⁵⁸

⁵⁵ Δημητρίου, Ν. (2018) *Τα τσιαττιστά του παλιωμάτου στον Κατακλυσμό Λάρνακας Παλιωμάτου 1980-1999*. Εκδ. Ίδρυμα Φοίβου Σταυρίδη - Αρχαία Λάρνακας. Σελ. xx

⁵⁷ Δημητρίου, Ν. (2018) *Τα τσιαττιστά του παλιωμάτου στον Κατακλυσμό Λάρνακας Παλιωμάτου 1980-1999*. Εκδ. Ίδρυμα Φοίβου Σταυρίδη - Αρχαία Λάρνακας. Σελ. xx

⁵⁸ Δημητρίου, Ν. (2018) *Τα τσιαττιστά του παλιωμάτου στον Κατακλυσμό Λάρνακας Παλιωμάτου 1980-1999*. Εκδ. Ίδρυμα Φοίβου Σταυρίδη - Αρχαία Λάρνακας. Σελ. xxi

5. Ποιητική κληρονομιά: Η ιδέα της “τραουθικιάς” ως “μάλιν” του εκάστοτε ποιητή επανέρχεται σε αρκετά δίστιχα. Στίχοι σχετικά με την “τραουθικιάν” ως “μάλιν” προκύπτουν συχνότερα σε περιπτώσεις όπου ο ένας αντίπαλος είναι γιος ή εγγονός γνωστού ποιητή / τραγουδιστή περασμένης γενιάς. Στίχοι αυτού του τύπου χρησιμοποιούνται τόσο από τους “κληρονόμους” όσο και από τους αντιπάλους τους, με διαφορετικό, φυσικά, σκοπό σε κάθε περίπτωση. Παραδείγματα αυτού του τύπου:

-Ενάδικα που το λαλείς με τα δικά σου σείλη
Τζαι μεν πεις πως εν ψέμαν μου,
έχω μες το γαίμαν μου την τραουθικιάν Γαβρίλη
(Πανίκκος Χαπέσιη έναντι Γαβριήλ Κωνσταντίνου, 1986)⁵⁹

-Γιατ' ενήρτεν οτζύρης σου θέλωνα σ' αρωτήσω
Που τον κρατούν τραουδιστήν, τωρά έκοψεν πίσω
(Αντρέας Ματπούρας έναντι Ανδρέα Πιερέττη, 1937)⁶⁰

6. Παρομοιώσεις / αινίγματα : Στίχοι οι οποίοι περιλαμβάνουν παρομοιώσεις ή αινίγματα συνήθως θέτουν ερωτήματα τα οποία είναι αδύνατο να απαντηθούν, ή πράξεις οι οποίες είναι αδύνατο να πραγματοποιηθούν. Η αδυναμία αυτή παρομοιάζεται ακολούθως με την αδυναμία του αντιπάλου αυτού που θέτει το αίνιγμα να κάνει ή να μαντέψει αυτό που ρωτά πρώτος. Παραδείγματα αυτού του τύπου :

-Η θάλασσα με την ξηράν γιατί να μεν ιμνίουν
Να πνάσουσιν λλίον τζαιρόν, αφό 'ν γραφτόν να φύουν
(Δημήτρης Γιάρρος έναντι Ανδρέα Ματπούρα, 1989)⁶¹

-Τον νήλιο με το φύσημαν αν δύνεσαι να σβήσεις
Με το κουτάλιν τον γιαλόν αν τον ιξηντιλήσεις
Τότε μπορεί στην τραουθικιάν, Αρτέμη, να νικήσεις
(Κώστας Κατσαντώνης έναντι Αρτέμη Κκαιλή, 1991)⁶²

⁵⁹ Δημητρίου, Ν. (2018) *Τα τσιαττιστά του παλιωμάτου στον Κατακλυσμό Λάρνακας Παλιωμάτου 1980-1999*. Εκδ. Ίδρυμα Φοίβου Σταυρίδη - Αρχαία Λάρνακας. Σελ. xxi

⁶⁰ Δημητρίου, Ν. (2018) *Τα τσιαττιστά του παλιωμάτου στον Κατακλυσμό Λάρνακας Παλιωμάτου 1980-1999*. Εκδ. Ίδρυμα Φοίβου Σταυρίδη - Αρχαία Λάρνακας. Σελ. xxi

⁶¹ Δημητρίου, Ν. (2018) *Τα τσιαττιστά του παλιωμάτου στον Κατακλυσμό Λάρνακας Παλιωμάτου 1980-1999*. Εκδ. Ίδρυμα Φοίβου Σταυρίδη - Αρχαία Λάρνακας. Σελ. xxii

⁶² Δημητρίου, Ν. (2018) *Τα τσιαττιστά του παλιωμάτου στον Κατακλυσμό Λάρνακας Παλιωμάτου 1980-1999*. Εκδ. Ίδρυμα Φοίβου Σταυρίδη - Αρχαία Λάρνακας. Σελ. xxii

Οι προσβολές στο πάλιωμα

Μέσα από καταγραφές του διαγωνισμού τσιαττιστών του Κατακλυσμού Λάρνακας έχουν ξεχωρίσει θέματα σχετικά με τις προσβολές που χρησιμοποιούν οι αντίπαλοι :

1. Φυσικά χαρακτηριστικά : είναι το πιο εύκολο σημείο επίθεσης για έναν τσιαττιστή, αφού αυτά φαίνονται με την πρώτη ματιά. Τα συνηθέστερα έχουν να κάνουν με το βάρος, το ύψος και την ηλικία.

1.1 Βάρος :

Η θεματική αυτή αφορά το σωματικό βάρος. Ο ένας παίκτης προσβάλλει το αντίπαλο του για τα παραπάνω κιλά που έχει. Αλλά μπορεί να συμβεί και το αντίθετο ο παίκτης που έχει παραπάνω κιλά να το χρησιμοποιήσει ως σωματική δύναμη και να απειλήσει το “αδύνατο” σωματικά αντίπαλο ότι το βάρος του να τον βοηθήσει να τον δείρει.

*Ο Αψερός, ως φαίνεται, ενλλίον μεθυσμένος
Εν του περνά τουτ' η δουλειά
Αμμά 'χει κάμποσην τζοιλιάν, σαν που 'ν αγκαστρωμένος
(Πιερός Πιερέττης έναντι Ανδρέα Αψερού, 2001)⁶³*

Ο παίκτης Πιερός Πιερέττης επιτίθεται στον αντίπαλο του Ανδρέα Αψερό λέγοντας του ότι για το τσιαττισμα δεν κάνει και ότι έχει μεγαλώσει τόσο η κοιλιά του που φαίνεται σαν έγκυος.

*Όπως μ'αστείεςες εσού τζ' εγιώ' ννα σ'αστείεςω
Θαυμάζω τον στομάσιν σου
τζαι την πλαθκιάν την ράσην σου, που πάνω εννα χορέψω
(Φώτης Ακαθκιώτης έναντι Ανδρέα Αψερού, 1999)⁶⁴*

Ο Φώτης Ακαθιώτης επιτίθεται στον αντίπαλο του Ανδρέα Αψερό λέγοντας του ότι θαυμάζει το γεγονός ότι είναι έτοιμος να ρεζίλευτεί αφού θα τον νικήσει και θα ανέβει να χορέψει στην πλατιά του πλάτη.

1.2. Ύψος

Προσβολές κατά του ύψους είναι επίσης συνηθισμένες. Στις προσβολές αυτές συχνά βλέπουμε να χρησιμοποιούνται φράσεις όπως «θκυο πιθαμάες πλάσμαν» (=άνθρωπος που έχει ύψος όσο μια παλάμη χεριού)κ.λπ. Στα πιο κάτω παραδείγματα, βλέπουμε και πάλι πως ο ένας αντίπαλος προσβάλλει τον άλλον, αλλά και πώς ο αποδέκτης στρέφει την προσβολή προς όφελος του.

⁶³ Αποδελτίωση τσιαττιστού απο οπτικοακουστικό υλικό του Ιδρύματος Φοίβου Σταυρίδη - Αρχείο Λάρνακας από τον διαγωνισμό τσιαττιστών του Κατακλυσμού το 2001. Πιερός Πιερέττης έναντι Ανδρέα Αψερού

⁶⁴ Αποδελτίωση τσιαττιστού απο οπτικοακουστικό υλικό του Ιδρύματος Φοίβου Σταυρίδη - Αρχείο Λάρνακας από τον διαγωνισμό τσιαττιστών του Κατακλυσμού το 1999. Φώτης Ακαθκιώτης έναντι Ανδρέα Αψερού

*Κόσμε, που μπλέπεις τζαι γροικάς, κάμε δικήν σου κρίσην
Δκυο πιθμάες ενν' ένι τζ' εξέβην ν' απειλήσει
Έκαμεν σας τον πετεινό πά' στον γουμάν που κράζει
Εν αντροπή να 'ννα το πω,
Απού την κόξαν του τ' αυκόν να ππέσει εν τζαι σπάζει
(Γιαννάκης Τίκης έναντι Κώστα Ξενή, 2003)⁶⁵*

Ο Γιαννάκης Τίκης ως ψηλότερος πάικτης απο τον Κώστα Ξενή καλεί τον κόσμο να δει που ο αντίπαλος του έχει ύψος όσο η μια παλάμη του χεριού του βρήκε στη σκηνή για να απειλήσει που το αυγό αν πέσει την πλάτη του δεν θα σπάσει αφού είναι τόσο κοντός. Έτσι χρησιμοποίησε το ύψος του ως πλεονέκτημα στο να καταφέρει να τον νικήσει

*Είμαι μιτσή εις το κορμίν, γερός πά' στα τραούθκια
Τζ' όι να πιάεις τα κλάματα
Τζαι τ' ακριβά τα πράγματα εν σε μιτσιά κουτούθκια
(Φώτης Ακαθιώτης έναντι Δημήτρη Τζιαμπάζη, 2009)⁶⁶*

Στο τσιαττιστό αυτό ο Φώτης Ακαθιώτης που είναι πιο κοντός απο τον αντίπαλό του Δημήτρη Τζιαμπάζη του λέει μπορεί να είμαι μικρός στο κορμί αλλά μεγάλος στα τραγούδια αφού τα ακριβά τα πράγματα είναι σε μικρά κουτάκια. Έτσι χρησιμοποίησε το ύψος του ως πλεονέκτημα και όχι μεινέκτημα.

1.3 Ηλικία

Ηλικιακή διαφορά των δύο αντιπάλων είναι θέμα το οποίο συναντάμε συχνά στα τσιαττιστά του παλιωμάτου. Στις περιπτώσεις αυτές ο μεγαλύτερος σε ηλικία ποιητής συνήθως χρησιμοποιεί το επιχείρημα της ποιητικής εμπειρίας που έχει, ενώ ο νεαρός ποιητής ισχυρίζεται ότι η νεότητα του τον κάνει πιο δυνατό να δεχτεί την επίθεση της πάλης. Στα παραδείγματα που ακολουθούν βλέπουμε πως η ηλικιακή διαφορά χρησιμοποιείται και ως προσβολή.

*Έριξεν με η τύχη μου για τραουδκιάν στον γέρον
Όστε για να 'ρτε ως δαμέ επή να τον φέρω
(Ανδρέας Ματπούρας έναντι Δημήτρη Γιάρρου, 1995)⁶⁷*

⁶⁵ Αποδελτίωση τσιαττιστού απο οπτικοακουστικό υλικό του Ιδρύματος Φοίβου Σταυρίδη - Αρχείο Λάρνακας από τον διαγωνισμό τσιαττιστών του Κατακλυσμού το 2003. Γιαννάκης Τίκης έναντι Κώστα Ξενή

⁶⁶ Αποδελτίωση τσιαττιστού απο οπτικοακουστικό υλικό του Ιδρύματος Φοίβου Σταυρίδη - Αρχείο Λάρνακας από τον διαγωνισμό τσιαττιστών του Κατακλυσμού το 2009. Φώτης Ακαθιώτης έναντι Δημήτρη Τζιαμπάζη

⁶⁷ Αποδελτίωση τσιαττιστού απο οπτικοακουστικό υλικό του Ιδρύματος Φοίβου Σταυρίδη - Αρχείο Λάρνακας από τον διαγωνισμό τσιαττιστών του Κατακλυσμού το 1995. Ανδρέας Ματπούρας έναντι Δημήτρη Γιάρρου

Ο Ανδρέας Μαππούρας νεότερος απο τον Δημήτρη Γιάρρου του λέει ότι η τύχη του φέτος ήταν να τραγουδήσει με τον γέρο, και δεν μπόρεσε να έρθει ως εδώ γιατί έπρεπε να τον κρατώ. Έτσι ο νεότερος(Ανδρέας Μαππούρας) προσβάλλει τον μεγαλύτερο (Δημήτρη Γιάρρου) ότι ούτε να έρθει να ανέβει στην σκηνή δεν κατάφερε σίγα μην καταφέρει να νικήσει.

*Εγώ θέλω αντίπαλον με χογλαστό το γαίμαν
Το τσάττισμαν να' σει δουλειάν
Τζ' εφέραν μου μιαν καυκαλιάν τζαι απειλά με θέμα
(Ανδρέας Αφερός έναντι Πιερή Πιερέττη, 2001)⁶⁸*

Ο Ανδρέας Αφερός μικρότερος ηλικιακά απο τον αντίπαλο του Πιερή Πιερέττη του λέει ότι θέλει αντίπαλο μικρότερο και ζωντανό και του έφεραν τον γέρον που με απειλεί κιόλας. Ο μικρότερος ηλικιακά(Ανδρέας Αφερός) επιτίθεται στον μεγαλύτερο ηλικιακά αντίπαλο (Πιερή Πιερέττη) ότι το τσιάττισμαν δεν είναι η δουλειά του αφού είναι ένας γέρος που όσο και να απειλά δεν θα τον κερδίσει.

2 Παρομοιώσεις μεζώα: Οι παρομοιώσεις του αντιπάλου μεζώα μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως προσβολή ή ως κάτι θετικό, που λειτουργεί προς όφελός του.

*Αν κρίνει η επιτροπή, θα μείνεις πά' στον παγκον
Τζαι πάψε να με απειλάς,
Διότι μόνον τσιριλλάς όπως τον γρακουτάγκον
(Φώτη Ακαθιώτη έναντι Ανδρέα Αφερού, 2002)⁶⁹*

Ο Φώτης Ακαθιώτης λέει στον αντίπαλο του Ανδρέα Αφερο ότι η κριτική επιτροπή κάθετα στον πάγκο και σταμάτα να με απειλάς γιατί μόνο φωνάζεις όπως τον ουρακοτάγκο.

*Ήθελα έναν παάιστήν, να'ρτει μιτά μου να πιαστεί τζ' εφέραν τον Φκιολάρην
Έννα γίνει μιάλον κακόν,
γιατί εβάλαν ποντικόν μαζίν με το λιοντάρι
(Κώστας Ξενή έναντι Στέλιου Βιολάρη, 2006)⁷⁰*

Ο Κώστας Ξενή λέει στον αντίπαλο του Στέλιου Βιολάρη ότι στην σημερινή μάχη θα γίνει μεγάλο κακό γιατί βάλαν ποντικό(απευθυνόμενος στον Στέλιο Βιολάρη) να αγωνιστεί λιοντάρι

⁶⁸ Αποδελτίωση τσιαττιστού απο οπτικοακουστικό υλικό του Ιδρύματος Φοίβου Σταυρίδη - Αρχείο Λάρνακας από τον διαγωνισμό τσιαττιστών του Κατακλυσμού το 2001. Ανδρέας Αφερός έναντι Πιερή Πιερέττη

⁶⁹ Αποδελτίωση τσιαττιστού απο οπτικοακουστικό υλικό του Ιδρύματος Φοίβου Σταυρίδη - Αρχείο Λάρνακας από τον διαγωνισμό τσιαττιστών του Κατακλυσμού το 2002. Φώτη Ακαθιώτη έναντι Ανδρέα Αφερού

⁷⁰ Αποδελτίωση τσιαττιστού απο οπτικοακουστικό υλικό του Ιδρύματος Φοίβου Σταυρίδη - Αρχείο Λάρνακας από τον διαγωνισμό τσιαττιστών του Κατακλυσμού το 2006. Κώστας Ξενή έναντι Στέλιου Βιολάρη

3. Ποιητική επανάληψη / “τραούθκια κλεψιμιά” : Μια από τις μεγαλύτερες προσβολές ανάμεσα στους ποιητές είναι ο ένας να προσβάλλει τον άλλο πως οι στίχοι που λέει τους είχε ετοιμάσει από πριν ή δεν είναι δικά του λόγια αλλά τα άκουσε από άλλους. Το μήνυμα που αφήνει κάποιος με αυτό τον ισχυρισμό είναι ότι ο αντίπαλος του δεν είναι αρκετά καλό ώστε να τσιαττίσει στίχους δικούς του/ της ώρας.

*Εν τούτα τα τραούθκια σου τζ’ ερκεσαι τζ’ επαινάς τα?
Εν σου περνά τούτ’ η δουλειά,
τούτα που είπες εν παλιά, εξανα είπες μας τα
(Κυριάκος Κκουππής έναντι Κώστα Κατσαντώνη, 1991)⁷¹*

Ο Κυριάκος Κκουππής ρωτά τον αντίπαλο του Κώστα Κατσαντώνη αν ήρθε σήμερα εδώ για να του πεί αυτά τα τραγούδια; αν ναι η δουλειά του τραγουδιού δεν σου περνά γιατί αυτά που μου λές σήμερα μου τα έχεις ξανα πει. Ο Κυριάκος Κκουππής με τα λόγια του αυτά κατηγορεί τον Κώστα Κατσαντώνη ότι τα τσιαττιστά που λέει τα έχει ξανα πει.

*Αρέσκει μου το τσάττισμαν, είμαι καλός της μπόρας
Ξέρω τζ’ εγώ πολλά παλιά, αλλά λαλώ της ώρας
(Πιερός Πιερέττης έναντι Δημήτρη Τζιαμπάζη, 2002)⁷²*

Ο Πιερός Πιερέττης επιτίθεται στον αντίπαλο του Δημήτρη Τζιαμπάζη λέγοντας του ότι και εγώ ξέρω πολλά που τους παλιούς αλλά λέω αυτά που σκέφτομαι τώρα.

*Τα λόγια που πες, φίλε μου, εν σαν τ’ αυκά τα βούρκα
Δαμαί στον κόσμον ομπροστά,
’ξανάπες τούντα τσαττιστά, πες μου κάτι τζινούρκα
(Γιάννης Γρίβας έναντι Πανίκκου Στασή, 2005)⁷³*

4. Άλλες προσβολές : Στα παραδείγματα που ακολουθούν, ο αντίπαλος του ποιητή που κάθε φορά έχει τον λόγο αποκαλείται από “αχαμάκκη” μέχρι μεθύστακα, και από ψεύτη μέχρι “κλεφτη τζαι μουσουπέττη”

*Χουμίσια μεν μου κρώννεστε, που λάμνει ο Πιετέττης
Τζ’ εγώ ξέρω τον που τζαιρόν,
Ρωτάτε τζ’ εις το Φρέναρος, εννα σας πουν εν ψεύτης
Τζ’ εσει κόμα άλλα αμμέ, κλέφτης τζαι μουσουπέττης*

⁷¹ Αποδελτίωση τσιαττιστού απο οπτικοακουστικό υλικό του Ιδρύματος Φοίβου Σταυρίδη - Αρχείο Λάρνακας από τον διαγωνισμό τσιαττιστών του Κατακλυσμού το 1991. Κυριάκος Κκουππής έναντι Κώστα Κατσαντώνη

⁷² Αποδελτίωση τσιαττιστού απο οπτικοακουστικό υλικό του Ιδρύματος Φοίβου Σταυρίδη - Αρχείο Λάρνακας από τον διαγωνισμό τσιαττιστών του Κατακλυσμού το 2002. Πιερός Πιερέττης έναντι Δημήτρη Τζιαμπάζη

⁷³ Αποδελτίωση τσιαττιστού απο οπτικοακουστικό υλικό του Ιδρύματος Φοίβου Σταυρίδη - Αρχείο Λάρνακας από τον διαγωνισμό τσιαττιστών του Κατακλυσμού το 2005. Γιάννης Γρίβας έναντι Πανίκκου Στασή

(Κυριάκος Κακουππής έναντι Πιερή Πιερέττη, 2001)⁷⁴

Ο Κυριάκος Κακουππής κατηγορεί τον αντίπαλο του Πιερή Πιερέττη πως όλα αυτά που λέει και περιφανεύεται όλοι το ξέρουν στο Φρέναρος⁷⁵ πως είναι ένας ψεύτης.

Εγιώ που σπέρνω πανικόν στων lionταρκών τον άντρον
Εβάλαν μου αντίπαλον τον αχαμάκην Λάμπρον
(Ανδρέας Αψερός έναντι Λάμπρου Λαζάρου Σάββα, 2003)⁷⁶

Ο Ανδρέας Αψερός λέει στον αντίπαλο του Λάμπρου Λαζάρου Σάββα όταν αυτός τσιαττίζει πρέπει πανικό και σήμερα του έβαλαν αντίπαλο αχαμάκκης (= άρχηστο)

⁷⁴ Αποδελτίωση τσιαττιστού απο οπτικοακουστικό υλικό του Ιδρύματος Φοίβου Σταυρίδη - Αρχείο Λάρνακας από τον διαγωνισμό τσιαττιστών του Κατακλυσμού το 2001. Κυριάκος Κακουππής έναντι Πιερή Πιερέττη

⁷⁵ Χωριό της Κύπρου

⁷⁶ Αποδελτίωση τσιαττιστού απο οπτικοακουστικό υλικό του Ιδρύματος Φοίβου Σταυρίδη - Αρχείο Λάρνακας από τον διαγωνισμό τσιαττιστών του Κατακλυσμού το 2003. Ανδρέας Αψερός έναντι Λάμπρου Λαζάρου Σάββα

4.1 Τα τσιαττιστά του παλιωμάτου ως επιτελεστική πράξη και η συμμετοχή του κοινού

Τα τσιαττιστά του παλιώματος ως είδος περιέχει το στοιχείο του ανταγωνισμού μεταξύ δύο ή και περισσότερων ερμηνευτών είναι πολύ ενδιαφέρον η μελέτη στοιχείων επιτελεστικότητας. Το πάλιωμα όπως έχουμε προαναφέρει είναι μία πάλη, διαμάχη μεταξύ των διαγωνιζόμενων, τα τσιαττιστά περιέχουν λεκτική επίθεση του ενός διαγωνιζόμενου προς τον άλλο. Τέτοια στοιχεία σχετίζονται για παράδειγμα με την στάση του σώματος, τις κινήσεις και τις χειρονομίες των τσιαττιστών επί σκηνής, όπως επίσης και η χρήση συγκεκριμένου λεξιλογίου όπως για παράδειγμα προσβολές και βρισιές. Τα τσιαττιστά μπορούν να μελετηθούν ως “επιτελεστική πράξη” με άλλα λόγια ως διαδικασία η οποία διαπραγματεύεται τις σχέσεις που έχουν αναφερθεί πιο πάνω.

Σε όλη αυτή την διαδικασία πολύ σημαντικός είναι και ο ρόλος του ακροατηρίου αφού όταν ένας τσιαττιστής πει ένα “πετυχημένο” τσιαττιστό απέναντι στον αντίπαλο τότε το κοινό γελά ή φωνάζει. Για παράδειγμα όταν ο Ηλίας Χατζημιχαήλ έπτε στον αντίπαλο του :

«Εεεε πάντα εγίω φκαίννω πρωταθλητής όποτε τραουδήσω, οπότε τραουδήσω»⁷⁷

Ένας κύριος από το κοινό φώναξε δυνατά :

«τζαι τώρα τι να του απαντήσεις αφού εν αλήθεια που λαλεί ο κουμπάρος»

Ο ρόλος του κοινού είναι πολύ σημαντικός αφού από τις αντιδράσεις του κοινού μπορεί και ο ίδιος ο παίχτης να καταλάβει αν αυτό που είπε είναι καλό. Τα τσιαττιστά δείχνουν την μουσικό-ποιητική ικανότητα του παίχτη, έτσι αν ο κόσμος αντιδρά σε αυτό που ακούει τότε ο τσιαττιστής αυτός τα πάει καλά και μπορεί να συνεχίσει.

«Αμαν πω ενα τσιαττιστό τζαι δω τον κόσμο να γιουχαίζει τζαι να φωνάζει καταλάβω τζαι εγίω ότι τούτο που είπα εν καλό, ότι τούτο που είπα άρεσεν τους»⁷⁸

Χρίστος Τσιαλλή

Όταν κάποιος μελετητής μελετήσει όλα λέγονται από τους τσιαττιστές αλλά και από το κοινό κατά την διάρκεια ενός διαγωνισμού τσιαττιστών πολύ εύκολα όλη αυτή η διαδικασία θα μπορούσε να λειτουργήσει ως καθρέφτης της κοινωνίας. Στα τσιαττιστά ενός διαγωνισμού πολύ συχνά προκύπτουν αναφορές στην πολιτική, το ποδόσφαιρο, την ιστορία του τόπου, τον πόλεμο κ.λπ. Τόσο η ποίηση όσο και η μουσική είναι το μέσο των ποιητών να περάσουν μηνύματα αφού πολλές φορές σκέφτονται κριτικά σε σχέση με κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές. Αυτό γίνεται μέσω των θεμάτων που πραγματεύονται οι στίχοι των τσιαττιστών αφού η ποιητική πάλη μπορεί να θεωρηθεί ως καλλιτεχνική έκφραση απόψεων και θέσεων.

⁷⁷ Αποδελτίωση τσιαττιστού από οπτικοακουστικό υλικό του Ιδρύματος Φοίβου Σταυρίδη - Αρχείο Λάρνακας από τον διαγωνισμό τσιαττιστών του Κατακλυσμού το 2017. Ηλίας Χατζημιχαήλ

⁷⁸ Αποδελτίωση τσιαττιστού του Χρίστος Τσιαλλή στην παρουσίαση του βιβλίου “Τα τσιαττιστά του παλιωμάτου στον Κατακλυσμό Λάρνακας 2000-2010. 16 Ιουνίου 2019

Κεφάλαιο πέμπτο

Συνεντεύξεις

5.1 Σύντομο βιογραφικό Χαμπή Αχνιώτη

Ο Χαμπής Αχνιώτης γεννήθηκε στις 5 Νοεμβρίου του 1948, λαϊκός ποιητής της Κύπρου από το χωριό Άχνα της επαρχίας Αμμοχώστου. Πολύ μικρός μετανάστευσε στην Αγγλία όπου εκεί δούλεψε πολύ σκληρά σε διάφορα ψαράδικα, του έλειπε όμως πολύ ο τόπος του και πολύ γρήγορα επέστρεψε πίσω. Το 1966 κατατάχθηκε στην εθνική φρουρά όπου υπηρέτησε για δύο χρόνια. Στην διάρκεια της θητείας του μελετούσε ηλεκτρολογία. Το 1966 παντρεύτηκε την Ελένη Σεβέρη και απέκτησε δύο παιδιά. Τότε άρχισε να ασχολείται και με το γράψιμο θεατρικών έργων και λαϊκής ποίησης. Μετά την τούρκικη εισβολή πήρε τον δρόμο της προσφυγιάς, αρχικά πήγε στο χωριό Δασάκι της Άχνας, μετά στο χωριό Κάμπια, μετά στο Μαρόνι, μετά στο Μαρί και το 1980 πήγε στο Ζύγι όπου μένει μέχρι και σήμερα. Έχει βραβευθεί πολλές φορές από το ρικ με το οποίο και συνεργάζεται αφού έγραφε “κυπριακό σκετς”. Ο Χαμπής Αχνιώτης μετά από πολλές χρονιές που ήταν στο διαγωνισμό τσατιστών ως διαγωνιζόμενος και με πολλές διακρίσεις, έγινε μέλος της κριτικής επιτροπής στο διαγωνισμό τσιαττιστών της Λάρνακας και είναι μέχρι και σήμερα.

Απομαγνητοφώνηση Συνομιλίας/συνέντευξης με τον κύριο Χαμπή Αχνιώτη

• Πέστε μου λίγα λόγια για εσάς. Ποιο είναι το βασικό σας επάγγελμα; Πότε ξεκίνησε η επαφή σας με την Κυπριακή ποίηση;

Θα ξεκινήσω πρώτα με το πότε ξεκίνησε η επαφή μου με την Κυπριακή ποίηση γιατί εν πριν το επάγγελμα μου οπότε να σας πω ότι από πολύ μικρός. Αρέσκαν μου παρακολουθούσα πάντα όπου ίσιεν τσιαττίσματα σε διαγωνισμούς στην Λάρνακα κυρίως σε γάμους ίσιεν διαγωνισμούς που εστιατίζασι τζαι άρεσκεν μου πολλά εν έχαννα τότε ούτε να περάσει που τον νου μου ότι ήταν να ασχοληθώ εγώ μετέπειτα, αρέσκαν μου απλά στην συνέχεια μεγαλώνοντας άρχισα να γράφω τζαι εγώ δικά μου, να φκάλω τα δικά μου ποιήματα όπως σου είπα επηδει δεν ειχα υπόψην μου οι θα εξελιχθώ να γίνω ποιητής τον πρώτο τζαιρόν εντζαι εμάζευκα υλικό αργότερα όταν είπα ότι θα ασχοληθώ με την ποίηση άρχισα να μαζέυκω υλικό. Όσο αφορά το επάγγελμα μου είμαι ηλεκτρολόγος, βασικά ασχολήθηκα με βιομηχανικές εγκαταστάσεις δούλεψα σχεδόν 40 χρόνια στο εργοστάσιο τσιμέντου του Βασιλικού.

• Ποιοι ήταν οι άνθρωποι που σας έδωσαν τα εφόδια για να ασχοληθείτε με την Κυπριακή ποίηση;

Όπως σας είπα είχα το μεράκκιν τζαι επαρακολουθούν τους απλώς που τζίνους που θαύμαζα στην συνέχεια σαν νεαρός επισκεπτόμουν τζαι κουβέντιαζα μαζί τους ειδικά τον μακαρίτη τον Κώστα τον Κατσιαντώνη. Έπαιρνα συμβουλές τζαι μετά ασχολήθηκα αρκετά εγώ εμπήκα αρκετά μέσα στο θέμα ελάμβανα μέρος σε όλους τους διαγωνισμούς τζαι έγραψα αρκετά ποιήματα.

•Θα ήθελα να μου πείτε λίγα λόγια σχετικά με τα λαϊκά ποιήματα της Κύπρου αλλά και τα τσιαττίσματα;

Η κυπριακή λαϊκή ποίηση χωρίζεται σε τρεις κατηγορίες η πρώτη κατηγορία είναι τα ποιήματα τα κλασσικά ποιήματα που μένουν σε βιβλία, δεύτερης ποιότητας θεωρείται ένα είδος ποίησης που δεν λειτουργεί σήμερα ήταν οι φυλλάδες. Αυτές που γύριζαν οι ποιητές, ήταν η εφημερίδα της Κύπρου τζαι ότι εγίνετο ένας φόνος η κάτι έκαμναν το σε φυλλάδα μακροσκελή ποιήματα. Τα απαγγέλλαν σε πανηγύρια τζαι τα αγόραζε ο κόσμος. Τζαι τρίτης ποιότητας τσιαττίσματα θεωρούνταν τα τσιαττιστά γιατί εν ένα είδος ποίησης που λαλούν τα χάνουνται τζαι εν φυλάονται θεωρούνται τρίτης ποιότητας γιατί λαλούν εννα σε δέρω εννα με δέρεις τζαι μπορεί τζαι οι ποιητές να πέσουν χαμηλά με τούτο το λεξιλόγιο.

•Η ενασχόληση σας με τα τσιαττιστά πότε άρχισε?

Πρώτα άρκεψα με τα τσιαττιστά, συγκεκριμένα ήμουν στον Κατακλυσμό της Λάρνακας την χρονιά τζίνη που ήταν να αρκέψω με την γεναίκαν, στο ακροατήριο εθωρούσαμεν τους που ετσιαττίζαν, τζαι όπως τους άκουα λέω της :

κ.Χαμπής «του χρόνου θα λάβω τζαι εγώ μέρος»

Γυναίκα κ.Χαμπή «σιγά τώρα που εννα λάβεις μέρος»

κ.Χαμπής «αφου τώρα που τους θωρώ εγώ είμαι καλύτερος που λλόου τους»

Τζαι επήα τον επόμενο χρόνο έλαβα μέρος τζαι από τον πρώτο χρόνο επήρα δεύτερο βραβείο στα τσιαττιστά, τζαι εσυνέχισα για αρκετά χρόνια. Άμαν μπορούμε τώρα δαμέ μέσα στο γραφείο μου να δείς τους τοίχους εν γεμάτοι βραβεία που τσιαττιστά. Κάποια στιγμή όμως ασχολήθηκα πολύ σοβαρά με τα ποιήματα. Εσταμάτησα τα τσιαττίσματα για τον λόγο που σας είπα προηγουμένως ότι τα τσιαττιστά μπορούν να σε ρίψουν χαμηλά. Όσο άσιημα σου φερτεί ο αντίπαλος πρέπει να του φερτεί χειρότερα τζαι στο τέλος πέφτουν τζαι οι θκιο χαμηλά τούτος εν ο λόγος που τα εσταμάτησα.

•Θα μπορούσατε να μου πείτε λίγα λόγια για το έθιμο αυτό με τα τσιαττιστα στη γιορτή του κατακλυσμού που γίνεται κάθε χρόνο στην Λάρνακα;

Πότε άρχισε χρονολογικά ακριβώς δεν το ξέρω. Θεωρείται ότι οι καλύτεροι τσιαττιστές που περάσαν που τούτον τον τόπο ήταν της περασμένης γενιάς, ίσιεν ονόματα “μέγα θηρία” όπως τα ελέαν, ο Στραβοχαμπής, ο Ττάκκας, οι Πριγκόπουλοι, ο Ξενής Πάτσαλος, ο Πιερέτιες αυτοί όλοι της γενιάς αυτής θεωρείται ότι ήταν η γενιά που ήταν όλοι κορυφαίοι. Εγώ έφτασα αρκετούς που τούτους που επήεννα στον κατακλυσμό τζαι αγωνίστηκα τζαι με αρκετούς. Απο τότε μέχρι σήμερα συνεχίζεται τούτος ο θεσμός, σε κάποια στιγμή πριν λίγα χρόνια κόντεψε να εκλείψει γιατί συνεχώς επεθανίσκαν οι τσιαττιστές τζαι δεν ίσιεν νέους. Ευτυχώς τώρα τα τελευταία 5 χρόνια φανήκαν καμιά δεκακράν νεαροί που ασχολούνται τζαι εννα συνεχιστεί πιστεύω.

Όταν σταμάτησα να διαγωνίζομαι τότε ήταν που μου πρότεινε ο Δήμος να είναι στην κριτική επιτροπή

•Πέρα από το τσιάττισμα, γράφετε και λαϊκά ποιήματα ; Επικεντρώνεστε σε συγκεκριμένη θεματολογία;

Στα ποιήματα, εάν μελετήσετε όλα μου τα ποιήματα. Να σας πω ότι έχω γράψει κοινωνικά, σατυρικά, για την Κύπρο, θρησκευτικά έχω γράψει για πολλά θέματα. Όμως όλα μου τα ποιήματα τζαι πιστέφκω γι' αυτό αρέσκουν τζαι τόσο στο κόσμο, αφήνουν όλα ένα μήνυμα επίσης πάντα προσπαθώ η τελευταία στροφή του ποιήματος να είναι πολλά δυνατή τζαι εν αυτή που μένει στον ακροατή, τζαι στο τέλος με την τελευταία στροφή καταλάβει ότι ετέλειωσε το ποίημα τζαι αφήνει τζαι το νόημα.

•Σήμερα γίνονται διαγωνισμοί στο τσιάττισμα;

Γίνονται αλλά όχι τόσο σοβαρά όσο στον κατακλυσμό της Λάρνακας. Τα τελευταία χρόνια εγένουντον τζαι εδώ στο Ζύγι, ακριβώς όπως εν στην Λάρνακα τζαι με τα ίδια βραβεία τζαι με του ίδιους κριτές τζαι με τους ίδιους κανονισμούς. Γίνονται στην Αγία Νάπα, στον Πρωταρά, στο Λιοπέτρι κάποτε, αλλά οι όπως εν στην Λάρνακα. Η διαφορά με την Λάρνακα εν ότι υπάρχουν τα βραβεία, χρηματικά βραβεία, υπάρχουν τα διπλώματα, τζαι παίρνουν το πιό σοβαρά οι ποιητές. Στην Αγία Νάπα τζαι στο Πρωταρά στήνετε μια πρόχειρη επιτροπή τζαμέ τζαι τσιαττίζουν τζαι εν πρώτος ο αρφός δεύτερος ο γαμπρός ένεν διαγωνισμός σοβαρός.

•Θα ήθελα να αναφερθώ και στην εκπομπή “παραδοσιακή βραδιά” ποια είναι η άποψη για το τηλεοπτικό αυτό προϊόν?

Έχω λάβει μέρος πάρα πολλές φορές σε τούτην την εκπομπή. Θεωρώ πολλά καλή τούτην την εκπομπή γιατί δια βήμα στους ποιητές τζαι λόγω του ότι εν τούτον τον τρόπο γίνονται γνωστοί στον κόσμο οι ποιητές που παν τζαμέ τζαι προσπαθούν ο κάθε ένας να πει τα καλά αυτά που έσει γράψει τζαι σκεφτεί. Θεωρώ ότι εν ένα καλό βήμα για του ποιητές να ασχολούνται τζαι όσο ασχολούνται, ένας ποιητής αμαν ασχολείται τζαι μάσιεται συνέχεια εννά μπορεί κάθε φορά να βάλει το πήχη τζαι πιο ψηλά.

•Τι πιστεύετε είναι αυτό που ξεχωρίζει ένα καλό τσιαττιστή;

Η διαφορά που είπα πριν ήταν η γενιά των η περασμένη ή τζαι στο βιβλίο μου που έκδωσα τελευταίως, το καλό τσιάττισμα είναι τζίνο που θα πιάσεις ένα θέμα, συνήθως ο ένας υποστηρίζει τζίνο το θέμα ο άλλος εν εναντια τζαι αναπτύσσουν το τζαι προχωρά, αυτό είναι το καλό τσιάττισμα. Το τσιάττισμα που γίνεται σήμερα τα 99% που τα τσιαττιστά είναι “εννα σε δέρω” τζαι “εννα με δέρεις” λοιπόν τζαι αυτό το πράμα εγώ σαν κριτής που είναι σήμερα εγώ προσέχω τζαι ξεχωρίζω πολλούς οι οποίοι δεν απαντούν πάνω στο θέμα. Αμαν του πει ο ένας κάτι τζαι ο άλλο πει ένα δικό του άσχετο αμέσως εγώ μηδενίζω το, η σημασία είναι να απαντά ο ένας του άλλου να μεν λαλεί ο ένας αφκά τζαι ο άλλος κουτζια. Ενας καλός τσιαττιστής αν τσιαττίσει με έναν που ένεν καλός θα του μιλά αυτός θα του λαλεί ένα καλό τσιαττιστό ο άλλος θα του λαλεί κάτι άσχετο, θα του λέει ένα άλλο αυτό

θα του ξανά λέει ένα άσχετο ο κόσμος κάτω που παρακολουθά επειδή εν ακούει ένα διάλογο τζαι να απαντά ο ένας του άλλου θεωρεί τζαι του θικιό λάθος γιατί εν απαντούν πας το θέμα. Δηλαδή ένας καλός τσιαττιστής προτιμά πάντα να τσιαττίσει με έναν καλό τσιαττιστή διότι εννα φανούν τζαι οι θικιό για να φανεί ένας καλός τσιαττιστή πρέπει να μπαίνει ένα θέμα, αυτό που ξεκινά πρώτος να βάζει ένα θέμα τζαι να το προχωρούν απαντώντας ο ένας τον άλλος χωρίς βρισιές. Άμαν πετύχεις ένα τέθκιο τσιαττισμα είναι το τσιαττισμα ποιότητας.

• Κατά την γνώμη σας το στοιχείο του αυτοσχεδιασμού στο τσιάττισμά πιστεύεται ότι υπάρχει;

Αν εννοείτε του αυτοσχεδιασμού να το ταιρκάσει τζίνη την ώρα, δηλαδή το τσιαττιστό του ναν της ώρας. Εγίω σαν κριτής έμαθα τζαι ξεχωρίζω το εάν δεις ένα τσιαττισμά να προχωρά τζαι απαντά ο ένας του άλλου τότε δεν έχω λόγο να πιστέψω ότι τα είχαν έτοιμα γραμμένα εκ των προτέρων τζαι ήρταν να τα πουν γιατί εν τζαι ξέρουν με ποιον εννά κληρωθούν για να διαγωνιστούν εάν όμως ο ένας λαλεί οτι θέλει τζαι άλλο τα δικά του μπορεί εύκολα κάποιος να ετοιμάσει τσιαττιστά του καυγά “εννα σου σπάσω τα σιερκα σου”, “εννα σε δέρω”, τζαι λαλεί τα μόνο τούτα άσχετα τι του απάντησε ο άλλος εγίω που εν η δουλεία μου ξέρω κατευθείαν μηδενίζω τους γιατί εγίω εννα ψηφίσω τζίνον που διά απάντηση του άλλου. Ένας καλός τσιαττιστής τούτο που εννα σου πω τώρα έκαμνα το τζαι εγίω παλιά, όλο το χρόνο ξέρω εννά πάω στο κατακλυσμό μπορεί να κληρωθώ με το Α μπορεί με τον Β έσεις την ευχαίρια χωρίς να απαγορεύεται τούτον το πράμα αν υπολογίσεις, αν μου πει έτσι εννά του πω έτσι. Τζαμέ που εννα τσιαττίζει αν ο αντίπαλος του πει κάτι παρόμοιο που τζίνο που ίσιεν σκεφτεί πριν διορθώνει το τζίνη την ώρα μες το νου του τζια λαλεί το τζίνη την ώρα φτάνει να απαντά στο θέμα που εννά του πει τζαι εν με πειράζει εμένα αν προγραμμάτισε προηγουμένως να του πει έτσι, φτάνει να ακουστεί σωστό.

Υπάρχει τρόπος για να τσιαττίσεις, πολλοί απορούν πως τα καταφέρνουμε τζαι τσιαττίζουμεν αμέσως. Το πράμα τούτο φυσικά θέλει εξάσκηση τζαι με τα χρόνια βελτιώνεσαι αλλά υπάρχει τζαι τρόπος. Αν προσπαθεί στο τσιάττισμα να τελειώνουν οι ομοιοκαταληξίες σου σε ρήματα, δηλαδή αν τελειώνει «εννα σου δόκωπας την τσιεφαλή με την τσαέραν» εν δύσκολα να έβρει παράδειγμα λέξη να την τελειώσεις μετά με την τσαέραν εάν πείς «άκου τον που έφκει κεντρωρά. τζαι 'να με φοερίζει» το φοερίζει αμέσως έσει 200 λέξεις που ταιρκάζουν γι' αυτόν προτιμούν πάντα τέθκιου ειδους ομοιοκαταληξίες που βρίσκεις εύκολα άλλη. Τζαι ένα άλλο μυστικό το τσιαττιστό αποτελείται που 2 δεκαπεντασύλλαβες προτάσεις πρέπει πρώτα να απαντήσεις σε πεζό λόγο τζαι θα είναι το δεύτερο μέρος των τσιαττιστών, για παράδειγμα

«είπες εννα με δέρεις»

Τζαι εγίω αμέσως λέω

«τον Αχνιώτη τον Χαμπή κάνενας εν τον δέρνει»

Αυτή είναι η απάντηση μου τζαι τούτο εν το δεύτερο μέρος το πρώτο μέρος βρίσκεις εύκολα μίαν λέξη η οποία αν εν κανέννας που εν του καλοπερνά τζαι εν το καλοτσιαττίσει ή ρήμα όμως εν καλή αλλά εν πολλὰ καλά τα λόγια του, έρκεται το δεύτερο μέρος τζαι απαντά θέμας τζαι σαν να τα καλύφκει. Τζαι έρχομαι ξανά στην περίπτωση που σου είπα

«τον Αχνιώτη τον Χαμπή κανέννας εν τον δέρνει»

«δέρνει, δέρνει, καταφέρνει»

«νομίζει πας τα τσιαττιστά ότι τα καταφέρνει, μα τον Αχνιώτη τον Χαμπή κανέννας εν τον δέρνει»

τζαι αν θέλεις κάμνεις το τζαι τετράστιχο εξαρτάται, έσεις την ευχέρεια παίζει το βιολί τζαι διά σου λίο χρόνο να το σάσεις τζαι κάμνεις το τζαι τετράστιχο

«νομίζει πας τα τσιαττιστά ότι τα καταφέρνει, μα πρέπει κάποιος να του πει, πως τον

Αχνιώτη τον Χαμπή κανέννας εν τον δέρνει»

Ακούγεται πιο όμορφο άμαν εν τετράστιχο. Αυτά όσο αφορά τον τρόπο που τσιαττίζει κάποιος.

• Ποια είναι η θέση της γυναίκας στα κυπριακά τσιαττιστά;

Υπάρχουν γυναίκες, όχι τώρα, στο παρελθόν υπήρχαν γυναίκες που ετσιαττίζαν, αντιλαμβάνεσαι ότι ήταν πολλά δύσκολο σχεδόν αδύνατο να τσιαττίσουν με έναν άντρα για να μην παρεξηγηθούν, μπορεί να μεν τους το εστερούσαν αλλά εν ήταν σωστό. Υπήρχαν όμως γυναίκες που ετσιαττίσαν μεταξύ του γυναίκα με γυναίκα για παράδειγμα η Κυριακού Πελαγία τζαι η Κυριακού Μουαίμη

«Την πρώτη χρονιά που έλαβα μέρος τζαι πήρα μιαν θέση στο διαγωνισμό, με την θέση τούτην έμεινε εκτός ο Κυριάκος Κακουππής⁷⁹ ένα τσιαττιστής που την Ορμιθκια. Τυχαία την επόμενη χρονιά εκπληρωθήκαμε να τσιαττίσουμε μαζί, τζαι λαλω του εγω μες το τσιαττισμάν μου εντζαι θυμουμαι τζαι καλα ότι “όπως τον εφήκα έξω πέρσι εννα το σίρω έξω τζαι φέτος” τζαι τζινη την ώρα πας την σκηνή σταματά το τσιαττισμά έγινε ολοκότζινος τζαι έφουε που τα νεύρα του. Μετά εγιώ επία τζαι ήβρα τον να τελειώσει η παρεξηγήσει. Τούτον το παράδειγμα λέω σου το για να καταλάβεις πόσο σημαντικό εν για ένα ποιητή ένα βραβείο στο διαγωνισμό της Λάρνακας τζαι πόσο υποτιμητικό είναι να σου πει κάποιος ότι σε έφκαλε έξω που τον διγωνισμό»

Χαμπής Αχνιώτης

Ο Χαμπής Αχνιώτης θεωρείται ένας από τους σπουδαιότερους λαϊκούς ποιητές της γενιάς του στην Κύπρο. Έχει βραβευτεί από τον τέως πρόεδρο της Κύπριακή Δημοκρατίας Δημήτρη Χριστόφια αλλά και από τον νυν πρόεδρο της Δημοκρατίας Νίκο Αναστασιάδη. Οι τοίχοι του σπιτιού του όπου τον επισκέφθηκα κοσμούνται από πολλές φωτογραφίες από βραβεύσεις αλλά και εκδηλώσεις που έχουν διοργανωθεί προς τιμήν του. Ο κύριος Χαμπής μας μίλησε για το πως άρχισε η ενασχόληση του με τα τσιαττιστά όταν μία χρονιά πήγε με την γυναίκα του για να παρακολουθήσουν τον διαγωνισμό και είπε στην γυναίκα του ότι του χρόνου να συμμετάσχει και αυτός έτσι και έγινε.

⁷⁹ Κύπριος λαϊκός ποιητής, διαγωνιζόμενος για αρκετά χρόνια στο διαγωνισμό τσιαττιστών της Λάρνακας

Επίσης μας μίλησε για τα κυπριακά λαϊκά ποιήματα τα οποία χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες, η πρώτη κατηγορία είναι τα ποιήματα τα οποία γράφονται και μένουν σε βιβλία, δεύτερης ποιότητας ποιήματα ήταν οι Φυλλάδες, ένα είδος ποίησης που δεν λειτουργεί σήμερα οι ποιητές γυρίζαν και πουλούσαν τις φυλλάδες, ήταν η εφημερίδα της Κύπρου αφού εάν γινόταν ένας φόνος ή κάτι παρόμοιο το έκαναν σε φυλλάδα μακροσκελή ποιήματα, επίσης τα απαγγέλλαν σε πανηγύρια και τα αγόραζε ο κόσμος. Τρίτης ποιότητας ποιήματα θεωρούνταν τα τσιαττιστά γιατί τα τσιαττιστά είναι ένα είδος ποίησης που όσα λέγονται χάνονται και δεν φυλάσσονται, θεωρούνται τρίτης ποιότητας γιατί οι ποιητές για να επιτεθούν στον αντίπαλο χρησιμοποιούν βρισιές και προσβολές προς τον αντίπαλο τους με αποτέλεσμα οι ποιητές να πέσουν χαμηλά με τέτοιου είδους το λεξιλόγιο. Αυτός ήταν και ο λόγος που μετά από κάποια χρόνια σταμάτησε η ενασχόληση του με τα τσιαττιστά, δεν θεωρούσε ότι αρμόζει στον χαρακτήρα και στο ήθος του το λεξιλόγιο αλλά και η επιθετικότητα αυτή που κυριαρχεί το κυπριακό πάλιωμα⁸⁰.

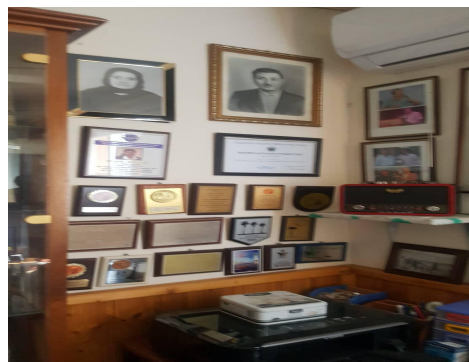
Ο Χαμπής Αχινιώτης έχει γράψει διαφόρων ειδών ποιήματα όπως κοινωνικά, σατυρικά, για την Κύπρο, θρησκευτικά κ.λ.π. Μας έχει αποκαλύψει πως πάντα σε κάθε του ποίημα προσπαθεί να αφήσει ένα μήνυμα και πιστεύει αυτός είναι και ο κύριος λόγος που ο κόσμος αγάπησε την ποίηση του. Αυτό το πετυχαίνει με την τελευταία στροφή αφού αυτή είναι που μένει στο αυτί του ακροατή ως επίλογος του ποιήματος. Στη συνέχεια αναφέρθηκε και σε άλλες περιοχές της Κύπρου που διοργανώνουν διαγωνισμούς τσιαττιστών όπως στο Ζύγι διοργανώνεται διαγωνισμός όπως ακριβώς είναι και της Λάρνακα με τα ίδια βραβεία, του ίδιους κριτές και ίδιους κανονισμούς. Γίνονται επίσης στην Αγία Νάπα, στον Πρωταρά, στο Λιοπέτρι. Η διαφορά με τον διαγωνισμό της Λάρνακας είναι ότι υπάρχουν τα βραβεία, χρηματικά βραβεία, υπάρχουν τα διπλώματα και έτσι οι ποιητές το παίρνουν πιο σοβαρά. Στην συνέχεια πήρε θέση και για την τηλεοπτική εκπομπή “παραδοσιακή βραδιά” αφού θεωρεί ότι μέσα από την εκπομπή ακούγονται οι ποιητές, απαγγέλουν τα ποιήματα τους αλλά διαγωνίζονται και στο τσιαττισμα.

Για τον Χαμπή Αχινιώτη θεωρεί καλό τσιαττιστή αυτόν που μόλις ακούσει το θέμα που εμπεριέχει το τσιαττιστό του αντιπάλου του απαντά πάνω στο θέμα μετρώντας σωστά της συλλαβές του και ο ποιητικός διάλογος αναπτύσσει το παρών θέμα χωρίς να εμπεριέχει βρισιές, τότε αυτό θεωρείτε ποιοτικό τσιαττισμα. Επίσης αν ο ένας από του δύο ποιητές είναι πολύ καλός και ο άλλος όχι και τόσο τότε ακόμα και ο καλός τσιαττιστής θεωρείτε “άχρηστος” γιατί δεν μπορεί να γίνει ποιητικός διάλογος αφού ο καλός τσιαττιστής λέει κάτι καλό αλλά ο αντίπαλος απαντά κάτι άσχετο έτσι αυτό αναγκάζετε να ξανά αλλάξει θέμα με αποτέλεσμα να μην υπάρχει ροή στον ποιητικό διάλογο. Επιπλέον ένας τσιαττιστής μόνο με την εξάσκηση μπορεί να βελτιωθεί και να γίνει καλύτερος.

Όσο αφορά την θέση της γυναίκας ο κύριος Αχινιώτης θεωρεί ότι η γυναίκα είναι μία ύπαρξη πολύ ευγενική και κομψή έτσι δεν ταιριάζει σε μία γυναίκα να βρίζει και να προσβάλει μια γυναίκα ή ακόμα χειρότερα έναν άντρα γιατί αυτό θα θεωρητών ασέβεια από μία γυναίκα. Στο παρελθόν υπήρχαν γυναίκες που ετσιαττιζαν αλλά μόνο

⁸⁰ κυπριακή ποιητική πάλη. Τσιαττιστά του Παλιωμάτου = τσιαττιστά του καβγά

γυναίκα με γυναικά όπως η Κυριακού Πελαγία⁸¹ και η Κυριακού Μουαίμη⁸², ποτέ όμως γυναίκα με άντρα



ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΒΡΑΒΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΑΙΝΟΥΣ ΠΟΥ ΚΟΣΜΟΥΝ ΤΟΥΣ ΤΟΙΧΟΥΣ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΟΥ ΧΑΜΠΗ ΑΧΝΙΩΤΗ

⁸¹ τραγουδίστρια παραδοσιακού τραγουδιού και λαϊκή ποιήτρια , γεννήθηκε στο Παραλίμνι της Κύπρου στις 8/7/1936. Κόρη του Κύπριου παραδοσιακού τραγουδιστή Δαμιανός Κουζαλής (1903-1973)

⁸² τραγουδίστρια παραδοσιακού τραγουδιού και λαϊκή ποιήτρια απο το Παραλίμνι της Κύπρου , με την Κυριακού Πελαγία της θεωρούσαν το δίδυμο της Παραλιμνίτικης λαϊκής παράδοση

Τσιαττιστά από τους διαγωνισμούς τσιαττιστών του κατακλυσμού στην Λάρνακα.

Συμμετοχή του Χαμπή Αχνιώτη ως διαγωνιζόμενος

•Ζουβάνης Ζουβάνη ⁸⁵έναντι Χαμπή Αχνιώτη(1995)•

Χαμπής Αχνιώτης :

«Λαλεί πως είμασιν γνωστοί, πέρκιμον εν του ντζίσω
Μα 'γιώνι πά' στο τσιάττισμαν δεν μπόρω να χαρίσω»

Χαμπής Αχνιώτης :

«Εγιώνι θέλω να το πώ στον φίλον τον Τζοβάννην
Που 'πεν τωρά να σηκωθεί
Τζ' ήρτεν μιτά μου να πιαστεί, σίουρα έννα χάννει»

Χαμπής Αχνιώτης :

«Είσαι, Τζοβάννη, νεαρός τζαι δεν σε πανατίζω
Αν θέλεις σκέφτου το τζι 'εσού,
εγιώ 'πρεπεν τον τζύρην σου δαμαί για να τσαττίζω⁸⁶ »

Ο Χαμπής Αχνιώτης στο ποιητικό διαγωνισμό που είχε με τον Ζουβάνη Ζουβάνη το 1995 αναφέρετε στη γνωριμία που είχαν μεταξύ του μέσο του θείου του Ζουβάνη Ζουβάνη που είναι φίλος με τον Χαμπή Αχνιώτη, και του λέει ότι το γεγονός ότι γνωρίζονται δεν σημαίνει ότι θα του κάνει χάρη και θα τον αφήσει να κερδίσει, παρόλο που είσαι νεαρός σε ηλικία δεν θα του χαρίσει την νίκη. Ο Χαμπής Αχνιώτης εδώ κάμει αναφορά στην ηλικία του αντιπάλου του, που όπως είδαμε στα πιο πάνω κεφάλαια τις εργασίες μία από της θεματικές στο πάλιωμα δηλαδή στον τσακωμό είναι η ηλικιακή διαφορά ανάμεσα στους διαγωνιζόμενους.

•Ανδρέας Πιερέττης⁸⁷ έναντι Χαμπή Αχνιώτη (1996)•

Χαμπής Αχνιώτης:

«Να φέρεις τζαι τον τζύρην σου για να με πολεμάτε
Όμως σε κάθε σας παθκιαν
Ο ένας τ' άλλου σας να θκια θάρρος να μεν φοάται»

Χαμπής Αχνιώτης:

«Μεν μου ξηλαρυντζίζεσαι άμαν έννα τσαττίσεις
Γιατί κάμνω σε να βουράς

⁸³ τσιαττιστής στο διαγωνισμό τσιαττιστών της Λάρνακας, νεαρός ηλικιακά

⁸⁴ Αχνιώτης, Χ. (2019) Τα τσιαττιστα μου. Λεμεσός

⁸⁵ τσιαττιστής στο διαγωνισμό τσιαττιστών της Λάρνακας, με ύψος 1.58 και με λεπτό σωματότυπο

Τζαι πάνω σου κατουράς ώσπου να ξωμανρίσεις»

Χαμπής Αχνιώτης:

«Μα 'ν σου περνά το τσάττισμαν, τα χάλια σου θεωρείς τα
Αν σου 'μείνεν τζαι νάκκον νους,
Άμα θωρείς δυνάμενους να φεύκεις που την πίσταν»

Ο Χαμπής Αχνιώτης στο ποιητικό διαγωνισμό με τον Αντρέα Πιερέττη το 1996, αρχίζει το πάλιωμα λέγοντας του Αντρέα Πιερέττη ότι ακόμα και να φέρεις και τον πατέρα σου (ο πατέρας του ήταν και αυτός λαϊκός ποιητής και ασχολήθηκε με τα τσιαττιστά) εγώ μπορώ να σας νικήσω. Όπως επίσης στην συνέχεια του λέει ότι δεν κάνει για το τσιατίσμαν και αμαν βλέπεις ότι ο αντίπαλος σωματικά είναι πιο δυνατός (ο Χαμπής ήταν εύσωμος σε σχέση με τον Αντρέα Πιερέττη) καλύτερα να φεύγεις.

•Χαμπής Αχνιώτης έναντι Κυριάκος Κακουππής(1996)•

Χαμπής Αχνιώτης :

«Εγίω τούντον Κατακλυσμόν εν θα τον ιξηχάσω
Σαν τον μεζέν μες το κκουππίν
Εφέραν μου τον Κακουππήν τζ' έννα καλοπεράσω»

Χαμπής Αχνιώτης :

«Εγίώνι για το τσαττισμαν έχω φωθκιάν τζαι άφτει
Τζ' όπως εσένανεκατόν
Λαλώ σου έννεν δυνατόν για να με κάμουν ζάφτιν»

Ο Χαμπής Αχνιώτης στο ποιητικό διαγωνισμό με τον Κυριάκου Κακουππή αρχίζει λέγοντας του ότι για αυτόν είναι πολύ εύκολος αυτός ο διαγωνισμός σήμερα γιατί ο αντίπαλος του είναι τόσο αδύναμος στο τσιατίσμαν που πολύ εύκολα θα τον κερδίσει.

•Φώτης Ακαθιώτης και Χαμπής Αχνιώτης (1997)•

Χαμπής Αχνιώτης :

«Οι συλλαβές μου εν σωστές, λαλώ το τσ' επιμένω
Όμως εσένα, ρε φωτή, έχω σου το ταμένο
Από την πίσταν παίρνουν σε όνον σαν πεθαμένον»

Χαμπής Αχνιώτης :

«Ακούει η επιτροπή, εφτά που απαρτίζει
Τζ' εν θα το αγνοήσουσιν
Μετά που 'ννα ψηφίσουσιν, ποιος που τους θκυο τσαττίζει»

Χαμπής Αχνιώτης :

«Λυπούμαι που τα τσιαττιστά, Χαμπή, έννα σε λείψουν
Εγώ όμως τωρά σου λαλώ,
Τζαι τον θεόν παρακαλώ, εννά 'ρτουν να σε τρίψουν»

Ο Χαμπής Αχνιώτης στο ποιητικό διαγωνισμό με τον Φώτη Ακαθιώτη το 1998, ο Χαμπής λέει στον Φώτη να λυπηθεί την κριτική επιτροπή και να μην του βάζει σε στη διαδικασία να πρέπει να ακούσουν τα τσιαττισματά του γιατί το τσιάττισμα δεν το κατέχει.

• Χαμπής Αχνιώτης έναντι Φώτη Ακαθιώτη (1998) •

Χαμπής Αχνιώτης :

«Πόψε στην Σκάλαν, ρε Φώτη, έχω σου το ταμένον
Θα κάμω ένανθκιανεμόν,
Κρατώντας σε που τον λαιμόν τζ' εσέναν κρεμμασμένον»

Χαμπής Αχνιώτης :

«Τ'αυκόν απο τον κώλον του να ππέσει εν θα σπάσει
Για τούτον μεν το ξαναπείς
Τζαι ο Αχνιώτης ο Χαμπής που σέναν εν θα χάσει»

Χαμπής Αχνιώτης :

«Εμεναν πά' στο τσάττισμαν να μεν μου βάλλεις όρους
Γιατί εγιώ' γεννήθηκα να δέρνω του μαστόρους»

Ο Χαμπής Αχνιώτης στο ποιητικό διαγωνισμό με τον Ανδρέα Πίρτα το 1999. Ο Χαμπής απευθυνετε στον κόσμο και λέει ότι κάθε χρόνο περιμένει πως και πως αυτή την μέτα να έρθει για να τσιαττίσει και στη κλήρωση κληρώνετε με τον κάθε άσχετο που δεν ξέρει ούτε στίχο να ταιριάξει.

• Ανδρέας Πίρτας και Χαμπής Αχνιώτης(1999) •

Χαμπής Αχνιώτης :

«Έρκουμαι στον Κατακλυσμόν, να σας το μολοήσω
Τζαι καρτερώ δυνάμενους να αντιμετωπίσω
Μ' άμαν εννά' ρτει η στιγμή
Φέρνουν τον κάθε ατζαμήν μιτά του να τσαττίσω»

Χαμπής Αχνιώτης :

«Δόξαζω τον Πλάστην μου τζαι το σταυρόν μου βάλλω

Τούτος δεν είναι του καυκά,
Έσει δαμαί μιαν δεκαρκάν, φέρτε κανέναν άλλον»

Χαμπής Αχνιώτης :
«Ατε, ρε λάμνε που δαμαί τζ' εγίω 'ν σε πανατίαζω
Άκου τον κόσμον που μιλά,
Λαλούσιν ππέφτω χαμηλά μιτά σου που τσαττίζω »

•Χαμπής Αχνιώτης έναντι Πιερή Πιερέττη⁸⁶(2000)•

Χαμπής Αχνιώτης :
«Πέτε του ούλλοι πέρκει φύ προτού το μετανώσει
Νομίζω 'ννα 'ν καλλύτερα,
Γιατ' αμ 'αρκέσω ύστερα, ποιος θα τον ιγλυτώσει»

Χαμπής Αχνιώτης :
«Το λόγον που 'πα πέρκει φυς να σου τον αναφέρω
Θώρε, θα πούσιν, τον Χαμπή,
Λεχασεν πιον την αντροπήν τζ' έδερν έναν γέρο»

Χαμπής Αχνιώτης :
«Ούλλος ο κόσμος το λαλεί, επήεν ο τζαιρός σου
Τζ' όπως τζαι να 'σει, θεκε Πιερή, είμαι καλύτερος σου
Θα φάεις ξύλον της κουφής
Τζ' άμα δερμένος έννα φύ'ς, πέψε μου τζαι τον γιον σου »

Ο Χαμπής Αχνιώτης στο ποιητικό διαγωνισμό με τον Πιερή Πιερέττη το 2000. Ο Χαμπής ως αρκετά μικρότερος από τον Πιερή του λέει ότι ο καιρός του στο τσιάττισμα έχει περάσει, καλύτερα να φύγει όσπου είναι νωρίς γιατί δεν θέλει να τον ρεζιλέψει και να νικήση ένα γέρο. Ο Χαμπής Αχνιώτης εδώ κάμει αναφορά στην ηλικία του αντιπάλου του, που όπως είδαμε στα πιο πάνω κεφάλαια τις εργασία μία από της θεματικές στο πάλιωμα δηλαδή στον τσακωμό είναι η ηλικιακή διαφορά ανάμεσα στους διαγωνιζόμενους.

⁸⁶ λαϊκός ποιητής μεγάλος ηλικιακά σε σχέση με τον αντίπαλο του Χαμπή Αχνιώτη



ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΙΧΟ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΟΥ ΧΑΜΠΗ ΑΧΝΙΩΤΗ. ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΣΙΑΤΤΙΣΤΩΝ ΤΟΥ ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΥ ΤΟ 2000 (ΧΑΜΠΗΣ ΑΧΝΙΩΤΗΣ, ΠΙΕΡΗΣ ΠΙΕΡΕΤΤΗ)

ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΣ 1986
ΧΑΜΠΗΣ ΑΧΝΙΩΤΗΣ / ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΚΑΚΟΥΠΠΗΣ

ΑΧΝΙΩΤΗΣ
Εγιώ τούντον Κατακλυσμόν,
έθθα τον ηξηχάσω,
σαν τον μεζέν μες στο κουππίν,
εφέραν μου τον Κακουππίν,
τζι εννά καλοπεράσω.

ΚΑΚΟΥΠΠΗΣ
Άτε να δούμεν ρε Χαμπή,
άτε ρε κοπελλάτζιν,
νομίζω πως παραλαείς,
μες στο κουππούιν που λαείς,
'πόψε θα πιεις φαρμάτζιν.

ΑΧΝΙΩΤΗΣ
Άμαν θα πω θκιε Κακουππή
τζιαι γιω στην πίσταν να 'ρτω,
μιτά μου ν'αναμετρηθείς,
πε το τζιαι μεν το αρνηθείς,
πάντα σε φκάλλω σκάρτο.

ΚΑΚΟΥΠΠΗΣ
Ότι τζι αν πεις για 'λλόου μου,
εγιώνι έντζιε φεύκω,
ούλοι να μου επιτεθού,
ως τα χαράματα του φου,
εννά σε πιλατεύκω,

ΑΧΝΙΩΤΗΣ
Πάνω στους άλλους ξέρω το,
ίσως τα καταφέρνεις,
μα'ννα σου πει Επιτροπή,
πως τον Αχνιώτην τον Χαμπή,
ποττέ σου εν τον δέρνεις.

ΚΑΚΟΥΠΠΗΣ
Πολλές φορές σε έδερα,
φίλε Χαμπή Αχνιώτη,
τζιαι δεν ένωσες πάνω σου
με βράστην με κρυότη.

ΧΑΜΠΗΣ
Εγιώνι πάντα σ'έδερνα,
σε ούλον μου τον βίον,
τζιαι εβραβεύκαν τον Χαμπή,
τζι έφταιν σου η Επιτροπή,
πού'χαννες το βραβείον.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΛΑΡΝΑΚΑΣ. ΤΣΙΑΤΤΙΣΜΑ ΧΑΜΠΗ ΑΧΝΙΩΤΗ ΕΝΑΝΤΙ ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΚΑΚΟΥΠΠΗΣ (1986)

5.2 Σύντομο βιογραφικό Ηλίας Χατζημιχαήλ

Ηλίας Χατζημιχαήλ, γεννήθηκε το 1987 στην Αγία Νάπα της ελεύθερης επαρχίας Αμμοχώστου. Έχει σπουδάσει Νοσηλευτικός Λειτουργός στην Κρήτη και το βασικό επάγγελμα του είναι Νοσηλευτικός Λειτουργός στα επείγονα και στα ασθενοφόρα. Σε ηλικία δώδεκα χρονών έγραψε το πρώτο του ποίημα με τίτλο “Η μάνα τ' αγνοουμένου”. Σε ηλικία 24 ετών έλαβε για πρώτη φορά μέρος σε οργανωμένο διαγωνισμό τσιαττιστών.

Συζήτηση με τον Ηλίας Χατζημιχαήλ

Ο Ηλίας Χατζημιχαήλ αρχισε να συμμετέχει στον διαγωνισμό τσιαττιστών του Κατακλυσμού της Λάρνακας όταν ήταν 24 ετών (2012). «Απο μικρή ηλικία παρακολουθούσα ποιητικούς διαγωνισμούς μου άρεσε να σκέφτομαι ποιαν απάντηση θα έδιναν εγώ αν διαγωνιζόμουν. Μετά τις σπουδές μου αφού επέστρεψα στην Κύπρο αποφάσισα να ασχοληθώ με το τσιαττισμα για δύο λόγους. Ο πρώτος λόγος ήταν ότι πήγα εκείνη την χρονιά στον κατακλυσμό και δεν είδα ούτε έναν νεαρό λαϊκό ποιητή, αυτό με προβλήματιζε και έτσι πήρα την απόφαση ότι εγώ σαν Ηλίας θα προσπαθήσω με νύχια και με δόντια να συνεχίσω αυτή την παράδοση. Ο δεύτερος λόγος ήταν η αγάπη μου που είχα απο μικρό με την ποίηση και το τσιαττισμα. Πότε στόχος του δεν ήταν η νίκη αλλά ούτε να κερδίσει κάτι απο την ποίηση αλλά να κερδίσει ο τόπος μας την συνέχεια αυτή της παράδοσης». Ο Ηλίας μία μέρα έλαβε ένα γράμμα απο την κυρία Δέσποινα⁸⁹ που είχε ακούσει τον Ηλία κάπου που είχε τραγουδήσει μία νύχτα τσιαττιστά και έστειλε ένα γράμμα όπως γινόταν παλιά, έστειλε το γράμμα στον πατέρα του Ηλία για να του το δώσει και να της απαντήσει. Μόλις ο Ηλίας κατάλαβε τι ήταν και ότι έπρεπε να απαντήσει αγχώθηκε γιατί αυτά που του έγραφε ήταν πολύ καλά και ήθελε να απαντήσει και αυτός κάτι καλό. Είχαν ανταλλάξει 5 γράμματα μεταξύ του και ο Ηλίας ήθελε να γνωρίσει την κυρία αυτή. Έτσι και έγινε ο Ηλίας συναντήθηκε με την κυρία Δέσποινα η οποία του είπε ότι έχει ταλέντο και αυτή θα τον βοηθήσει να γίνει πολύ καλός ποιητής. Για τον Ηλία η κυρία Δέσποινα είναι ο “μέντορας” του αυτός που τον βοήθησε να δελτιωθεί και να καταφέρει το 2011 να πάει στον Κατακλυσμό της Αγίας Νάπας και το 2012 στον μεγάλο διαγωνισμό τσιαττιστών στην Λάρνακα. Θεωρεί ότι η κυρία Δέσποινα με την καθοδήγηση της τον έφτιαξε σαν τσιαττιστή και ποιητή γιατί ξέρει πολλά πράγματα και τον καθοδηγεί σωστά. Ο Ηλίας δηλώνει λάτρης την παράδοσης, της ποίησης και τον τσιαττιστών. Συνεχώς προσπαθεί να μαζεύει στίχους από τους παλιούς και να μελετά τους στίχους ποιητάριδων. Στο τσιαττισμα ο Ηλίας δηλώνει ότι “πρέπει να σέβεται τον αντίπαλο σου, αλλά αν αυτός δεν σε σεβαστεί τότε πρέπει να τον κτυπήσεις εκεί που θα πονέσει περισσότερο. Όσο αφορά το πάλιωμα πρέπει αν είσαι ήρεμος όταν ανεβαίνεις στην σκηνή γιατί ο αντίπαλος το μόνο που θέλει είναι να σε νευριάσει. Πρέπει να είσαι ήρεμος να ακούς το βιολί που

⁸⁹ Δέσποινα Θεοδούλου Ξύδια γνήσια ποιητάρισσα από την Αγία Νάπα. Η κυρία Δέσποινα απο μικρή ηλικίας επαιρνε τσιαττιστά που άκουγε από τους άντρες στους γάμους και τις γιορτές και τα έλεγαν στο περβόλι με την αδερφή της. Ήταν απο οικογένειες ποιητάριδων την οικογένεια Ξύδια

παίζει και να ακούσεις προσεχτικά αυτό που θα σου πει ο αντίπαλος για να απαντήσεις πάνω στο θέμα και να γυρίσεις το θέμα ώστε να τον δυσκολέψεις. Αυτές είναι συμβουλές που κρατώ και προσπαθώ να της εφαρμόζω όσο περισσότερο μπορώ την ώρα του τσιαττίσματος”. Ο Ηλίας με την πάροδο του χρόνου κάποια πράγματα φθείρονται και χάνονται όπως η παράδοση. Δηλαδή όταν παιθώνει ένας λαϊκός ποιητής ή τσιαττιστής, χάνετε ένας κρίκκος από την αλυσίδα της παράδοσης. Επειδή ο Ηλίας είναι νεαρός σε ηλικία προσπαθεί κάποια πράγματα να τα επαναφέρει στην καθημερινότητα τις ζωής των Κυπραίων, και επίσης οι νέοι είναι αυτή που πρέπει να κρατήσουν ζωντανές αυτές τις παραδόσεις πρέπει αν προσπαθήσουμε να φέρουμε κοντά τους νέους με τις Παραδόσεις του τόπου, για να μην χαθεί η Κύπρος και ο πολιτισμός της.

Όσο αφορά την θέση της γυναίκα ο Ηλίας υποστηρίζει ότι παλιά για την γυναίκα θεωρήτουν απαγορευτικό στο να βγει και να τσιαττίσει. Ο ρόλος τις γυναίκας ειδικά τα παλαιότερα χρόνια ήταν στο σπίτι, να μεγαλώνει τα παιδιά, να φροντίζει το σπίτι και μαγείρεμα, αν και υπήρχαν γυναίκες που το έκαναν, όπως η Πελαγία και η Μοραιτη. Σε ένα τραπέζι να μπορούσαν δύο γυναίκες να τσιαττίσουν. Ουδέποτε στην Κύπρο δεν ανέβηκε γυναίκα σε σκηνή να τσιαττίσει και να διαγωνιστεί στο τσιάττισμα. Σε κατακλυσμό ποτέ δεν υπήρξε συμμετοχή γυναίκας. Η άποψη του Ηλία σε αυτό το θέμα είναι πως έτσι πρέπει να γίνετε γιατί έτσι είναι η παράδοση και έτσι πρέπει να συνεχίσει. Δεν θεωρεί σωστό να βγει μια γυναίκα σε διαγωνισμό με άντρες αφού το 100% σε ένα διαγωνισμό είναι άντρες. Δεν μπορεί ένας άντρας να βγει σε αντιπαράθεση με μια γυναίκα και να χρησιμοποιήσει φράσεις όπως “θα σε δειρώ”, ένας άντρας δεν είναι σωστό να δείρει μία γυναίκα αλλά ούτε καν να το πει για τα πλαίσια της ποιητικής πάλης, δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει ένας άντρας το λεξιλόγιο που χρησιμοποιεί όταν είναι να τσιαττίσει με έναν άντρα. Ο Ηλίας με την Δέσποινα ως πριν λίγο καιρό που ήταν καλά συναντώντουσαν και τσιαττίζαν αλλά μεταξύ τους όταν θα βρίσκονταν για καφέ στο σπίτι της αλλά ως άντρας που θα τσιάττισε με μια γυναίκα έπρεπε να είναι πολύ προσεχτικός με τα λόγια του. Ο καυγάς είναι αρρενωπό χαρακτηριστικό κυρίως το τσιάττισμα είναι ένας πόλεμος μεταξύ αντρών. Δεν είναι σωστό να αλλάξει τώρα αφού τόσα χρόνια γίνετε ανάμεσα από άντρες, κάποιες αλλαγές στην παράδοση είναι επικίνδυνες γιατί δεν ξέρει κάποιος πως θα εξελιχθούν. Ο ρόλος της γυναίκας για τον Ηλία στο τσιάττισμα είναι μόνο στο ακροατήριο και έτσι πρέπει να παραμείνει γιατί αυτό κράτησε τόσα χρόνια ζωντανή την Κυπριακή παράδοση η κλειστή κοινωνία που δεν επιτρέπει σε μια γυναίκα να συμπεριφέρεται με ύβρης ή ειρωνεία προς κάποιον άλλο, η γυναίκα είναι ένα πλάσμα που πρέπει να έχει κύρος. Η παραδοσιακή Κύπρια γυναίκα έχει ήθος πάνω της και μια διαφορετική ομορφιά. Ο Ηλίας δεν έχει πρόθεση ρατσιστικής συμπεριφοράς αλλά αυτή είναι η δική του άποψη.

Όταν ρώτησα τον Ηλία σχετικά με την προετοιμασία που κάνει πριν από κάθε διαγωνισμό που έχει να λάβει μέρος αλλά και συγκεκριμένα στον μεγάλο διαγωνισμό τσιαττιστών του Κατακλυσμού της Λάρνακας που είπε χαρακτηριστικά ότι δεν πρέπει αλλά και δεν κάνει καμιά προετοιμασία παρά μόνο το πρώτο δίστιχο εάν κληρωθεί να ξεκινήσει αυτός. Ο διαγωνισμός στηρίζετε στα τσιαττιστά τις ώρας, δηλαδή που οι δύο παίκτες αναπτύσσουν ένα θέμα χωρίς να λέει ο κάθε ένας αυτοτελή τα δικά του τα οποία έχει ετοιμάσει από πριν. Συγκεκριμένα αναφέρθηκε πέρσι το 2018 κληρώθηκε να αρχίσει αυτό πρώτος ανεβαίνοντας στα σκαλοπάτια για να ανέβει στην

σκηνή ακούει τον παρουσιαστεί να λέει από το μικρόφωνο

“παρακαλείτε η κυρία Χριστίνα Μενελάου να προσέλθει στον χώρο του ηχολήπτη γιατί την ψάχνει ο άντρας της”

ακούγοντας το περιστατικό αυτό λέει τον αντίπαλο του :

“ποψε πριχού να αρκέψουμεν βάλλω σε καραττίνα
Σάββα τζαι εσύ εννα χαθείς ποψε σαν την Χριστίνα”
(=απόψε πριν αρχίσουμε σε βάζω καραντίνα
Σάββα και εσύ θα χαθείς απόψε σαν την Χριστίνα)

Έτσι κατευθείαν ο Ηλίας απέδειξε με τον τρόπο αυτό στο κοινό αλλά και στην κριτική επιτροπή ότι τα δικά του τσιαττιστά είναι της ώρας. Ο Ηλίας μέχρι στιγμής έχει έντεκα πρώτα βραβεία στο τσιαττισμα τέσσερα δεύτερα βραβεία από διαγωνισμούς τσιαττιστών.

Επίλογος

Στην πιο πάνω έρευνα επικεντρώθηκα στα κυπριακά δίστιχα και συγκεκριμένα στα τσιαττιστά του Παλιωμάτου στον διαγωνισμό τσιαττιστών της γιορτής του Κατακλυσμού της Λάρνακας. Το πάλιωμα όπως αναφέρω και πιο πάνω είναι ο καβγάς, μεταξύ δύο διαγωνιζόμενος που ο ένας προσπαθεί να προσβάλει τον άλλο. Πολλές φορές κατά την διαδικασία αυτή της ποιητικής πάλης λέγονται βαριές κουβέντες μεταξύ των παικτών αφού δεν διστάζουν να αναφερθούν σε προσβολές σχετικά με το σωματικό βάρος του αντιπάλου, το ύψος ή και την ηλικία.

Μέσα απο την επιτόπια μου έρευνα στον διαγωνισμό τσιαττιστών στις 16 Ιουνίου στη Λάρνακα απαντήθηκαν όλα τα ερευνητικά ερωτήματα που είχα θέση στην αρχή της έρευνας μου.

Το πρώτο ερευνητικό ερώτημα αφορούσε το περιεχόμενο και τις θεματολογίες των τσιαττιστών των περασμένων ετών σε σχέση με το τώρα. Αυτό είναι ένα θέμα που έχω ακούσει απόψεις απο δύο διαφορετικούς ανθρώπους που κατέχουν σημαντικό ρόλο στον θεσμό αυτό τον κύριο Χαμπτή αλλά και τον κύριο Ττερλικκά. Και οι δύο τόνισαν τον προβληματισμό αυτό ότι σήμερα και ειδικά στον διαγωνισμό του Κατακλυσμού έχει φτωχύνει πολύ το περιεχόμενο ως προς τα θέματα που αναπτύσσονται κατά την διάρκεια του διαγωνισμού, αφού όλοι οι παίκτες επικεντρώνονται μόνο στον πάλιωμα, τις προσβολές χωρίς να θίγουν θέματα που αφορούν την επικαιρότητα, κάποιο πολιτικό ή ιστορικό γεγονός. Έαν κάποιος επισκεφθεί σήμερα την γιορτή του Κατακλυσμού και παρακολουθήσει τον ποιητικό διαγωνισμό κατευθείαν θα αντιληφθεί τον πιο πάνω προβληματισμό αφού στους ποιητικούς διαλόγους ακούγονται σχεδόν μόνο απαξιωτικά λόγια ή βρισιές απο τους παίκτες.

Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα αφορούσε τις πιο “δημοφιλές” κατηγορίες τσιαττιστών του παλιωμάτου που ξεχωρίζουν μέσα απο τις θεματολογίες που βασίζονται οι προσβολές τους συνήθως. Κατηγορίες που εντοπίστηκαν απο πηγές αλλά και απο την φετινή έρευνα μου είναι η σωματική βλάβη που απηλεί ο ένας διαγωνιζόμενος τον άλλο, ο θάνατος στον οποίο θα καταλήξει ο ένας εκ των δύο παικτών, η ηλικιακή διαφορά μεταξύ των δύο διαγωνιζόμενων, η ποιητική διδασκαλία όταν ο ένας παίκτης καλεί τον αντίπαλο να έρθει να του διδάξει να μάθει να τσιαττίζει, η ποιητική κληρονομιά η οποία μπορεί να έχει ένας παίκτης εαν κάποιος συγγενής του υπήρξε μεγάλη ποιητική μορφή. Οι προσβολές συνήθως αφορούν και φυσικά χακτηριστικά της εμφάνισης του αντιπάλου όπως το βάρος, το ύψος και η ηλικία. Άλλες προσβολές είναι η παρομοιώσεις με ζώα αλλά και όταν ο ένας παίκτης κατηγορεί τον αντίπαλο πως αυτά που λέει δεν είναι δικά του λόγια αλλά τα άκουσε απο αλλού. Αυτές είναι κάποια απο τις θεματικές κατηγορίες μου είναι πιο σύνθηρες να δει κάποιος σε ένα ποιητικό διαγωνισμό.

Το τρίτο ερευνητικό ερώτημα που είχα θέσει είναι σχετικά με το κριτήριο που κάποιος μπορεί να θεωρηθεί καλός τσιαττιστής. Μετά απο συζητήσεις γύρω απο αυτό το θέμα καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι ένας ποιητής θεωρείται καλός όταν υπακούει τους κανόνες, δηλαδή να είναι σωστός στις συλλαβές και το μέτρο, όταν είναι σε ετοιμότητα, όταν απαντά στο θέμα του αντιπάλου χωρίς άσχετους στίχους, αν η

φωνή του είναι έχει και ωραίο χρώμα αυτό θεωρείτε πλεονέκτημα αλλά δεν κρίνετε για αυτό.

Τέλος το τέταρτο ερευνητικό μου ερώτημα είχε σχέση με την θέση της γυναίκας στους ποιοτικούς διαγωνισμούς. Απο την έρευνα προκύπτει το συμπέρασμα ότι οι γυναίκες ήταν απών απο τέτοιου είδους διαγωνισμούς όπως την γιορτή του Κατακλυσμού όχι επειδή το απαγόρευε κάποιος αλλά επειδή δεν ήταν σωστό. Μία γυναίκα θεωρείτε μία ευγενική παρουσία, ευαίσθητη και ευάλωτη, δεν ήταν πρέπει μια γυναίκα να χρησιμοποιεί λεξιλόγιο με βρισιές και προσβολές για ένα άντρα αλλά ούτε και το αντίθετο. Σήμερα δεν βλέπουμε να υπάρχουν γυναικείες συμμετοχές στο θεσμό του κατακλυσμούς αλλά και ποτέ δεν υπήρξαν τουλάχιστον στον Κατακλυσμό. Απο καταγραφές υπάρχουν γυναίκες που τσιάττιζαν στο παρελθόν αλλά όχι δημόσια και ποτέ γυναίκα με άντρας αλλά μόνο γυναίκα με γυναίκα. Αν όμως γινόταν εξαίρεση και μια γυναίκα τσιάττιζε με έναν άντρα ποτέ δεν θα έκαναν πάλιωμα, θα έκαναν ποιοτικό διάλογο χωρίς όμως προσβολές βρισιές και γενικά ότι περιέχουν τα τσιαττιστά του παλιωμάτου, ο άντρας και η γυναίκα έπρεπε να είναι πολύ προσεκτικοί στο λεξιλόγιο και τις εκφράσεις που θα χρησιμοποιούσαν.

Με την ολοκλήρωση της εργασίας όλα τα ερευνητικά ερωτήματα μου είχαν απαντηθεί μέσα από την επιτόπια παρατήρηση που είχα κάνει στο διαγωνισμό τσιαττιστών στις 16/6/2019 αλλά και από συζητήσεις-συνέντευξης που είχα με ανθρώπους που κατέχουν σημαντικό ρόλο στον θεσμό αυτό. Μετά την ολοκλήρωση της εργασία αλλά και κατά την διάρκεια συγγραφής της, έχουν γεννηθεί νέα ερωτήματα όπως για παράδειγμα : Πώς θα είχε διαφοροποιηθεί το περιεχόμενο ενός ποιοτικού διαγωνισμού τσιαττιστών αν στο θεσμό αυτό συμμετείχαν και γυναίκες; Πως οι παίκτες θα ήταν έτοιμη να απαντήσουν με τσιαττιστό σε θέμα που θα είχε καθορίσει η κριτική επιτροπή; Πως η θεματολογία θα άλλαζε αν υπήρχε κλήρωση για το θέμα στο οποίο θα αναπτυχθεί ο ποιοτικός διάλογος ενός ζευγαριού;

Βιβλιογραφία

- Carans, J.(2004) «Η Επιτόπια Εθνολογική Έρευνα». Εκδ. Gutenberg. Αθήνα
- Ανωγιανάκης, Φ. (1999) «Για την μουσική της Κύπρου» στο : *Κυπρος - Δημοτική μουσική*. Πελλοποννησιακό Λαογραφικό ίδρυμα σ.14-18
- Αχνιώτης, Χ. (2005) «Της πέννας μου οι ρίμες». Δήμος Λάρνακας. Λάρνακα
- Αχνιώτης, Χ. (2019) «Τα τσιαττιστά μου». Εκδ. Δήμος Λεμεσού.Λεμεσός
- Αχνιώτης, Χ.(2015) «Με το μελάνιν της ψυσιής μου». Δήμος Λεμεσού. Λεμεσός
- Γιαννουλλή,Κ.(2005)«Οι ποιητάρηδες της Κύπρου», εκδ. Πολιτιστική Υπηρεσία του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. Λευκωσία
- Δημητρίου, Ν.(2018) «Τα τσιαττιστά του παλιωμάτου στον Κατακλυσμό Λάρνακας 1980-1999». εκδ. Ίδρυμα Φοίβου Σταυρίδη - Αρχαία Λάρνακας. Λάρνακα
- Δημητρίου, Ν.(2019) «Τα τσιαττιστά του παλιωμάτου στον Κατακλυσμό Λάρνακας 2000-2010». εκδ. Ίδρυμα Φοίβου Σταυρίδη - Αρχαία Λάρνακας. Λάρνακα
- Χαφούλας, Α.(2010)«Εθνομουσικολογία - Ιστοριογραφικές και εθνογραφικές διαστάσεις».εκδ. ΝΗΣΟΣ. Αθήνα

Δευτερογενής πηγές

ONLINE ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΔΗΜΟΥ ΛΑΡΝΑΚΑΣ
(<http://www.larnaka.org.cy/el/page/home#redirect>)

Απόσπασμα απο τηλεοπτική εκπομπή «Το αλάτι της γης». επ. «Χρυσοπράσινο φύλλο» Ίδρυμα Φοίβου Σταυρίδη Αρχαίο Δήμου Λάρνακας

Νεοφύτου, Άννα (2014) *Ημέρα Αγίου Πνεύματος: Τα κυπριακά έθιμα και ο νεροπόλεμος*. Η σημερινή.

Σταύρου, Κατερίνα (2019) *Η πανάρχαια ιστορία του Κατακλυσμού και οι ρίζες της παράδοσης*. Offsite.

Ττερλικκάς, Μιχάλης(2016) *Τσιαττιστά*. Κυπραία φωνή

Χρυσανθοπούλου, Β.(2017) *Τόποι μνήμης στην Καστελλιριζιακή Μετανάστευση και διασπορά*. Εκδ. Παπαζήσης. Αθήνα. Σελ.244-245